



PANORÁMA

M U L T I M É D I Á S M A G A Z I N

Égi tünemény a CD-n

- Napfogyatkozás '99

Multimédiás kalandozások:

Anglia, India, Kuba

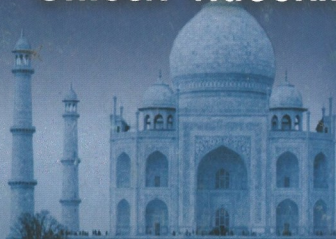
Unisex videoklip: Játssz velem!

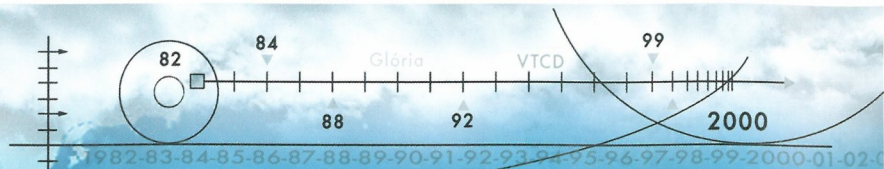
CD-írók és -újraírók – „Lemezlovasok” tesztje

Macromedia Director Shockwave Internet Studio

Potenciális veszélyek – Viagra a netről

Biztonságos szex – Erotikus barangolás a hálón





VTCD VIDEOTON

Kompaktlemez-Gyártó Kft.

Székesfehérvár



- CD-AUDIO ●
- CD-TEXT ●
- CD-EXTRA ●
- CD-ROM ●
- CD-ROM/XA ●
- CD-I ●
- PHOTO-CD ●
- VIDEO-CD ●

Ø 80mm ●

Ø 120mm ●

Kompakt technológia

• E-mail: vtcd@datanet.hu internet: www.vtcd.hu

Tel.: (06-22) 329-132
Fax: (06-22) 329-133

• **VTCD VIDEOTON**
Kompaktlemez-Gyártó Kft.
a Videoton csoport tagja
8001 Székesfehérvár, Pf.: 175.

Kompaktszolgáltatás





Multimédias negyedéves magazin
VI. évfolyam 2. szám

Szerkesztőség:
Főszerkesztő: G. Kocsis Krisztof
CD-melléklet szerkesztő: Szinczák László
Szerkesztette: Dr. Nagy Gábor
(talls@t@mail.interware.hu)
Tördelészerkesztők: Iszakra Ildiko,
Dancs Katalin
Tilkárnó, Szőke Erika
1091 Budapest, Ulloi út 25. II. em.
Telefon: 218-3011/399
Fax: 217-2646
Cimlap: Szinczák László

Kiadó: a HVG Kiadó és a WEKA
Computerzeitschriften-Verlag GmbH közös
vállalata:
a Computer Panorama Kiadói Kft.
Felelős kiadó:
G. Kocsis Krisztof ügyvezető igazgató
1091 Budapest, Ulloi út 25. II. em.
Telefon: 218-3011/135, 145

Terjesztés: Lám Gábor
értesítési és marketing-vezető
1091 Budapest, Ulloi út 25. II. em.
Telefon: 218-3011/302, 369,
fax: 217-2646
Terjeszti: a Hírker Rt., az NH Rt.
és alternatív terjesztők
Megrendelheti: a kiadónál levélben vagy a
hírlapkezelésükénél és a Hírlapkezelési és
Lapellátási Irodában (1900 Bp. XIII., Lehel út
10/A, levélcím: HEUR, Budapest 1900),
ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt.
Hírlapüzletági Igazgatósága kerületi ügyfél-
szolgálati irodáin, vidéki postahivatalokban.
Postai előfizetési díj: 4496 Ft
Az új lappéldányok megvárhatóak a hír-
lapbollokban, ezenkívül a kiadónál.
A lap a kiadónál is előfizethető, s ugyanitt a
régábbi számok is beszerezhetők:
1091 Budapest, Ulloi út 25. II. em.

Hirdetéstételek:
hirdetésszervező: Tasnádi Rózsa
1091 Budapest, Ulloi út 25. II. em.
Telefon: 216-5058
Fax: 217-2646
Hirdetéstételek Németországban:
Telefon: 49 8121 951 309
Telefax: 49 8121 951 397

A CD Panorámát készítette:
Offset és Játékkártya Nyomda Rt.
F. v.: Lénárd Miklós
A CD Panorámában megjelenő valamennyi
cikket és programot a szerzői jog védi.
Másolásuk bármilyen
formája – fotokópia, mikrolím készítése,
adatrendszerekben való tárolásuk stb. –
kizárólag a kiadó előzetes írásbeli engedé-
lyével történhet. Szerkesztőségünk
a lapban megjelenő hirdetésekkel a lehető
legnagyobb alapossgal gondozza,
tartalmukért viszont nem vállal felelősséget.

ISSN 1218-6902

tartalom

1999. nyár

lemez melléklet

4 Lemez mellékletünk tartalmából

hardverteszt

14 CD-írók és -újraírók

hardver

22 Házi stúdiók

szoftverteszt

18 Égetni valók

szoftver

28 Tű a szénakazalban
30 A multimédia színváltószása

fókusz

6 A szex vajon mi?
12 Randizóna

piac

10 Potenciális veszélyek

gyakorlat

20 Lemezmezőben
34 Tipp-parádé

elmélet

32 Paragrafusok halójában

bemutatjuk

36 Új időknek új dal(nok)jai
37 Kalandós nyelvtanfolyam
38 Óvodás labirintus

6 A szex vajon mi?

Mégis hogyan állítsuk be számítógépünket, hogy az „ideális” legyen erotikaböngészésre? Természetesen nem a processzor tuningolásra vagy a Regeditben való módosításra gondolunk, csupán arra, hogy saját kényelmünket, biztonságunkat és anonimitásunkat hogyan növeljük, illetve őrizük meg.

játék

39 Legyünk tán főgonoszok?
40 A sárkány tornyai

bangulat

41 A jazz jegyében

körkép

44 Filmek, játékok, lexikonok, enciklopédiák

hírek, újdonságok

47 Gazdasági bíncselekmény az interneten
47 Kaszinózzunk!
47 Biztonságosabb leltetés
47 Billiónyi üzenet
48 Hálózati projektor
48 Találkahely az interneten
49 Hurrá nyaralunk!
49 PC-card régebbi noteszgépekhez
49 Születményes Linux
49 Naprakész információk
50 Virtuális szabóság
50 Szaknyelvű Y2K hibakereső
50 Blaupunkt Skyline

14 Lemezlovasok

A CD íráshoz nem csupán CD-író (vagy -újraíró) készülékre van szükség, hanem megfelelően felszerelt számítógépre, elegendő memóriával és háttértár-kapacitással, valamint egy alkalmas CD-író szoftverre is.

6 A szex vajon mi? 28 Tű a szénakazalban

Aki egyszer belekezd az MP3 formátumú zeneszámok gyűjtésébe, az rövid idő múlva már azt sem tudja, hogy melyik számot hol találja, mi a címe. Egy elegáns és ingyenes program gyorsan rendet terem a káoszban.

A magyar számítástechnika története

A magyar informatika történetében Kempelen Farkast említik először a 18. századi sakkozógépével. Azóta számtalan híres magyar találmány látott napvilágot, amelyet az INFO '99 vásáron a látogatók meg is tekinthettek. Interaktív bemutatónk meg ebből a kiállítási anyagból merítettünk.



Egy vár feltámadása – Esztergom

Esztergomban járva mindenki számára a város fölé magasodó Bazilika épülete tűnik fel először. Azt azonban kevesebben tudják, hogy a Bazilika alatt eltemetve és mellette található az esztergomi vár maradványai is. Esztergom már a római kortól kezdve lakott település volt, s innenől veszi kezdetét a Várhegy mindmáig folyamatos történelme, amely magába sűríti Magyarország történelmét is. Interaktív bemutatónkban nyomon követhetjük a vár évszázadok alatti változásait.

TECHNIKA

A magyar számítástechnika története

A KHVM statisztikai adatai – CD-ROM demó

Shareware válogatás

KULTÚRA

Egy vár feltámadása – Esztergom

A pipázás relikviái

A dohányzás története az amerikai kontinensen kezdődött, s az őslakos indiánok már javában fogyasztották, amikor Kolumbusz megérkezett az Újvilágba. A dohányzás szokása a 17. század közepére széles körben elterjedt egész Európában. A Kiscelli Múzeum életmód-történeti gyűjteményéből válogatva néhány gazdagon díszített századfordulós pipát láthatunk. A pipázás rituáléjához hozzátartozott a megfelelő pipa kiválasztása is, hiszen a mives kidolgozás, a tökéletes forma a szertartás lényeges eleme volt.

Faragó Géza plakátjai a századfordulón
Magyarországon a kapitalista fejlődés kibontakozásával egy időben egyre szélesebb körben terjedtek el a grafikai hirdetések. A magyar plakátművészet az 1910-es években Európa-szerte ismertté vált, s jellegzetes figurája volt Faragó Géza. Plakátjainak ezt a sajátos iróniáját, színvilágát eleveníti fel a Kiscelli Múzeum interaktív bemutatója.

Unisex: Csoda az élet...

Nemrég került a boltokba a vidám funkys alapokra. Szekeres Adrien páratlanul szép és értelmes hangjára, valamint az Erdélyi László zenei koncepciójára épített Unisex együttes új nagylemeze. Csoda az élet... címmel. Interaktív bemutatónkban az együttes tagjai szólnak meg, valamint a Játsz velem című videoklip is látható.

A Le Panic együttes bemutatkozása

Szolonokon idén tavasszal már harmadszor rendezték meg a Denevér Stúdió Rockzenei Tehetségkutató Fesztiválját. A versenyen elindult 55 együttes közül a közönségdíjat elnyerő Le Panic együttes bemutatkozását tekinthetik meg interaktív bemutatónkban.

Faragó Géza plakátjai a századfordulón

Magyarországon a kapitalista fejlődés kibontakozásával egy időben egyre szélesebb körben terjedtek el a grafikai hirdetések. A magyar plakátművészet az 1910-es években Európa-szerte ismertté vált, s jellegzetes figurája volt Faragó Géza. A századforduló kifinomult színvilágú, életvidám francia plakátművészetét követte; plakátjait egyfajta kedélyesség, anekdotikus jelleg jellemezte. Plakátjainak ezt a sajátos iróniáját, színvilágát eleveníti fel a Kiscelli Múzeum interaktív bemutatója.

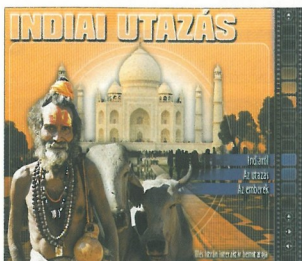


Középiangliai barangolás

Anglia történelme, kultúrája mindig sok látóval kínál a szigetországba utazóknak. A legjelentősebb fennmaradt műemlékek természetesen itt is az egyházak és a katonaság számára épültek. Mihályi István interaktív bemutatója elsősorban ezeket a látványokat ismert meg. Így juthatunk el Cambridge egyetemi kápolnájától, Wells katedrálisán át Warwick normann stílusú váráig.

Indiai utazás

India sokszínű ország, amely színeivel, élénkségével és ellentéteivel ezernyi meglepetést, látnivalót kínál az utazó számára. Illés István interaktív bemutatójában nyomon követhetjük a hatalmas templomok, az impozáns paloták és mecsetek varázslatos együttélését a körülöttük örvénylő mai, sokszínű forgattaggal.



Napfogyatkozás, 1999. augusztus 11.

Ritka természeti jelenség a teljes napfogyatkozás. A néhány percnyi varázslat kedvéért akár a világ legelgúgottabb sarkaiba is képesek elzarándokolni a csillagászat kedvelői. 1999 augusztusában a „napfogyatkozás-turizmus” egyik célpontja Magyarország lesz, hiszen hazánkban is áthalad a teljes napfogyatkozás sávja. Nekünk szerencsére nem kell kilométerek ezreit utaznunk, a napfogyatkozás szinte „házhöz jön”. A Magyar Csillagászati Egyesület interaktív bemutatójából megtudhatjuk, mit láthatunk augusztus 11-én, mikor, hol és mivel figyelhetjük meg az évezred utolsó ilyen jelenségét.

UTAZÁS

Közép-angliai barangolás

Indiai utazás

Karibi hangulat – Kuba

Egy elfeledett híd Esztergom és Párkány között áll az egyetlen híd Magyarországon, amelyet a második világháború óta nem újíttak fel. A Ferenc József leányának, Mária Valériának nevét viselő hidat 1944. december 25-én a visszavonuló német csapatok felrobbantották, s azóta csak háborús mementőként funkcionált. Tíz évvel ezelőtt merült fel a híd felújításának a gondolata, amely a mai elképzelések szerint az Európai Unió támogatásával, a két ország közötti nézeteltérések ellenére felépíthető lenne. Interaktív bemutatónkban az elfeledett híd történetével ismerkedhetünk meg.

MAGAZIN

Napfogyatkozás, 1999. augusztus 11.

A levegő urai

Búvárkodás az Adrián

Egy barlangtúra képei

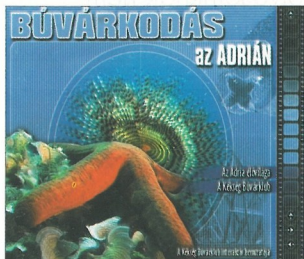
Barlangi búvárkodás A KÉKSÉG Búvárkлуб interaktív bemutatójában a teljesség igénye nélkül betekintést nyerhetünk egy misztikus és veszélyes világba, ahol gyakorlatilag folyamatos életveszélyben van a kutató, ahol nem számíthat segítségre, csak a saját képességeiben és nyugalomában bízhat

Briális csapda - filmbemutató

Ha minőségi műkinctolvajra van szüksége, hívja Robert MacDougallt! Vitathatatlanul ő a legjobb a szakmában. Számítalan rendőr csődöt mondott már, aki el akarta fogni a magányos betörőt, de annak, aki ezúttal nyomába ered, van két nagy előnye: nő és ráadásul gyönyű. Gim komoly ambíciókkal lát hozzá a feladathoz, a csapdája azonban mégsem működik tökéletesen. Sőt, ő maga esik csapdába, s azon veszi észre magát, hogy a betörővel együtt készül arra, hogy elkövesse az évezred büntényét.

A levegő urai

Általában minden kultúrában pozitívan gondolkodnak a madarakról. A népköltészetben a szárnyaló madarak a szabadság szimbólumai, a mesebeli kék madár pedig a boldogság, s az emberi vágyak megtestesítője. A természetszerető emberek mindig szívesen figyelték meg a levegő akrobatáit. A szabados való megfigyeléshez azonban nagy türelem és nyugalomra van szükség. Vajda János interaktív bemutatójában a körülöttünk megfigyelhető madárvilágot hozza a közelünkbe.



Búvárkodás az Adrián

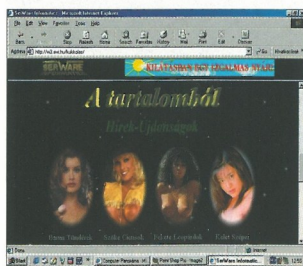
Sokak számára egy elérhetetlen, de igen vonzó sport a búvárkodás. Vannak, akik nagyon szeretnék kipróbálni, de úgy érzik, hogy elég a tévében megnézni a víz alatt készült filmeket, hiszen így mindent megtudhatnak erről a csodálatos világról. Természetesen vannak, akik nem elégednek meg ezzel. Maguk is látni és ismerni akarják a tengerek és óceánok élővilágát. A KÉKSÉG Búvárkлуб interaktív bemutatójában az Adriai-tenger élővilágában gyönyörködhetünk.

Erotika az interneten

A SZEX vajon mi?



Ízlés kérdése, ki mint vélekedik az internetes erotikáról. Mi most inkább tájékoztatásul, mintsem kedvteremtőül kicsit elmélyedünk a témában, amelyet azért 18 éven aluli olvasóinknak nem ajánlunk.



Az internet és az erotika azóta talált egymásra, mióta fényképeket is lehet továbbítani a világhálón, illetve mióta az internet eléggé gyors 5-10-20-100 Kbájtnyi adat (történetesen fénykép vagy mozgóképf) továbbadására.

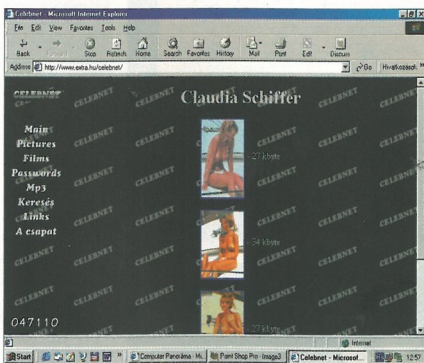
Ma már ritka, hogy valaki e-mail üzenetei esetlmányaként küldjön szexképeket barátainak, holtta a hőskort ez jelentette. Manap-

ság, ha valaki „publikálni” szeretné a szexképeit, nincs más dolga, mint hogy bejelentkezik valamelyik ingyenes webtárhelyet adó szolgáltatóhoz (a hazaiak közül ilyen például a www.extra.hu vagy a w3.swi.hu), és az ott kapott szabad megákat kedve szerint feltölti a maga és mások „gyönyörködte-tésére”. Ez a módszer azért is jobb a levélküldésnél, mert kevésbé lehet lenyomozni, már csak azért sem, mert a szolgáltatók jól felfogott üzleti érdekből nemigen adnak ki információkat felhasználóikról, sőt elméletileg nem is tárolhatják ezeket.

Hol lehet az interneten erotikus képekre bukkanni? Valószínűleg akad, aki most azt gondolja, hogy bárhol, de ez nem igaz. Szerecsére az ember éveket tölthet el az internet aktív használatával anélkül, hogy erotikus vagy pornográf oldalakba ütközne. Persze, ha valaki direkt ezeket keresi, akkor már más a helyzet. Ez azért is hangsúlyozandó, mert a tájékoztatlanabbak az internetet már-már a bűn fészkeknek képzelik. Sajnos, a bulvárlapok és esetenként a televízió is csak erősíti ezt a nézetet, hiszen „itt a téma”.

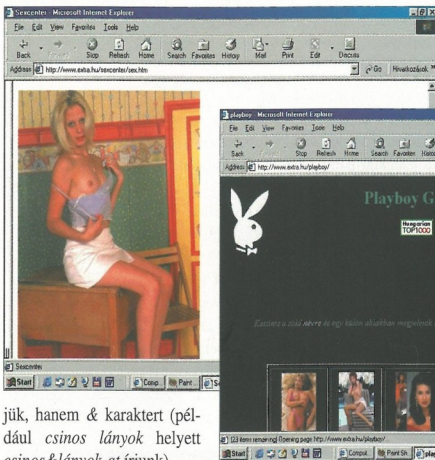
Hogyan találhatunk erotikus oldalakra? Nagyon sokféleképpen. Lássuk a legegyszerűbb módszereket!

Írjuk be keresőnkbe a „varázsszavakat”! A legismertebb varázsszó a *sex*, illetve a *szex*, de bármilyen erotikával kapcsolatos szó megteszi (a vulgárisabbak is). Természetesen



ez a legkevésbé hatékony módszer, de ki lehet próbálni.

Néhány jó tanács: a keresendő szavakat ne csak egymás után írjuk, hanem a fontosabb szavak elé rakjunk egy-egy „+” jelet, jelezve, hogy ezek a szavak feltétlenül legyenek benne a találati oldalakban. Ha ezt elmulasztjuk, a keresőprogram minden szót külön-külön keres, még az „és” szót is, és eredményül több ezer vagy tízezer haszontalan találatot kapunk. Ha olyan oldalak jönnek be, amelyekre semmi szükségünk, akkor használjuk a „+” jelet. Többnyire összetetten is kereshetünk. Ekkor használhatjuk az *and* (és, más néven &), az *or* (vagy), a *not* (nem) és a *near* (közel) logikai utasításokat is. Ha egy-egy szó végére *-ot teszünk, akkor a kereső minden olyan szót megkeres az átfűtött dokumentumokban, amelyek az eleje az adott szóval kezdődik (például a *lány** esetén: lány, lányok, lányokkal). Ha olyan kifejezést keresünk, amely több szóból áll, akkor ne üres szókörz karaktert (space-) tegyünk közé-



jük, hanem & karaktert (például *csinos lányok* helyett *csinos& lányok-at* írjunk).

A következő keresési módszer, ha a *Hungarian TOP 1000* erotikus oldalaim próbálkozunk (www.hungariantop1000.com/kategoriak/erotikus.html). Itt látogatászm (sikeresség) szerint csoportosítva találjuk meg az erotikus weboldalakat. Egy-egy oldalt épp csak egy-két szóval jellemezznek, de ha rákattintunk az ilyen linkekre, akkor bővebb információkat kapunk a tartalomról, majd egy újabb kattintással meg is nézhetjük. Érdemes kipróbálni a lista végén lévő linkeket is, ugyanis előfordulhat, hogy azért került oda egy adott weboldal, mert még új, vagy mert a találati számolója nem működik tökéletesen (rosszul fűzték be a számláló linket).

A harmadik módszer, hogy elmegyünk az *Extra* oldalára (www.extra.hu/core/main.php3). Úgy használhatjuk, mintha csak egy átlagos kereső lenne. Ez a módszer más szolgáltatóknál, tudunkkal, nem működik. Ha a többi szolgáltató oldalaira vagyunk kíváncsiak, esetleg megpróbálkozhatunk azzal hogy úgy

keresünk rá egy-egy szóra – mondjuk az *Altavizslával* –, hogy a szavak mellé írjuk +*nexus* vagy +*swi*.

Hogyan állítsa be valaki a számítógépet, hogy az „ideális” legyen az erotikaböngészésre? Természetesen nem a processzor tuningolásra vagy a *Regedit* módosítására gondolunk, csupán arra, hogy a kényelmét, biztonságát és az anonimitását megnövelhesse, illetve megőrizhesse.

A legfontosabb teendő, hogy kikapcsoljuk a böngészőben az automatikus képletöltést, amíg az erotika birodalmában kíváncsiságunk. Ez meglehetősen furcsa tanácsnak hangzik, de ha nem akarjuk, hogy más is megtudja a gépünk címét, akkor mégis így célszerű eljárni, ugyanis a számlálók jó része a képek letöltésekor aktivizálódik. Eleget



az említett gombot. A képek letöltését a *Netscape*-ben az *Edit* menü *Preferencés* részében állíthatjuk be, illetve kapcsolhatjuk ki. Ugyanebben a menüben még számos értékes lehetőséget találunk, nézzük tehát végig ezeket is!

A *Navigator* részben törölhetjük az előzményeket (*Clear History*), illetve a *Location Bar* (*Clear Location Bar*). Ezeket főleg a „szörfözés” végén érdemes használni, ha mondjuk főnöki ellenőrzés várható.

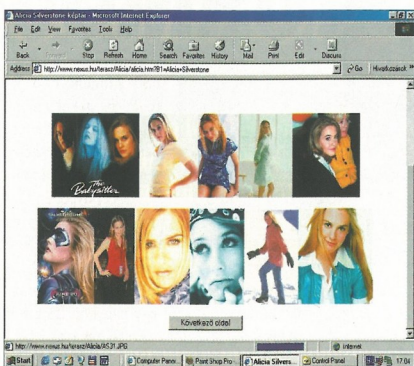
Az *Advanced* részben kapcsolhatjuk ki és be a képek letöltését (*Automatically Load Images*), a Java futtatást (*Enable Java*), a JavaScript futtatást (*Enable JavaScript*), és ugyancsak itt kapcsolhatjuk be és ki a cookie-kat (*Enable, Disable Cookies*), azok fogadását és lekérdézhetsőségét. Az *Advanced* menüben van a *Cache*. A *Clear Memory Cache* és *Clear Disk Cache* gombok használatát melegen ajánljuk a böngészés végén.

A *cookie*-k olyan adatsomogcskák, amelyek böngészőnk a gépünkön tárol, és amelyek a weboldalak helyeznek el gépünkön, hogy nyomon követhessék például, hogy merre jártunk, mely linkek érdekeltek bennünket.

A *Java* olyan univerzális programozási nyelv, amely együttműködik bármely operációs rendszerrel, de a helyi merevlemezhez nem fér hozzá! A *Java* nem keverendő össze a *JavaScripttel*. Ez utóbbi egy olyan html forrásba ágyazott „segédnyelv”, amellyel sok olyan érdekes lehetőséget alkalmazhatunk ki, amelyre egyébként a böngészőnk nem lenne képes. Például olyan nyomógombokat hozhatunk létre, amelyek megváltoztatják a színtípet, amikor az egérral megközelítjük őket. A *JavaScript* felelős azért is, ha egy-egy weboldal meglátogatásakor vagy elhagyásakor (!) újabb ablakok nyílnak ki. Ezt a lehetőséget már csak kényelmi okok miatt is érdemes kikapcsolni az erotikus böngészés közben.

A cookie-kat eltüntethetjük, ha letöröljük a *C:\Program Files\Netscape\ Users\Ön neve\Cookies.txt-1* (általában itt található meg öklmüket).

Akik arra gondolnak, hogy mindez hazsontalan időpocsékolás, azoknak tudniuk kell, hogy vannak kifejezetten csali oldalak, általában pedofil-gyanús helyek. Vannak azután olyan oldalak is, amelyek különböző szélsőséges nézeteket terjesztő webhelyekre visznek át automatikusan, sőt már olyan ol-



dallal is találkozunk, amely szándékosan vírust akart letölteni a gépünkkel, legalábbis ezzel riogatott. Vannak, akik mások azonosítására vágnak, neveket, címeket akarnak megszerezni vagy legalább az e-mail címüket, IP addressüket.

Az erotikus képeket kevés kivételtől eltekintve le is tölthetjük, ha a kép fölé visszük az egérmutatót, majd a jobb egérgomb megnyomása után a *Save Image As...*-t választjuk. Szép számmal vannak, akik CD-lemezen tárolják gyűjteményeiket.

Milyen főbb témákkal találkozhatunk az erotikus oldalakon? Az itt következők számagyarázat nem a véleményünket tükrözi az erotikáról, csupán az eligazodásban próbál segíteni. Tehát a teljesség igénye nélkül: *tini* (fiatal lányok – a weboldalak karbantartói esküsznek rá, hogy a lányok betöltötték a 18. életévüket, de még nincsenek 20 évesek), *dzsiai* (aligha kell magyarázni, többnyire japán lányok), *amatőr* (általában a képek nem, csak a nevük amatőr), *hardcore* (talán úgy jellemezhetnénk, hogy különböző, többsze-

zekdik felfedezni az új médiát. Weboldalaik elterjedését az is elősegíti, hogy az újságokban megjelenő hirdetéseiket a jelenlegi politikai vezetés korlátozni kívánja, a hirdetések amúgy is drágák, csak néhány szóból állhatnak, képeket csak a legkritikább esetben szerepeltethetnek magukról. Ezzel szemben a weboldalakon bemutatják magukat, szolgáltatásaikat, s mindezt ingyenesen és interaktívan. A weboldalakot mozgó elemekkel is tarkíthatják. Ráadásul az internetezők száma évről-évre nő...

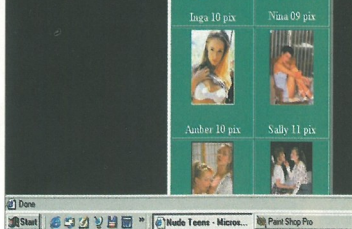
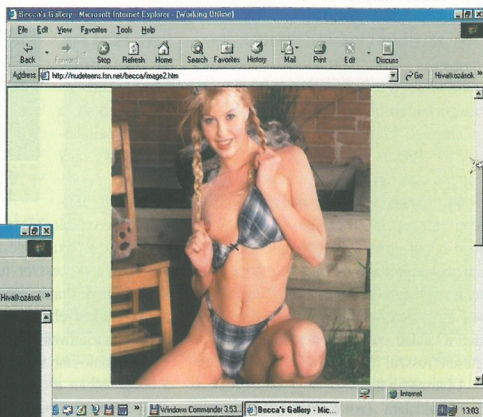
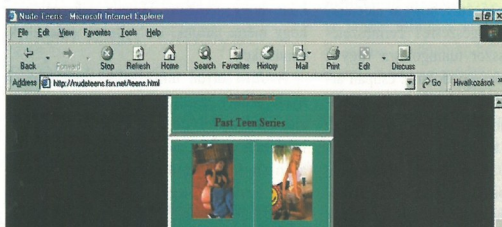
Hol találhatunk „pillangó” weboldalakat?

A legegyszerűbb, ha megnézzük a *Hungarian TOP 1000* erotikus részét, vagy ha rákeresünk a már említett módon. Van még egy lehetőség, de ehhez – egy hirdetői újság átböngészésének erejéig – el kell

témáról. A hozzászólók között taláunk kibővíthető, volt szakmabeliek, vendégeiket és kívülállókat. Érdemes megemlíteni, hogy a kényes témáról, kevés kivételtől eltekintve kultúráltn beszélnek a chatelők.

Mivel májusban az *LHV*-nek othont adó Internettónál személycserék voltak, így az *LHV* most két helyen is megtalálható.

Cikkünk végén még egy apró erotikus, számítógépes játék. Ez, illetve a telepítőprogramja letölthető a *VirtuaGirl.com* oldalról (www.virtuagirl.com/Free/VG1.exe) Figyelem, nincs „I” betű a „virtua” végén! Telepítés után a tálcánk jobb oldalán egy piros



replős akcióképek), *softcore* (lengén öltözött lányok – egyedül), *oral* (száj), *anal* (másik oldal), *animal* (szex állatokkal), *celeb* (híres emberek meztelen képei), *leszbi* (két lány együtt), *bondage S/M* (kötözések és kínzások, szado-mazo oldalak), *fisting* (ujjak), *passwd* oldalak (fizetés helyekre ingyen jelszavak, értsd: illegális lehetőség).

Külön kategóriát képviselnek az „éjszakai pillangók” weboldalai. Úgy látszik, ők is

hagynak a számítógépünket. S ha már itt tartunk, akkor említsük a *Lányok, Házak, Vendégek* (röviden *LHV*) olvasói fórumot is. Itt az internetezők kifejezhetik a véleményüket

V betű látható. Ha a bal egérgombbal rákattintunk, akkor egy hölgy jelenik meg a tálcá fölélt és egy rövid videofilmben gyönyörködhetünk. Ha a jobb oldali egérgombbal kattintunk rá a piros V-re, akkor különböző beállításokat érthetünk el. Természetesen a teljes verzió fizetés.

Akit bővebben érdekel a számítógép és az erotika kapcsolata, annak javasoljuk a *Computer Panoráma* 1999. márciusi számának beszerzését, ahol egy nagyobb lélegzetű cikkben foglalkoztunk ezzel a témával.

Forgács Péter



10
éve

a számítástechnikában!

COMPUTER PANORÁMA

Előfizethető a kiadónál és a postahivatalokban.

Az előfizetés díja az 1999-es évre 8500 Ft (12 szám plusz 2 vásári különszám).

Kedvezményes előfizetés diákoknak az 1999-es évre 5988 Ft (499 Ft/db).*

Computer Panoráma Kiadói Kft.

1091 Budapest, Üllői út 25.

Tel.: 218-3011, fax: 217-2646

E-mail: cpanorama@mail.datanet.hu

* A kedvezményes előfizetés megrendeléséhez a diákigazolvány száma is szükséges.

Computer
PANORÁMA

Gyógyszerbeszerzés az internetről

Potenciális veszélyek

Korábban is tudtuk, hogy az interneten az egyszerű pokolgépektől az atombombák tervrajzáig minden megtalálható. Alighanem bombasiker lesz az is, hogy a világszerte csak szigorú orvosi ellenőrzés mellett beszerezhető Viagra immár recept nélkül is megvásárolható a világhálón.

Hazai szabályozók

Magyarországon igen szigorú törvények szabályozzák a gyógyszerek forgalmazását. Csakúgy, mint bármely más kereskedelmi tevékenységgel foglalkozó vállalkozásnak, a gyógyszeráraknak is megfelelő számlákkal és igazolásokkal kell leltárba venniük árukészletük minden egyes, gyógyszernek minősülő tételét. Ezen felül ilyen termékeket, készítményeket csak hivatalosan minősített nagykereskedőtől, másik gyógyszer-től vagy a gyártók hivatalos képviselőitől vásárolhatnak.

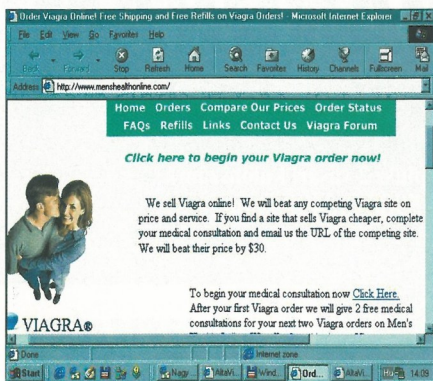
A fenti tényeket összevetve az internetes gyógyszerbeszerzés cikkünkben taglalt lehetőségeivel és előnyeivel, több következtetés is levonható.

– Várható, hogy lesznek (már vannak is?), akik a *Viagra-lázat* kihasználva feketén hoztatnak be nagyobb tételeket a szerből az országba, s ezt az árut lelkiismeretlen orvo-

sok vagy diploma és szakképesítés nélkül praktizáló sarlatánok osztják ki potenciájukért aggódó férfirtusaiknak, persze busás haszonnal.

– A megbízható, hiteles árut szállító kereskedők mellett törvénytörően megjelennek a csalók is, és megkeserítik mindazok életét, akik az internetes gyógyszerkereskedelem hazai bevezetésével kacérkodnak.

– Amíg ki nem alakul a biztonságos internetkereskedelem hazai gyakorlata, néhányan kemény tanulópénzt fognak fizetni, amikor a számlájukról kisebb-nagyobb összegeket emelnek majd le az erre szakosodott számítógépes bűnözők. Ezek nem feltétlenül hazánk fiai vagy lányai, hiszen ahogy az internetes kereskedelmet sem korlátozzák az országhatárok, úgy a bűnözés sem.



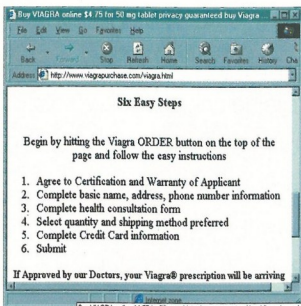
Egy friss újsághír nyomába eredtünk, amely arról tudósít, hogy a *Viagra* már az interneten keresztül is beszerezhető. Mivel az írott és az elektronikus sajtó jeles művelői korábban nem egy hasonló (ál)hírelt örvendeztettek már meg olvasóikat, szkepticizmussal vág-

Lassú volt a telefonvonal, ezért majdnem öt percig tartott, míg megtaláltuk az első online Viagra forgalmazót

tunk a feladatba. Ám a hír igaznak bizonyult: valóban beszerezhető a világhálón keresztül a potencianövelő szer.

Kilépvé az interneten, először az „első kezünk ügyébe eső” keresőrendszerrel adatokat gyűjtöttünk azokról a közleményekről, amelyekben a *Viagra* szó előfordult. Az eredmény nem kevesebb, mint 165 ezer hivatkozás volt. Szép adag... De úgy tűnik, szerencsénk volt, mert már az első tíz hivatkozott anyagban is találtunk két helyet, ahol nem csupán a szer orvosi és egyéb hatásairól írtak, hanem az *online forgalmazásra* is vállalkoztak.

Rá kellett jönnünk, a kémileletlen áverseny a gyógyszerpiac e szegmensét sem kíméli. A vélhetően viszonteladónak, gyógyszeráraknak szóló felhívás szerint, ha találtunk olyan



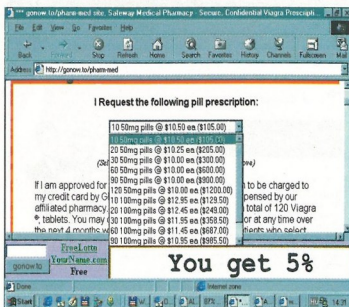
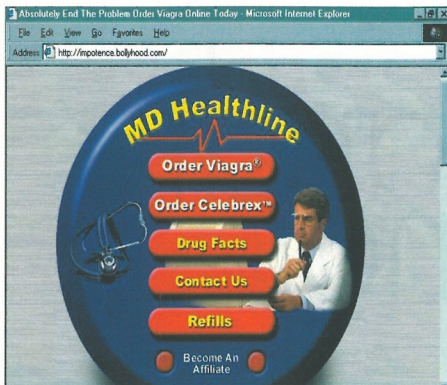
Hat egyszerű lépés, és máris úton van felénk a huszadik század végének csodaszere

webhelyet, ahol olcsóbban kínálják a kék pirulákat, csak annyi a dolgunk, hogy megírjuk a webhely URL-jét, és máris egy 30 dollárral olcsóbb árajánlatot kaphatunk.

Természetesen nemcsak magát a szert kínálják, hanem az *összes hozzá kapcsolódó szolgáltatást* is: közte szakorvosi tanácsadást és elérést különböző szexoldalakhoz.

A második webhely – ahol szintén online *Viagra* forgalmazással foglalkoznak – hat egyszerű lépésben foglalja össze a teendőinket: 1. Elolvasni és elfogadni a szállítási feltételeket. 2. Megadni pár alapinformációt – mint név, cím és telefonszám. 3. Kitélni egy orvosi kérdőívet. 4. Kiválasztani a kért mennyiséget és a szállítási módot. 5. Megadni hitelkártyánk adatait az átutaláshoz. 6. Elküldeni a megrendelést, és várni az áru.

Bár nem kívánjuk elbitorolni az orvosok kompetenciáját, mégis kikívánczok belőlünk néhány apró észrevétel. Kötödött – vagy leg-



És milyen kiszerezésben parancsolja?

alábbis annak kellene lennie –, hogy a szakorvos nem javasolja a *Viagra* szedését a fiatal vagy középkorú férfiaknak, mert hosszabb távon a potencia teljes elvesztését okozhatja, ha a férfiaságukat ilyen módon kívánják fel-

Virtuális orvostól valódi szerek

pórtetni. Ennek ellenére, a hirdetések képein nem negyven feletti férfiak szerepelnek, hanem jóval fiatalabbak.

Meglehetősen csábítóan tűnik a lehetőség, hogy sorbanállás, a betegek és a gyógyszereszek összekacintó pillantásai és megalázó puszomgása nélkül lehet hozzájutni a kék tablettához. Az internet va-

lóban teljes anonimitást kínál. De vajon mi a garancia arra, hogy azt kapjuk, amit megrendeltünk? Hogy egyáltalán megérkezik-e az áru? Hogy nem „nyúlják le” egyszerűen a számlánkat a megadott információk alapján? A vonal túlsó vége éppolyan anoním, amilyenek sokszor mi is szeretnénk maradni.

Mindezek a kétségek, kérdések természetesen minden internetes vásárláskor felmerülnek. Azt azonban már magunknak kell eldöntenünk, hogy kibin bízunk és mennyire. A kockázat valós, éppen úgy, mint az internetes vásárlás kétségtelen előnyei is, amennyiben sikerül olyan keretrendszer találjunk az e-business keretein belül, amely garanciát jelent arra nézve, hogy ne legyünk kiszolgáltatva harmadik személy nem kívánt figyelmének.

dr. Nagy Gábor

WOODSTEN INTERACTIVE
CD-ROM FEJLESZTŐ ÉS KIADÓ KFT
1066 Budapest, Teréz krt. 36. Tel.: 302-4420, Fax: 302-2102,
Mobil: 06 (209) 666-000, E-mail: ws_j@hotmail.com

1499,-
40 újszerű
szexkiadvány

L-XXI. kötet
digitális könyvkiadás

Friss információk a TEXT 696. oldalán

Ha Önnek nem nyeri el tetszését ez a kiadvány, így a vásárlástól számított 40 napon belül kiadónk teljes áron visszavásárolja Öntől ezt a lemezt és értékét beszámítja egy másik kiadás vásárlásánál. Ennek feltétele, hogy eljuttassa hozzánk a CD vásárlást igazoló számlát vagy másolatát, a sérletlen csomagolását (csak a doboz és a borító szükséges), a lemezek sérülésmentes állapotban és egy másik kiadást vásároljon.

Mire figyeljen a vásárlásnál, avagy miért jó a HYPERTEXT?

A Hupertextes kiadás legfontosabb eleme az, hogy az oldalak nem scannelve (fotózva), hanem GÉPELVE tartalmazza. Kereshet akár a teljes szövegegyenben egyetlen szótőrdetkére is. A gépelte szövegrész számos keresztivonatkozás is tartalmaz, így láthatóvá válnak a szócikkek közötti összefüggések is.

3390,-
A II. CD IS MEJELENTI

Hupertextes Révai Nagy Lexikona I-X. 6500,- 2990,-
Hupertextes Révai Nagy Lexikona XI-XXI. 6500,- 3390,-

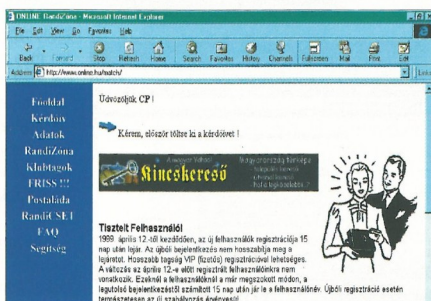
Partnerkereső helyek a neten

RandiZóna

A **RandiZónába** érkez-Ave stílszerű nyitóképfogadja a látogatót. Ha még nem regisztráltak volna magunkat a lapon, természetesen először ezen kell végigküzdeni magunkat. Meg kell adni a szokásos azonosító jelzőt, majd kezdődhet a kérdőív kitöltése. Ennek első lapján általános kérdésekre (nem, életkor stb.) kell válaszolnunk, majd egy *személyiségléíró* rész következik. Itt néhány egyszerű kérdésre kell az előre megadott válaszlehetőségek felhasználásával felelni. Bár a választék korlátozott, próbáljuk mégis azt választani, amelyik szerintünk a legjobbban tükrözi a személyiségünket (kedvenc háziállat, zenei stílus stb.). Végül a kérdőív harmadik lapján kiegészíthetjük és kommentálhatjuk a magunkról leírtakat.

Miután túljutottunk a regisztráción, kezdődhet a „lényegi rész”. A **RandiZóna** gombra kattintva már előre beállítható paraméterek alapján kereshetjük meg ideális partnerünket vagy partnereinket. Akármilyen sok információt is adjon valaki magáról, ember legyen a talpán, aki hamar megtalálja magának az ideális társat. A **RandiZóna** mindenesetre segíthet ebben; listájának tetejére azokat a regisztrált személyeket írja ki találatként a rendszer, akiknek a tulajdonságai a leg hasonlósabbak a miénkhöz.

Persze ez nem mindig jelenti azt, hogy a zsák már meg is találta a foltját... Érvényesülhet például a szerelemben örökérvényű közhely: *az ellentétek vonzzák egymást*. A ke-



**Ne felejtse: www.online.hu/match (felső kép)
Kezdődhet a regisztráció (jobb oldali kép)**

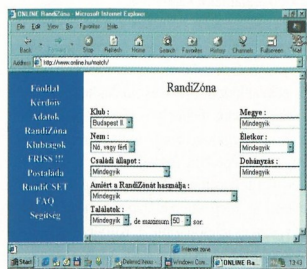
resgélésben segíthet az a kommentár, amelyet ki-ki maga írhat saját adatai mellé a regisztrációba. Az sem biztos, hogy az illető hölgy vagy úr szemre is „kedves számunkra”, kár tehát, hogy a regisztráció mellé nem lehet beszkenelt fényképet küldeni.

Ha megtaláltuk a számunkra megfelelő partnert, akkor levelet is írhatunk neki. Címzettünk ezt akkor tudja olvasni, ha feljelentkez a **RandiZónára**, és rákattint a **Postaldala** feliratú gombra. Itt jelennek meg a küldött és fogadott levelek, amelyeket egy hónapig tárol a rendszer. Ennyi ideig olvashatjuk a beérkezett és elküldött leveleinket. Beérkezett leveleinkre válaszlevelet is írhatunk innen.

Lekérhetjük a *felhasználók listáját* is, pontosan ugyanolyan módszerrel, ahogyan a partner kerestük, csak most nem a **RandiZóna**, hanem a **Klubtagok** gombra kell kattintanunk. A **Friss!!!** gomb megnyomásával az utójára regisztráltak listáját kérhetjük be.

Szintén jó ötlet az oldalon a **RandiCSET**

Az internet számos olyan lapot kínál, amelyen rálelhetünk szívünk választottjára. Ezek közül talán a legismertebb és legnépszerűbb hazai hely a **RandiZóna**. Csak beírjuk böngészőnkbe a www.online.hu/match címet, és már indulhat is az ismerkedés!



szolgáltatás. Itt egy JAVA applet chat-fórumra juthatunk, és online cseveghetünk az éppen ott tartózkodókkal, meghozza extra funkciókat, például hangüzeneteket használva. A téma természetesen nagyjából adott: *l'amour*.

A *Segítség* és/vagy a *FAQ* gombok megnyomásával online segítség is kérhető a **RandiZóna** lapon, amely egyébként kellően jól szerkesztett és egyértelműen jelölték, ezért kevésbé valószínű, hogy sokan kényszerüljenek a sűgő használatára.

A **RandiZónán ingyenes a regisztráció**, s 15 napig ingyen használhatjuk az ismerkedési fórumot. Pár ezer forintért azonban hosszabb ideig fennmaradhatnak a hálón az adataink.

Aki magányos, és nem idegen tőle az ismerkedésnek ez a romantikus módja, annak mindenképpen érdemes felkeresnie ezt az oldalt. És nem csak fiataloknak...

Molnár József

AKCIÓ!

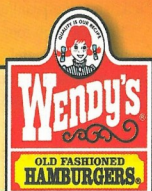
BIG CLASSIC MENÜ



399,-

Csak korlátozott ideig.

Megérdemled a minőséget!



CD-írók és -újrairók

Lemez- lovások

A CD-író és -újrairó készülékek ára végre megfizethető, következésképpen mind többen vágnak a CD-k otthoni előállításába. Tesztünk az erre szolgáló, legkedvezőbb készülék kiválasztásához nyújt segítséget.

Bőséges a CD-írók és -újrairók választéka. Dönthetünk külső, belső, SCSI, IDE-ATAPI, printerportos, sőt, a legfrissebb hírek szerint, USB csatolós CD-égető készülékek mellett is. Vannak közkedvelt, CD-író termékek megbízhatóságáról ismert gyártók, az internet levelezőfórumain feltűnő egyes noname modellektől vagy márkáktól azonban többnyire jobb óvakodni. A választás megkönnyítésére igyekeztünk kiválasztani az ismertebb termékek közül azokat, amelyeket nyugodt lelkiismerettel ajánlhatunk olvasóinknak.

Egy felettebb fontos szempontól azonban nem szabad megfeledkeznünk, nevezetesen, hogy a CD-írásához nem csupán CD-író (vagy -újrairó) készülékre van szükség, hanem

megfelelően felszerelt számítógépre is, elegendő memóriával és háttértár-kapacitással, valamint egy alkalmas CD-író szoftverre is (lásd az égető szoftvekről szóló írásunkat).

Általános ökölszabálynak tekinthető, hogy egy CD-lemez összeállítására és megírására alkalmas munkaállomáson célszerű legalább 1 Gb-ias szabad tárolóterülettel rendelkező partíciót hagyni a CD-re szánt anyagok összeállítására. Am ha mód van rá, törekedjünk a még ennél is nagyobb szabad tárterületre. Az ideális megoldásnál úgy alakítjuk ki a partíciókat, hogy egy 2 Gb-ias területen csak a CD-re szánt anyagok és a szerkesztés és írás közben keletkező átmeneti állományok kapnak helyet. A mai, alacsony merevlemezárak és -kapacitások mellett ez már egyáltalán nem teljesíthetetlen követelmény.

A szerkesztőségbe érkező számos érdeklődés azt firtatta, hogy vajon mind a hardvert, mind a szoftvert tekintve *bővíteni kell-e a megszokott konfigurációt, ha biztonsági másolatok készítésére szeretne valaki CD-írókat használni?*

Ha a legújabb CD-írók drájverlemezeit nézzük, kétségtelen, hogy a meghajtószoftverek *szinte kizárólag 32 bites környezetbe* készültek. A Windows 95/98, illetve Windows NT meghajtók sehonnan sem hiányoznak, sok készülékhez adnak OS/2, Novell, illetve Linux meghajtókat, ám nagyítóval kell keresni a DOS-os és a 16 bites Windows 3.1-hez való meghajtószoftvereket. Úgy tűnik, mintha a gyártók egyértelműen és egyöntetűen



megfelelően felszerelt számítógépre is, elegendő memóriával és háttértár-kapacitással, valamint egy alkalmas CD-író szoftverre is (lásd az égető szoftvekről szóló írásunkat).

megfelelően felszerelt számítógépre is, elegendő memóriával és háttértár-kapacitással, valamint egy alkalmas CD-író szoftverre is (lásd az égető szoftvekről szóló írásunkat).

megfe-

ledeztek volna a korábbi, gyengébb képességű gépek tulajdonosairól. A helyzet azonban mégsem teljesen reménytelen. A CD-író szoftverek közül találunk néhányat (például a WinOnCD-t), amelyeknek a 16 bites Windows-hoz való változata is megtalálható a program telepítő CD-jén, amellel néhány ilyen shareware és freeware CD-író és -másoló szoftver is közkézben forog. Ezek akár 386-os, Windows 3.1x-et futtató gépeken is lehetővé teszik a CD-lemezek írását, illetve másolását.

IDE vagy SCSI?

Amennyiben van már SCSI vezérlő a gépben, akkor mindenképpen érdemes SCSI CD-írót választani. Így ugyanis marad(hat) még hely az IDE vezérlőn a további bővítéseknek. Bár az utóbbi években az IDE felületről működő CD-írók megbízhatósága sokat javult, és utolérte a SCSI eszközöket, komolyabb feladatokhoz érdemesebb a valamivel költségesebb SCSI írókat választani.



A Plextor is csak SCSI CD-írókat gyárt (fent)
A Yamaha CRW-4416S CD-égetője kívülről
nem túl különleges

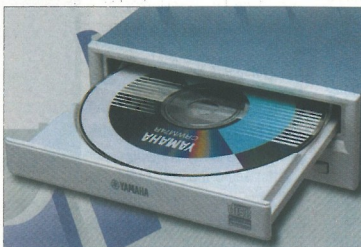
Yamaha CRW-4416S • Tesztlaborunk számára a Storage Systems Kft. adta kölcsön egyik legfrissebb termékét, a négyszeres sebességgel író, illetve újíráó Yamaha CRW4416S típusú készüléket. Ez a CD-író többféle csomagban is megvásárolható, mi egy komplett, SCSI adaptert (egy PCI bővítőrébe illeszthető DC-2964 F kártyát) és a szükséges szoftvereket is tartalmazó kitet kaptunk.

A telepítést megkönnyítette, hogy a forgalmazók a megszokott háromnyelvű (angol, német és francia) kézikönyv mellé a jól megszerkesztett magyar gépkönyvet is a dobozba csomagolták. Bár a SCSI kártya dokumentációja csak angol és német nyelven közölte a

szükséges tudnivalókat, a mellékelt ábráknak és az adapter plug and play tulajdonságainak köszönhetően azok is elboldogulhatnak a telepítéssel, akik nem beszélnek az említett nyelveket, de azért van né-

zéka egy írható és egy újírható lemez. Természetesen mindkettő 74 perces és természetesen Yamaha. Az újírható lemez négyszeres sebességgel is forgatható. A hozzáadott CD-író szoftver a WinOnCD 3.6-os verziószámú változata.

TraxData CDEW2260 Plus • Az In-West Kft.-től kaptuk a számítógép nyomtatósatla-



mi műszaki érzékük és szerelési tapasztalatuk. A kisméretű, belső egységek vezérlésére, kezelésére alkalmas SCSI kártyához természetesen az adatkábel és az audiókábel is hozzátartozik. A kártya vezérlőszoftverei (DOS-hoz, OS/2-höz, Novellhez, Windows 95/98-hoz és természetesen Windows NT-hez) egyetlen lemezen találhatóak. A CD-író kit további tarto-

vezeket (WinOnCD 3.5 OEM és PocketCD), újraindítani a gépet, és már dolgozhatunk is. A csomagban e – külső kivitelű – készülék és kábele mellett megtalálhatjuk az ugyan-csak mellékelt szoftverek ötnyelvű (angol, német, olasz, francia és spanyol) kézikönyveit, valamint egy-egy írható és újírható TraxData lemezt is. A mintalemezek arany

CD-írók és -újírások

Gyártó/torgalmazó	Modell	Írás	Újírás	Olvásás	Vezető	Szoftverek	Tartozékok	Ár (nettó)
Yamaha / Storage Systems	CRW-4416S	4x	4x	16x	SCSI	WinOnCD 3.6, CeQuadrat PocketCD	PCI-SCSI-2 kártya, magyar kézikönyv	90 700 Ft
Yamaha / Storage Systems	CRW-4416S	4x	4x	16x	SCSI	WinOnCD 3.6, CeQuadrat PocketCD	magyar kézikönyv	81 630 Ft
Yamaha / Storage Systems	CRW-4416I	4x	4x	16x	IDE	WinOnCD 3.6, CeQuadrat PocketCD	magyar kézikönyv	81 630 Ft
Plextor / Storage Systems	PXW 4220	4x	2x	20x	SCSI	WinOnCD 3.6, CeQuadrat PocketCD		84 820 Ft
Plextor / Storage Systems	PI-R 820	8x	nincs	20x	SCSI	WinOnCD 3.6, CeQuadrat PocketCD		130 390 Ft
Smart and Friendly / In-West	CD Speed-Writer Plus	4x	2x	24x	IDE	Easy CD Creator, Sonic Foundry CD Architect, Sound Forge XP, DiamondCut, Disc Inspector Pro		69 900 Ft
Smart and Friendly / In-West	CD TurboWriter	6x	nincs	24x	SCSI	Easy CD Creator, Sonic Foundry CD Architect, Sound Forge XP, DiamondCut, Disc Inspector Pro	Adaptex AVA 2902 SCSI kártya, alkoholos filctoll	110 320 Ft
TraxData / In-West	CDEW2260 Plus	2x	2x	6x	Printerportos SCSI	WinOnCD 3.5 OEM, CeQuadrat PocketCD	adatkábel printerporthoz	86 900 Ft
TraxData / In-West	CDR-4120 Pro	4	nincs	12	SCSI	WinOnCD 3.5, CeQuadrat PocketCD	SCSI kártya, Teac mechanika	79 900 Ft
Plextor / Komel	PlexWriter	4x	2x	20x	SCSI	WinOnCD 3.6, CeQuadrat PocketCD		62 000 Ft
LG	LG CED-8041B	4x	2x	24x	IDE	Easy CD Creator, Direct CD		65 000 Ft

felületük, tapasztalataink szerint a megbízhatóbbak közé tartoznak.

A *PocketCD* formátum és szoftver használata (*DirectCD*-nek is nevezik néhol) lehetővé teszi, hogy megformázzuk a nyers CD-lemezt, és részletekben írjuk fel, anélkül, hogy a számítógépen nagyobb háttértárkapacitást kellene puffertként igénybe vennünk.

Érdeemes belegondolni, milyen előnyökkel jár ez a megoldás az amúgy is szűkös kapacitású hordozható számítógépeken. Az íráshoz a megszokott fájlmenedzserünket (*Windows Explorer* vagy *Intéző*, *Windows Commander* stb.) használhatjuk, s ha a lemez kész (érdeemes mintegy 20-30 Mb-nyi helyet szabadon hagyni a tartalomegyezék kiírásához!), csak *finalizálni* kell, azaz véglegesíteni a szoftverrel az elkészített CD tartalmát.

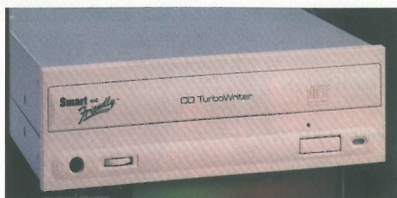
Smart and Friendly CD SpeedWriter Plus

● Az *In-West Kft.*-től érkezett a *Smart and Friendly 4/2/24-es* CD-író. A belső eszköznek szánt, IDE felületről vezérelhető készülék a régebbi modellek közé tartozik. Négyzteres írási és kétszeres újráírási sebessége



1. *Nálunk még kevesen ismerik, de az Egyesült Államokban közkedveltek a Smart and Friendly CD-égetői*

2. *A gyorsabb Smart and Friendly modell csak CD-író*
3. *A printerportra csatlakozó készlet megbízhatóan működik, akár 16 bites környezetben is*



2

nem emeli ki a mezőnyből, viszont a vele adott szoftvercsomag már felettebb kedvező választással teheti.

A 32 bites Windows (95/98/NT) környezetre készített programok sorában megtalálhatjuk az *Adaptec Easy CD Creator* standard kiadását, a *PowerQuest Drive Image* CD-másoló szoftverét, a *MediaPath MediaAgent* szoftverét, amellyel hálózatos környezetbe integrálhatjuk CD-olvasóinkat és CD-íróinkat. A csomag része még a *Sonic Foundry CD Architect* és a *Sonic Foundry Sound Forge XP* programja is. E szoftverek elsősorban azok számára érdekesek, akik audio-CD-eket (is) készítenek.

A szoftvercsomag telepítő CD-lemezen található két olyan programot, amelyekkel a CD-lemezek épségét vizsgálhatjuk, illetve a sérült CD-lemezekről tudunk adatokat visszanyerni. A csomagban a négynyelvű (angol, francia, német és spanyol) kézikönyv mellett egy írható és egy újráíráható CD-lemezt is talál a vásárló.

Smart and Friendly CD TurboWriter ● Szintén az *In-West Kft.*-től érkezett tesztlaborunkba a gyorsabb *Smart And Friendly* készülék. A *CD TurboWriter* „csak” CD-író, nem alkalmas újráíráható lemezek feldolgozására. Erre azonban valójában csak keveseknek van szükségük. Az újráíráható CD-lemezek forgalmazói egybehangzóan állítják, hogy ma Magyarországon minimális az

igény az újráíráható médiumok iránt. Az ügyfelek többsége inkább hajlandó kiadni pár száz forintot egy egyszer írható CD-lemeze, mint 1500-3500 forintot egy jó minőségű és megbízható (javasoltan Ricoh) CD-RW lemeze.

Ez azért is fontos információ, mert az újráíráható CD-lemezeket nem olvassák a jelenleg forgalomban lévő audio CD-lejátszók, és a



3

Külsőt vagy belsőt?

A belső CD-író egységek tagadhatatlan előnye, hogy nem szaporítják a PC körüli kábelzetszűngelt. Az IDE-ATAPI CD-írókból csak belső egységeket gyártanak, a SCSI CD-íróknál viszont már mindennapos a külső egység. Ez utóbbiaknál a saját doboz és az áramellátás miatti valamivel magasabb árát jól ellensúlyozza a hordozhatóság.

A printerportra (illetve a legújabb modelleknél az USB portra) kapcsolható külső egységek előnye, hogy a telepítésköz nem kell megbontani a gépházat, így noteszgépekhez is installálhatók. Ugyancsak ez a megoldás marad, ha nincs hely a gépben egy további meghajtóegységnek és/vagy vezérlőkártyának, illetve a vezérlő által egyszerűen kezelhető négy IDE egység már bent van a gépben.

A printerportos CD-íróknál a készülékkel szállított meghajtószoftverek általában azt is lehetővé teszik, hogy 16 bites környezetben is lehessen CD-lemezt készíteni.

CD-ROM-olvasók között is sok olyan, főleg régebbi típus van, amelyek egyáltalán nem vagy csak gyengén kezelik a CD-RW lemezeket, ez pedig a „hordozhatóság” akadályosa lehet.

A *CD TurboWriter* csomag szoftverkészlete szinte teljesen megegyezik az előzőekben ismertetett *CD SpeedWriter Plus* készletével, csupán az újráíráásra szolgáló modulok váltak feleslegessé.

A *CD TurboWriter* a SCSI készülékek közé tartozik, sőt a csomagban egy PCI csatlakozóhelyre telepíthető plug and play *Adaptec 2902I* SCSI vezérlőkártyát is találunk. A csomagot egy négynyelvű (angol, francia, német, és spanyol) kézikönyv egészíti ki, valamint egy alkoholos filccel, amellyel feliratozhatjuk elkészített lemezeinket.

Plextor PlexWriter RW 4/2/20 ● A *Plextor PlexWriter RW 4/2/20* készüléket a *Komel Kft.*-től kaptuk. A csak SCSI CD-írókat, újráírókat és olvasókat gyártó cég termékei a forgalmazók és a szerverek visszajelzése alapján a *legstabilabban működő eszközök* közé tartoznak. A készülék mellé a *WinOnCD 3.6*-ot adják, valamint egy-egy írható és újráíráható lemezt.



A CED-8041 B négyszeres sebességgel írja a CD-ket

A négyszeres írási sebesség ma már átlagosan tekinthető, és a kétszeres újírás sem sorolja a leggyorsabb modellek közé ezt a *Plex-Writert*. CD-olvasóként a húszszoros sebesség nem rossz, főleg, ha figyelembe vesszük, hogy milyen fenntartással kell kezelniük, amikor egy CD-ROM-olvasót 40-szoros sebességűnek titulálnak, miközben a napi gyakorlatban ennél jóval kisebb tempót produkál.

LG CED-8041B • Azok az olvasóink, akik figyelemmel kísérik a *Computer Panoráma* hardvertesztjeit, bizonyára tudják, hogy az *LG (Goldstar)* termékei folyamatosan az élvonalban végeznek, és CD-ROM-olvasóik egy alkalommal egynesen győztesként kerültek ki a megmérettetésből. Feltehetően kevesen tudják azonban idehaza, hogy az *LG* abszolút élvonalbeli termékeket gyárt a DVD-ROM-ok és a CD-újírások piacára is.

Az újonnan megjelent *CD-8041B* jelű újírító készülék négyszeres sebességgel írja a „hétköznap” CD-lemezeket, kétszeresen az újírható lemezeket, és huszonégyszeres sebességgel olvassa a különböző CD-ROM szabványoknak megfelelő csillógó korongokat.

CD írása 16 bites környezetben

A legújabb CD-író készülékek fejlesztői és forgalmazói egyértelműen lemondtak a 16 bites rendszerek folyamatosan zsugorodó piacáról. Aki ma saját kezűleg akar CD-t készíteni, az többnyire 32 bites környezetben (Windows 95/98, Windows NT, Unix, Linux vagy OS/2) dolgozik.

Mi tehát a megoldás? Az egyik lehetőség az, hogy felhajtunk egy olyan régebbi modellt, akár SCSI, akár IDE vezérlős CD-író, amelyhez még van 16 bites meghajtó. Az ilyen készülékek ma már egyre ritkábbak, így megfontolandó az egyéb módszerek felkutatása.

CD-ROM olvasóként is tökéletesen megállja a helyét, kifogástalanul olvassa mind a házálag írt, mind a gyári lemezeket. A CD-RW lemezeknél viszont csupán nyolcszoros olvasási sebességet produkál.

Tesztjeink során CD-íróként is hiba nélkül szerepelt az *LG* újírója, akár audio-, akár adat- vagy éppen vegyes (például *CD-Extra*) formátumról volt szó. Természetesen egyaránt ismeri a legújabb és a már hagyományosnak mondható lemezírási módszereket (*Disc at Once*, *Session at Once*, *Track at Once*, *Variable or Fixed Packet Write*) is.

E-IDE/ATAPI csatlakozójának köszönhetően a készülék beszerelése és telepítése gyors, egyszerű. A motorizált tábla és a szerkezet is halkan dolgozik, nem tapasztaltuk a gyengébb mechanikával rendelkező CD-ROM-okra jellemző, a *Philips* CD-égetőinél (is) hallható, idegesítő felpörgést sem.

Gyorsítótárként 2 Mbájtnyi puffermemóriával látták el, ami bőven elegendő a megbízható munkához. CD-ROM-olvasóként a Windows minden további nélkül látja, sőt használata is veszi, és a készülékhez tartozóként adott *Adaptec Easy CD Creator 3.5* telepítése után máris munkára fogható CD-íróként és -újíróként is.

A szoftvercsomag részeként kapott *Direct CD* segítségével újírható lemezeket is használhatunk, ezeket kétszeres sebességgel írja és nyolcszoros sebességgel olvassa a készülék.

Értékelés • Abszolút győztest nehéz kihozni a tesztelt készülékek mezőnyéből. A legjobb talán a *Yamaha CRW-4416S* nyerte meg

A másik lehetőség, hogy vásárolunk egy kivehető keretbe szerelt, 1-2 Gbájtos merevlemez, amelyen összehálthatjuk a CD-re szánt anyagainkat, és a kész anyaggal felkeresünk egy megbízható, CD-írással is foglalkozó vállalkozót. Ez így mindenképpen olcsóbb: amíg ugyanis egy szerényebb CD-író ára 40 ezer forintnál kezdődik, addig egy keret 6-8 ezer forint, és 20 ezer alatt már kapni akár 2 Gbájtos merevlemezeket is. Ráadásul ekkor a CD-író karbantartása, tisztítása, esetleges szervizelése sem a mi feladatunk.

Közepes sorozatokhoz

Egy egyszeres sebességű CD-íróval egy szabványos 74 perces lemez körülbelül egy óra alatt készíthető el. A kétszeres sebességgel működő készülékeknek ehhez elegendő már fél óra is. A négyszeres sebességű írás mindössze 18-19 percet igényel lemezenként. A legújabb készülékek azonban már hatszoros, sőt nyolcszoros sebességet ígérnek, persze a megfelelő minőségű CD-lemezek használatkor. Az egy lemeze jutó időszükséglet esetén egyszerűen számolható, hogy egy nyolcórás műszak alatt mennyi lemez gyártható le – elméletileg.

A CD-lemezek sokszorosítását ki lehet adni vállalkozó cégeknek is, vagy választhatunk erre való, PC nélkül (is) működő készülékeket. Ez a megoldás lehetővé teszi, hogy az elkészült és ellenőrzött mesterlemezről *garantáltan vírusmentes környezetben* készítsünk másolatokat. A kínálatban szerepelnek olyan készülékek is, amelyeknél az elkészült lemezeket kézzel kell cserélni, és olyanok is, ahol 50-100 nyers lemezt is betárazhatunk. Arra is van mód, hogy a megírt CD-lemeze megfelelő címkét is nyomtassunk, méghozzá anélkül, hogy ki kellene venni a lemezeket két munkafázis között a készülékből.

tesztésünket. Ára ugyan közel 50 százalékkal meghaladta az olcsóbb modelleket, de ebben benne foglaltatik egy SCSI adapter, valamint a magyar nyelvű gépkönyv is. Hangja alig észrevehető, könnyen üzembe helyezhető, sok szoftver jár hozzá, s alkalmas túlméretes (74 percesnél hosszabb) lemezek készítésére is.

Ha IDE vezérlőről üzemeltethető eszközt kell vásárolnunk, akkor a tesztelt készülékek közül az *LG* készüléke a nyerő, de alig marad le mögötte a *Smart and Firendly CD SpeedWriter Plus*.

A printerportos kategóriában egyetlen indulónk volt. Ráadásul az *In-West* is tesztünk ideje alatt kapott jelzést a gyártóktól, hogy ez a modell kifutott, már csak a leggyártott raktárkészletet értékesítik. Kár érte, hiszen a *CDEW 2260 Plus* volt az egyetlen a mezőnyben, amellyel 16 bites környezetben is lehetett CD-lemezeket készíteni.

dr. Nagy Gábor – Nákovics László

A CD-írás voltaképpen gyerekjáték, ha megfelelő programot választunk, és megteremtjük a szükséges feltételeket. A CD-írókhoz tartozó szoftverkínálat meglehetősen gazdag, ezért tesszük próbáljuk segíteni az eligazodást.

A szerkesztőségünkben megfordult CD-író készülékekhez alapvetően kétféle szoftvert csomagoltak: az *Adaptec Easy CD Creator*t vagy a *CeQuadrat WinOnCD* programjának valamelyik (3.5-ös vagy 3.6-os) változatát. Ez utóbbinak kiegészítő tartozéka a *CeQuadrat* weblapjáról (www.cequadrat.com) ingyenesen frissíthető *PacketCD* program, amelyről a későbbiekben még szó lesz.

E termékeken kívül kereskedelmi forgalomban csak néhány további szoftvert kínálnak. Közülük a *Nero Burning ROM*, a *Prassi CD Right! Plus* és a *Disk Juggler* érdemel említést.

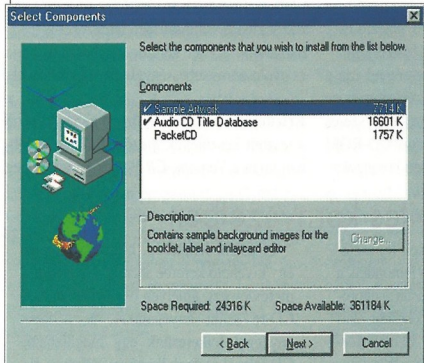
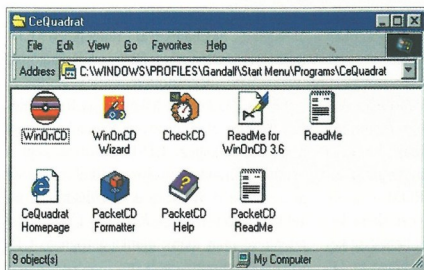
CeQuadrat WinOnCD 3.5 és 3.6 • A *WinOnCD 3.5* programverzió még most is forgalomban van a hazai boltokban, bár az újabb, 3.6-os változat is kapható április óta. A csomagban a vásárló egy 103 oldalas kézikönyvet, egy telepítő CD-t és két meghajtólemez talál.

A telepítés során több programmal is gazdagodik a rendszer. A *WinOnCD* mellett a *PacketCD* is a gépre kerül. Ez a program speciális formátumot használ, amely leegyszerűsíti a saját CD-lemezek összeállítását.

Az adat-CD-k készítésekor a hagyományos eljárás az, hogy először összeállítjuk a CD-re szánt anyagokat, majd kiírjuk a lemezre, azaz elvégezzük az égetést. Ez a

Programok a CD-írókhoz

Égetni való



multisession CD-k megjelenésével annyiban változott, hogy mód van több részletben megírni a CD-t, és ha kész, akkor lehet végleges lezárni.

A *PacketCD* mind az egyszer írható (CD-R), mind az újraírható (CD-RW) lemezekre használható. A már említett formátum hátrányai közé tartozik, hogy kevesebb adatmeny-

1. A *WinOnCD* mellé egy *PacketCD* formázó és egy CD-ellenőrzőprogramot is kapunk
2. A *WinOnCD* csomag egy audio-CD adatbázissal is gazdagítja a rendszert

nyiség (mintegy 590 Mb-át) fér csak a lemezre a speciális írásmód miatt, és csak a végleges lezárás után válik a lemez normál CD-ROM olvasókban is olvashatóvá. A már felvitt anyagokat természetesen itt sem lehet törölni, de a megszokott programok használatával sokkal egyszerűbb a kívánt könyvtárstruktúra kialakítása.

A *WinOnCD* egy sor CD-formátumot ismer, így a szokásos PC-s adatformátumon kívül audio-CD, kevert módú CD, CD-Extra, sőt a Macintosh gépek által használt HFS (Hierarchical File System), valamint hibrid (PC-Mac) CD is kialakítható vele.

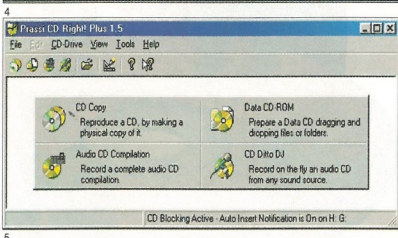
Amennyiben a CD-frónknak van 16 bites Windows meghajtószoftvere, akkor jó esély van arra, hogy a Windows 3.1x alatt is készíthessünk CD-ket. A telepítő CD-n mind a 16, mind a 32 bites *WinOnCD* program megtalálható.

3. Az EasyCD Creator varázslóval segítő a CD-készítést
4. A Nero ismeri az összes elterjedt CD-formátumot
5. A Prassi CD Right! program alapszintű kezelést a végtelenségig leegyszerűsítették
6. Másolási lehetőségek a Disk Jugglerrel

Adaptec Easy CD Creator 3.5b (160) ● Az Adaptec Easy CD Creator telepítéskor egy CD-másolóprogram (CD Copier Deluxe) is felkerül a gépre, így a már meglévő lemezeinkről is készíthetünk másolatokat.

Az Easy CD Creator egyaránt ajánlható a kezdő és a gyakorlottabb CD-készítők számára. A paneljai könnyen áttekinthetőek, egyszerűen átméretezhetőek. Itt is egy varázsló segíti az új projektek indítását. Készíthető vele bootolható CD-lemez, audio-CD és sok egyéb. Nem véletlen, hogy oly sok gyártó választotta CD-írói standard szoftverévé.

Bár külön CD-másolóprogram is tartozik hozzá, az Easy CD Creatorral minden további nélkül készíthetünk ISO fájlokat meglévő lemezeinkről, illetve gyárthatunk CD-ket ISO fájljainkból. Ha a CD-író mellett CD-ROM-olvasónk is van, közvetlenül CD-ről is másolhatunk. Arra azonban fel kell hívni a figyelmet, hogy az ilyen, közvetlen másolásor megszaporodnak a hibák.



Nero Burning ROM v4.0.1.3 ● A Nero Burning ROM egyik legfontosabb jellemzője a kis méret. Nem foglalja el feleslegesen Mbájtok tucatjait felesleges cifraszaggokkal,

CD-író szoftverek

Szoftver	Forgalmazó	Ár (netto)
CeQuadrat WinOnCD 3.5 Professional	In-West Kft.	20 720 Ft
CeQuadrat WinOnCD 3.6 Full version	Storage Systems	65 870 Ft
Adaptec Easy CD Creator 3.5	Storage Systems	36 480 Ft
Nero Burning ROM	Storage Systems	Ft
Padus Disk Juggler	Storage Systems	39 580 Ft
Prassi CD Right!	Storage Systems	26 270 Ft
Prassi CD Rep, 4 íróhoz	Storage Systems	120 990 Ft
Prassi CD Rep, 8 íróhoz	Storage Systems	181 490 Ft

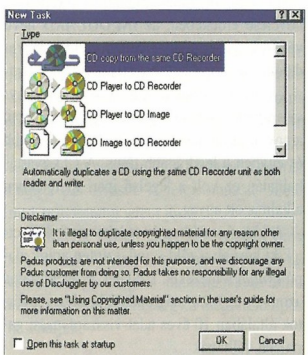
hanem csak a valóban szükséges programkódot és segítő információkat tartalmazza (telepítőkéztele mindössze 3,1 Mbájtt!).

A program fejlesztői egy igen könnyen használható, különösebb szakértelmet nem igénylő szoftvert alkottak. A programot felkészítették a túlméretes, azaz a 74 percesnél hosszabb (650 Mbájtnál nagyobb) lemezek készítésére is.

Prassi CD Right! Plus 1.5 ● A CD Right! Plus egyike a legsokoldalúbb CD-készítő programoknak. Amellett, hogy a szokásos „rávonszalós” módszerrel adat-CD-eket is készíthetünk, illetve CD-eket másolhatunk vagy audio-CD-k tartalmát ollózzhatjuk össze, a CD Right! Plus arra is képes, hogy külső segédprogram nélkül WAV fájlokból gyártson le audio-CD-eket. Ugyancsak egyedülálló szolgáltatása, hogy „röptében” is képes összeállítani és rögzíteni egy audio-CD felvételt tetszőleges audioforrásból származó anyagokból.

Padus Disk Juggler ● A Disk Juggler tulajdonképpen kilóg a felsorolásból, hiszen amíg a többi program lehetővé teszi adat-CD-k összeszerkesztését is, addig a Padus programja egy CD-másolószoftver, amelyet némileg kibővítettek. A három olasz programozó fejlesztette program egyike a legkisebeknek, telepítőcsomagja 1 Mbájtnál kisebb. Lehetőséget ad viszont arra, hogy ha a gépen egyetlen több CD-íróegység található, akkor ezekre párhuzamosan írhatunk. A program abban is egyedülálló, hogy telepítés után az is kiríja, mely állományokkal bővítette a rendszerünket.

dr. Nagy Gábor



Tanácsok írható CD-k vásárlásához

LEMEZ- nézőben



Aki hibátlan CD-lemezeket szeretne készíteni, annak nem csupán a megfelelő CD-íróról és alkalmas CD-író/szerkesztő szoftverekről kell gondoskodnia, hanem jó minőségű és kapacitású írható és/vagy újraírható lemezekről is. És nem hátrány, ha azzal is tisztában van, hogy mit vihetnek el a lemezek.

Az írható CD-lemezek kiválasztása nem tartozik a legegyszerűbb feladatok közé. Figyelembe kell venni a nyers CD-lemez árát (sajnos sok esetben egyedül csak erre ügyelnek), a lemez anyagának és kialakításának technológiáit, az adott típusra jellemző hibaarányt, a tartósságot. Előfordul az is, hogy valaki meghatározott gyártó termékeihez ragaszkodik. Ez nem is baj addig, amíg az élvonalbeli lemezgyártókról van szó, de annak már kevés az értelme, ha valakit például a szórakoztatóelektronika prominens képviselőinek a neve kápráztat el. Ezeket ugyanis nem a hardvergyártás tette nagygyá.

Az anyag függvénye • Sok olvasónk kérdezte, van-e jelentősége annak, hogy milyen színű a CD-lemez írható oldala. A szín az alkalmazott anyagokról és technológiákról árulkodik, így ha egy nyers CD-lemez kerül a kezünkbe, a színe alapján a minőségére is következtethetünk.

A legjobb és legtartósabb írható CD-lemezeket ma elismerten a *Kodak* készíti. Arany színű *Gold* sorozatának lemezeit, a tartósság növelése érdekében, az *INFOGUARD* nevű védőréteggel is ellátja, s a lemezekre – egyedülálló módon – *200 éves adat-visszaolvasási garanciát vállal a cég*. A lemezek fényvisszaverő rétege *phthalocyanin* alapú, aranytartalmú anyagból készül. Ez a legjobb és egyben a legdrágább típus. A CD-gyártás hajnalán ez volt a legelső ipari méretekben alkalmazott anyag.

A költségcsökkentés érdekében fejlesztették ki később a zöld színű, szintén arany alapú *cyanin* lemezeket. Ezeknek az élettartama azonban egy nagyságrenddel kisebb: a gyártók általában 10 éves adat-visszaolvasási garanciát vállalnak

Mivel 1997-ben jelentős túlermelés volt az írható CD-lemezekből, a gyártók vagy felhagytak az előállításával, vagy új, olcsóbb technológiákat kerestek. Így született meg az *azo-technológia*. A kék színű írható CD-kkel



kezdten számtalan gond volt, de a technológia azóta kiforrott, s a kék lemezek megbízhatósága ma már csaknem egyenrangú a zöld vagy arany színűekével. Amellett, hogy a gyártás mintegy 25 százalékos költségmegtakarítást tesz lehetővé, az azo-lemezek várható élettartama 8-10 év, ami a felhasználók többségének tökéletesen elegendő.

Az újságok és könyvek CD-mellékleti rendszerint ezüstösek. E lemezek gyártásakor arany helyett ezüstöt vagy alumíniumot használnak, így ezek az adathordozók jóval olcsóbbak, tehát ideálisak a tömeggyártáshoz. Persze a fényvisszaverő képességük rosszabb, és gyorsabban öregsenek. A hosszabb távon megőrzendő adatok tárolására érdemesebb tehát aranyalapú lemezeket használni.

szab, és gyorsabban öregsenek. A hosszabb távon megőrzendő adatok tárolására érdemesebb tehát aranyalapú lemezeket használni.

Használt technológia és a CD anyaga komoly hatással van a CD minőségére. A CD-lemezek, CD-olvasók és -írók forgalmazásának egyik vezető hazai cége, a *Storage Systems* szerint a *Kodak Gold* és a *Mitsui* arany színű lemezei a legjobb minőségűek. Sok más cég is forgalmaz arany színű leme-



zettek, ám ezek közül jó néhány valójában Kodak CD-lemez, amelyet OEM-szerződés alapján árusítanak. Ezekről azonban hiányzik az INFOGUARD védőréteg.

Ha körülnézünk a piacon, számtalan olcsó, noname terméket is találhatunk. Ezeket ugyan sokszor felettebb kedvező, (nettó) háromszáz forint alatti áron kínálják, ám nem mind arany, ami fénylik... E lemezek tényleges kapacitása sokszor a névleges érték alatt marad, és az elkészített lemezeket sem minden CD-ROM-olvasó vagy audio CD-lejátszó képes tökéletesen olvasni. A korszerű CD-technológiának köszönhető hibajavító eljárások ugyan olvashatóvá teszik még az ilyen lemezeket is, az ismételt olvasási kísérletek azonban oly-

adatmennyiség elhelyezését teszi lehetővé. A kapható termékek tényleges kapacitása, kis szórással, valóban e körül az érték körül mozog. A lemezek pár másodperccel hosszabb, néha ennél rövidebb műsor tárolását teszik lehetővé. Érdekes inkább valamivel kisebbre tervezni a rögzítendő anyagot, mert kínos helyzeteket, rengeteg elocsékosított időt, energiát és nyersanyagot eredményezhet, ha csak a CD-égetés végén derül ki, hogy alig fél percel, de mégiscsak hosszabb az anyag, mint amennyi a rendelkezésre álló CD-kapacitás.

Mit lehet ilyenkor tenni? Az első lehetőség a rögzítendő anyag átszerkesztése, lerövidítése. Mivel ez az út nem minden esetben járható, nagyobb kapacitású lemez kell. A CD Panoráma 99/1-es számában összehasonlító táblázatban közöltük a 74 perces CD-k adatait.

A nagyobb kapacitású lemez használatának három további feltétele is van: a CD-íróknak képesnek kell lennie arra, hogy a szabványos 74 perces (650 Mbájtos) mennyiségen

Az üzletekben több helyen kaphatók már nyolcvanperces lemezek is, amelyekre akár 702 Mbájtnyi adat is kiírható, ám ezzel a lehetőséggel bánjunk óvatosan. A 74 perces túli adatok kiírása még nem minden készülékel és szoftverrel szabványos, így a pár percnyi többlet miatt bizonytalanul válhat a visszaolvashatóság. A kínált nyolcvanperces CD-lemezek között olcsó, 500 forint körüli áron is találunk már néhányat, de ezek minősége, finomra szólva, nem éppen kielégítő. A valóban jó minőségű, stúdiófelvételek meszterlemezeinek szánt nyolcvanperces lemezek ára bizony ennek akár három-négyszerese is lehet.

Az írás sebessége • A mai CD-írók írási sebessége általában lehetővé teszi a 2-4-6- vagy a legújabb modelleknél, akár a 8-szoros sebességű CD-írást. Ám aki megdöglötlenül bedől a felkínált lehetőségek, és ellenőrzés nélkül áll neki a nagyobb sebességű CD-írásnak, keserűen csalódhat. Az írás sebessége ugyanis nagymértékben függ a CD lemez anyagától is. A Kodak például nem véletlenül szerepelteti palettáján külön terméként a 8-szoros sebességgel íráható lemezeket.

Általában megfogadható tanács, hogy az audio CD-lemezek írásakor érdemes kétszeresen csökkenteni az írási sebességet, mivel az ennél nagyobb sebességgel felírt lemezek visszaolvasása sok lejátsonnál bizonytalan, hallható hibákat eredményez. A négyszeres vagy ennél gyorsabb írási sebességet az adat-CD lemezek készítésére találták ki. Ezeknél kevesebb problémát okoz, ha az apróbb lemezhibák eseti sűrűsödésekor, a hibajavító rutinok működése miatt lassul a tényleges adatbeolvasási sebesség.



annyira lelassíthatják a lejátszást, hogy például még az audio-CD esetén is füllel érzékelhető, hogy „ugrik” a felvétel. Nem véletlen, hogy a profi stúdiókban nem ezen próbálnak spórolni, és inkább a drágább, de garantált minőséget nyújtó lemezeket részesítik előnyben.

Túlméretes lemezek • A piacon kapható írható CD-lemezek többsége a 74 perces szabványnak felel meg, ami mintegy 650 Mbájtnyi

túli adatokat kiírja a lemezre, emellett az íráshoz használt szoftvernek is ismernie kell ezt a lehetőséget, végül pedig az is szükséges, hogy az a CD-olvasó, amelyben használni kívánjuk az elkészített túlméretes lemezt, ismerje és olvassa a szabványos területen kívülre eső adatokat. A Yamaha, a Plextor és a Teac CD-írók kezelik a túlméretes lemezeket, a többi gyártó termékeinél viszont érdemes e téma után nézni a kézikönyvben vagy az interneten, illetve a szervizben is adhatnak információt.

Címkézés • Sokan keresik a nyomtatható felülettel ellátott CD-R és CD-RW lemezeket. Szükség is van arra, hogy a sok egyforma CD-lemezünket megkülönböztethessük. Ám ha a festék nem egyenesen oszlik el, akkor a kiegyensúlyozatlan lemez könnyen szétrághatja a CD-olvasót. A felcícomázott CD-lemez nem mindig jelent jót.

A Kodak külön lemezeket kínál a tintasugaras és a hőviaszos nyomtatókhoz. Ha azt akarjuk, hogy meg is maradjanak a felirataink, ügyeljünk arra, hogy a megfelelő típust használjuk.

dr. Nagy Gábor

A házi használatra szánt kamkorderek ma már nem számítanak luxusnak, elérhető áron megvásárolhatóak. Az amatőr technikához (VHS-C, S-VHS-C, Video8, Hi8) is gyártanak vágó-szerkesztő-feliratozó gépeket, ám ezek – igényesebb esetben – drágábbak, mint a felvevő. Szerencsére a számítástechnika itt is segít, s az amatőr és félprofesszionális videovágás PC-s megoldásai is egyre tökéletesebbek, olcsóbbak lesznek. Tesztelünk az amerikai Pinnacle cég (a jól ismert mírovideo márkanévű) amatőr szintű videoszerkesztő rendszerét vizsgálgatva.



A Studio 400 videoszerkesztő készülék

Amatőr célú videoszerkesztők

HÁZI STÚDIÓK

A kamkorderek egyre tökéletesednek, automatikus fehérszint beállítás, fókuszálás, eredeti hangfelvétel beépített mikrofonról, gépi vario (zoom), esetleg képstabilizálás segítik a felvételre vállalkozót a mind tökéletesebb snittek forgatásában. Ám bármilyen körülmintően is „rendezzük meg” a rögzítendő eseményt, az valószínűleg tele lesz apróbb hibákkal. Ezek közül csak néhányat emelünk ki:

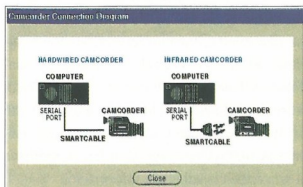
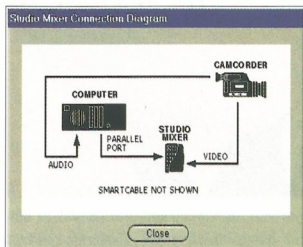
Az automatikus fókuszáló rendszer feléledési idejéig éleetlen lehet a kép. A kézremegés élvezhetetlenné teheti a képet, különösen a kis látószögű zoomállásban. Nem várt esemény

zavarhatja meg a felvételt (pl. idegen lép a képbe). Időrendi gond lehet (később felvett képsorból kellene „előjátékot” bemutatni). Az eredeti hangfelvétel nem mindig használható az akusztikai hibák miatt.

Ilyen és ehhez hasonló problémákkal találja magát szemben az amatőr, amikor „film” szeretne készíteni a nyers videofelvételeiből.

A modem videokészülékek képesek bizonyos technikai bravúrokra, a VHS-rendszer például szinkronizálja az egymás utáni felvételeket, s a képváltást nem kíséri „tranzienst”. A Video8 rendszer ismeri az *Insert* üzemmódot is, azaz a kész felvétellel – a meglévő képkockák felülírásával – újabb felvétel készíthető, mégpedig tökéletes szinkronozással. Egyes kamkorderek képesek feliratozásra is, az *audio dubbing* (azaz az utóhangosítás) pedig szinte valamennyi asztali VHS videokorder alapulajdonsága. Mindezek azonban még messze vannak a valódi editálástól.

A Studio Mixer bekötése (felső kép)
A Smart Cable kapcsolása a kamkorderhez (alsó kép)



A hagyományos videoszerkesztők • A hagyományos videoszerkesztéshez az *analog* másolás és az *időzítés* mesteri összehangjára van szükség. A videó képkockák sorozata, s egy másodperc alatt (többnyire) 25 képkocka perseg le egymás után. Vágáskor tehát csak az egész képkockánál válthatunk, különben elromlik a szinkronitás.

További gond a *hangszinkronozás*, hiszen a szerkesztés során a képsor gyakran csorbát szenved (többnyire rövidül), és az eredeti hangot kell az újonnan szerkesztett képsorhoz illeszteni. Ezt a feladatot képtelenség pontosan végrehajtani egy hagyományos asztali videóval.

Az említett problémák megoldásában a

videoszerkesztő, vágórendszerek segítenek. A Pinnacle cég háromféle PC-s videoszerkesztő rendszert kínál: *amatőr*, *félprofesszionális* és *professzionális* célra. Ezúttal az amatőr (elérhető áru) rendszereket mutatjuk be.

A Pinnacle amatőr videoszerkesztői • A Pinnacle cég két amatőr célú készüléke a *Studio 400* és a *DC10 PLUS*. (Ez utóbbit javított változat, a DC10-et sok paraméterében, főként a képminőségében módosították.) Mindkét szerkesztőt ugyanarra a célra ajánlják, az áruk is hasonló, joggal tanácstalan tehát a vásárló, hogy melyiket válassza. Az *AXC Kifő* jóvoltából mindkét rendszert tesztelhetjük.

A videoszerkesztők PC-re épülnek, és a *felhasználási terület* dönti el a választást. A *Studio 400* lényegében *lineáris* *editálás*-vezérlő, míg a *DC10 PLUS* egy komoly *videodigitalizáló*t tartalmaz. Ebből az derülne ki, hogy a *DC10 PLUS* többet tud, a választás azonban nem ilyen egyszerű. (A két szerkesztőprogram nagyon hasonló, így a *DC10 PLUS* ismertetésénél nem ismételjük meg a *Studio 400*-nál leírtakat.)

Studio 400 • A *Studio 400* egy kis doboz – az úgynevezett *Studio Mixer* – sok-sok kábellel és külső tápegységgel. Ez utóbbit a *kamkorder*, a *PC* és az *asztali videó* közé kell bekötni.

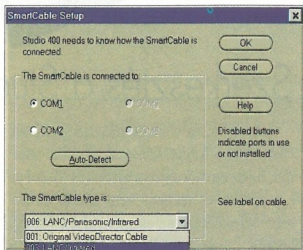
A készülék a *kamkorderből* érkező képsorokat kis felbontással és nagy tömörítéssel (preview minőséggel) viszi a számítógéphez, a merevlemezen nagyon helytakarékos nézőképfelvétele készíti, szinkronjeleket képez az időjelből, ez adja a szerkesztés alapját. A szerkesztést ezek után a *kamkorder* és az *asztali videó* vezérlésével készíti el, *VHS* (vagy *S-VHS*) szalagra, analóg másolással. A *Studio 400* tehát a *videojelből* „lopja ki” a képtartalmat, hardveresen nem kapcsolódik közvetlenül a számítógéphez. E megoldás előnyös, hiszen nem kell belenyúlni a számítógéphez, csak a soros és a párhuzamos portokhoz kell hozzáférni. A programtelepítés sem okozhat gondot, s a számítógéppel szemben támasztott követelmény sem eget rengető, akár egy öreg 386-os is megfelel, bár ezt nem ajánljuk. A merevlemez sebessége is közepes lehet, egy órányi preview videó 150 Mbájton rögzíthető. Ugyancsak kedvező, hogy a feliratozás, az áttűnések beszerkeszthetők a végleges felvételbe.

Az előnyök mellett persze a hátrányokról is szólnunk kell.

A készülékkel nem készíthető pontos vágás, mivel az egy másodperces időköz alatt 25 kép fut le. A hangszerkesztés csak a készülék mellett oldható meg, a hangkártya vezérlésével. Mervelemeze gyenge minőségű mozgó videót rögzít, ami csak kis méretben élvezhető.

Nézzük ezek után a *Studio 400* működését! A programja *CD*-ről telepíthető.

A videoszerkesztés



egy sok végű, bonyolult kábel, és az egyik csatlakozóját a számítógép soros portjára kell kötni. A *kamkorder* felé – annak típusától függetlenül – vagy kábeles, vagy infracsatlakozás használható.

Egyébként a csatlakozás bekötés az egyszerűbb, ilyenkor vagy a *LANC* szabvány szerinti hüvelyt kell használni (3,5 mm-es stereo jack), vagy a *Panasonic* rendszerű ötcapos csatlakozót (ehhez a mellékelt kis adapterre lesz szükség). Ha a *kamkorder* egyik rendszer szerint sem működik és infrával távvezérelhető, akkor a *Smart Cable* egyik végén található infravörös adóvevő fejet kell használnunk. Ez azonban nem túl szerencsés megoldás, mivel az *asztali felvétel* is ez vezérlő, így a szerkesztés és a másolás során mindig át kell telepitni.

A készülékhez adott program számos videótipust ismer telepítés-

A SmartCable beállítása (bal oldali kép)
Gyerekkjáték a klipek vágása (jobb oldali kép)

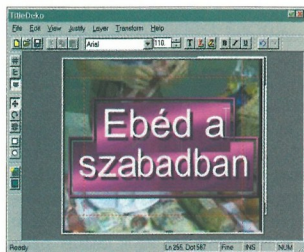


A DC10 PLUS rögzítési memóriaigénye

Képnagyság	Adatsebesség	Kompresszió	30 perc. memóriaszükséglete
Good 384x288	800 kB/s	23:1	1,44 GB
Better 360x540	1,8 MB/s	10:1	3,2 GB
Best 720x540	3 MB/s	6,1:1	5,4 GB

A *Mixer* a párhuzamos porton keresztül kommunikál a géppel, de fel is fűzhető, azaz van kimenete a párhuzamos perifériák (pl. nyomtató, szkennert stb.) számára is. Az analóg képinformációt koaxiális videokábelben keresztül kapja a *kamkorder*ől, a hanganyag közvetlenül a hangkártyára kerül, ahol meg lehet oldani a hangkeverést. A vezérlésről a *Smart Cable* (okos kábel) gondoskodik. Ez

kor, jó esetben csak ezt kell kiválasztani. Ha nem találjuk a készülékünket a felajánlott sorban, ne keseredjünk el, mert a program tanítható. Ez kissé fáradságos, de az eredmény nem marad el. Tanításakor a fejet egy rejtett kapcsoló átbillentésével *tanuló állásba* kell kapcsolni, majd az egyes funkciógombokkal „rá kell lönni” a fejre. A kapcsoló visszakapcsolásával lépésenként meggyőződhetünk, megértette-e a gép a parancsokat. A művelet azért fáradságos, mert a parancsok csak egyesével taníthatók, közben mindig át kell kapcsolni a rendszert. Ezt a műveletsort viszont csak egyszer kell elvégezni.



Feliratot is készíthetünk

Testelészkor némi kellemetlen meglepetésben is résznék volt. Bár az AKAI VS-765EDG típusú készülék szerepelt a „felajánlásban”, a kiválasztása után azonban nem minden funkció működött. Nem maradt más hátra, mint megtanítani a rendszert az „igazi” parancsokra, ezután viszont már nem volt veled gondunk. Ügyelni kell az infrafej elhelyezése is, amely – a távvezérlőtől eltérően – érzékeny a távolságra. Az ideális távolság 4-5 cm.

Ha összekábelezjük a rendszert, kezdődhet az érdemi munka. A programikorra kettőt kell tartintva betöltődik a *Studio 400*, az *editálás* üzemmóddal. Első lépésként állítsuk be a setup menüben a *SmartCable-t*.

Ezt elvégezhetjük az automatikus felismerővel, vagy akár kézzel is megtehetjük. Ha viszont nem állítjuk be, annak a későbbiekben hibás működés lehet az eredménye.

A program roppant felhasználóbarát, nem kell hozzá számítógépes tudás. Valamennyi beállítás elvégezhető a szokványos windowsos redőnymentés módszerrel, vagy akár a piktogramos gombokra való kattintásokkal is.

A munka a mozgóképek bevitelével, azaz a *Capture-re* kattintással kezdődik. A bal felső részen látható eseményfüzet a bevitt képsorok kezdőképeit mutatja, ha már bejártunk a kamkorderről. Jobbra felül az aktuális digitalizáló képét látjuk, vagy üres állásban a monoszópot. A jobb alsó részen választhatjuk ki azt a meghajtót, amelyre a látványképsort rögzítjük. A kordiagram szemléletlen mutatja a felhasználót és a még szabad memóriaterületet. Végezetül a kép bal alsó részén látható egy kamkorder, amely hasonlít a miénkhez, és arra szolgál, hogy a gombjainak nyomogatásával (egérrrel) vezéreljük a lejátszást. Innen a *gyors-tekerescslést*, a *pillanat-álljt*, sőt még a *kazetta-dobást* is kezdeményezhetjük.

A *Start Capture* gomb elindítja a képkockák

rögzítését, az időközök képzését stb. A *Capture* program fölöttébb intelligens. Figyeli a képváltásokat, és klipekre bontja a rögzített anyagot. Ha fogytán a merevlemez-memóriánk, vagy vége a filmnek, leállíthatjuk a bevitelt. Az anyagot fájlnevel rögzíthetjük a merevlemez, hogy „nyersanyagként” máskor is hozzáférjünk.

A következő lépés a szerkesztés (*Edit* mező), ami egyszerű és szórakoztató. Az egyes klipekre kattintva azok a jobb oldali „videomagnó” monitorán lejátszhatók, s mi dönthetünk a klipek sorrendjéről, egyes részek kihagyásáról stb. Előfordulhat, hogy a klip hibás (életlen, nemkívánatos stb.) részeket is tartalmaz. Ezeket ki kell vágni. Ilyenkor kinyitjuk a



A *Studio DC10 PLUS* videoszerkesztő

„szerszámcsomagot”, azaz a filmsor feletti ládikó kattanunk. (Ugyanezt érjük el a *Toolbox* legördülő menüjének a beállításával is).

Ekkor a kijelölt videoklip kezdő- és végképe megjelenik a vágógyomón, s mi eldönthetjük a felesleges részeket. A szerszámcsomagot kinyitva persze nemcsak vághatunk – további hat gomb szolgál a *részletszerkesztésre*. A második gombbal állóképet loptathunk mozgóvideóknál, s ezt felhasználhatjuk például címháttérként, vagy rögzíthetjük más célra is a merevlemezre. A harmadik gomb a *feliratolás* segít. A szerkesztőablak megnyitásával egy szövegszerkesztő képernyőt kapunk. A betűtárból a Windowsban telepített betűtípusokon kívül mintegy 200 különleges betűtípus választható, és mindez számos megjelenési formában (pl. színes kitöltéssel, háttérrel stb.).

A hangszerkesztéshez mikrofonos szövegmondás, automatikus háttérzene és CD-ről származó zene is bevethető; mindezek hangereje a *hangszóró* piktogrammal állítható.

Studio DC10 PLUS • A DC10 PLUS a DC10-es javított változata. Ha győződik merevlemez-kapacitással, akár az S-VHS minőségénél nagyobb felbontást is tud.

Szerkesztés a Studio 400-zal

A nyersanyag videoklipeket megtekintve elkészítjük a forgatókönyvet, egyelőre papíron. Ez az amatőr gyakorlatban (és főként az egyszerűbb esetekben) nem kötelező. Ezután összeállítjuk az eseménytáblát (Storyboard), a képkockákat behúgozgatjuk, a szükséges helyekre átmeneteket készítünk, majd megszerkesztjük a szövegeket, és beillesztjük az eseménytáblába. Elkészítjük a kísérőzenét és az alámondott szövegeket, majd ezt is beillesztjük az eseménytáblába. Végezetül az idődiagramra lépünk, és a feliratokat, hangokat, átmeneteket a klipekhez igazítjuk. Mindehhez sok-sok preview-nézetetés szükséges, és közben csiszolgatni is kell az időzítésben. Ha elégedettek vagyunk a nézőképvideóval, jöhet a harmadik fázis, a videofilm elkészítése.

Mindenekelőtt el kell döntenünk, mit akarunk készíteni: VHS-videót vagy számítógépen lejátszható AVI fájlt. Ez utóbbit nem

ajánljuk a Studio 400-zal, mert a minőség nagyon szerény, csak kisméretű képen élvezhető a felvétel. Az internethez viszont jól használható.

Ha VHS-videót készítünk, egyszerű a dolgunk. Mindössze a *Go* gombot kell megnyomni, és a program elindul. Először a renderelés következik, majd a kamkorderben lévő eredeti felvételt ide-oda tekereseli a program, és közben elindul a VHS-felvétel is: sora veszi a klipeket a megszerkesztett átmenetekkel, feliratokkal, hanganyaggal. A feldolgozott anyag az eredeti videó hangszáma legalább a négyeszerese, ezt a sok tekerescslés okozza. Sajnos ennek következtében a rendszer nagyon pontatlan a távoli rövid klipek összevágásakor, így a Studio 400-at – minden egyszerűsége ellenére – olyan felvételek készítéséhez ajánljuk, amelyek kevés vágási pontot tartalmaznak (például egy esemény és lakodalom eseményei stb.).

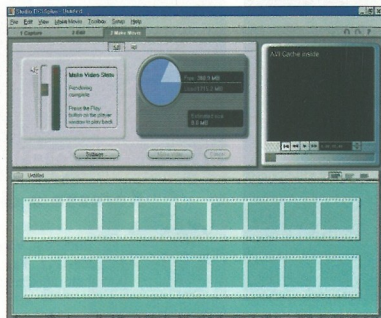
A DC10 PLUS-nak sok az előnyös tulajdonsága, ám ezek kihasználáshoz már erős számítógép kell. Olyan amatőröknek ajánljuk, akik bele mernek nyúlni a gépükbe, mert a kártyát mind hardveresen, mind szoftveresen telepíteni kell. Aki videószerkesztésre szánja a komputerét, szerezzen be legalább 5 Gbájt körüli kapacitású merevlemez (minél nagyobb, annál jobb), és a windowsos felületen megfelelő egy-két kiegészítő programot működtesse a DC10 PLUS mellett! A teszt során észrevettük, hogy egy 8-10 programmal (pl. Office, CorelDraw, szótár, 3D tervezők, játékok stb.) terhelt Windows a DC10 PLUS futtatása során sorozatosan dögögött, lefagyott, ilyenkor újra kellett indítani a gépet. Megoldásként ajánljuk a merevlemez-fiókot, amelyet két részre partícionálunk, az egyiket fut a rendszer és a program (a videó mellett célszerűen egy lapszkenner és állóképszekesztő), a másik üres, a mindenkor videó rögzítésére.

Mint említettük, az átlagosnál jobb gépre van szükség. Legalább 300 MHz-es Pentium II (vagy ilyen rendszerű AMD) processzor, legkevesebb 64 Mbájtnyi (de nagyon ajánlott a 128 Mbájt) RAM, SCSI-s vagy UDMA-s merevlemez kell. A videokártyát illetően nincsenek kemény követelmények, de a film és a képek megfelelő értékeléséhez jó minőségű grafikus kártyára van szükség. A tesztgépünkben STB Velocity 128-as működött, Voodoo2-es kiegészítővel. A külső kábelezés egyszerű, a normál videóhoz használatos RCA vagy S-videó csatlakozóval ellátott kábelek használhatók, s a kártyát is ezekkel szerelték fel. A kártyát a gép egy üres PCI foglalatába kell helyezni, és már használhatjuk is.

A programrendszer itt is három részből áll: a Capture-ből, az Editből és a Make Movie-ből.

A képernyő felső részén ugyanaz a jegyzetfüzet és monitor látható, mint a Studio 400-nál. Az alsó rész viszont már „stúdióüzébb”. Az ábra középső részén választható ki a merevlemez, amelyre a digitalizálandó anyag kerül. Itt is kördiagram mutatja a szabad memóriaterületet. Ha a tőle jobbra és balra lévő fültre kattintunk, kinyílik a videó- és a hanganyag korrigálására, beállítására szolgáló tolopentenciómétes keverőpult.

Az Edit programrész műveletei és működé-



A DC10 PLUS Capture programja (felső kép) A videokezelés menüje a DC10 PLUS-nál (alsó kép)

se megegyezik a Studio 400-nál leírtakkal. Itt valamivel több képáptűnős állítható be, a hangszerkesztésnél pedig a külső hangforrásból vagy az eredeti videóanyagról bejárt szót hang is a merevlemezre kerül, s az elcsúszás, együttfutási hiba kizárt. A feliratozásnál akár egy könyvtárból is válogathatunk, de az általában szerkesztett cím, felirat is bekerülhet a könyvtárba, későbbi hasznosításra, átszerkesztéshez stb. A hanganyag még ennél is változatosabb: roppant sok effektusból válogathatunk, a maszkanyagóvástól egészen a repülőgép zajáig.

Az igazi nagy élményt a Make Movie adja. Elindítjuk az előre megszerkesztett videonagyot, és a program az összekábelezett asztali videóra másolja, vagy akár tévékészüléken is megnézhetjük, hiszen a kimeneten PAL (vagy a beállításától függően NTSC) szabványú analóg videojelet kapunk. Egyre vigyázzunk: olyan felbontásban digitalizáljuk és szerkesztjük az anyagot, amilyen felbontásban rögzíteni akarjuk. Ellenkező esetben képtérülások kell számolnunk.

Ez a számítógépes rendszer a transzkódolásra is alkalmas. Előfordulhat, hogy NTSC formátumban rögzített videót kapunk, amelyet legfeljebb multinormás tévékészüléken tekinthetünk meg. Ha viszont a Capture menüvel merevlemezre rögzítjük (az Edit programban esetleg módosítjuk), majd PAL normájú videót írunk belé, a PAL normás tévéken is megtekinthetjük, vagy akár videomásolatot is készíthetünk belőle. A folyamat természetesen fordítva is igaz.

A szerkesztés a Studio DC10 PLUS-on is könnyen megy, a beállításokra azonban itt is célszerű odafigyelni.

A rendszer három fokozatot állít be automatikusan, de mód van az egyéni beállításra is. A good fokozat 384x288 képpontos felbontást ad, amelyet főként számítógépes rögzítéshez ajánlunk. Ez persze nem tévéformátum, tehát nem célszerű televízió nézni. A 360x540 képpontos better a jó VHS-minőségnek felel meg, a 720x540 képpontos best pedig az S-VHS képmínőséget jelenti. Ez utóbbiak tévéformátumúak, tehát szalagra másoláskor a teljes képernyőt kitölti a kép. Jó tanács: ne legyünk maximalisták, s ha normál minőségű bemenő videojeletünk van (pl. Video8, VHS vagy tévéadás), elégedjünk meg a better felbontással, mert a best fokozat használatával nem javul a minőség. A program egyébként analizálja a videojelet, és automatikusan javít a minőségen (pl. eltüntet a videoszalag dropoutjait stb.).

Érdemes előre kalkulálni a rögzítés memóriaszükségletét. Táblázatunkban összefoglaltuk a szükséges adatokat. Az értékek az MJPEG tömörítésre érvényesek, s a megadott kapacitás elegendő a 44,1 KHz-es mintavételezésű 16 bites sztereó hangrögzítésre is.

A DC10 PLUS rendszer képes SECAM szabványú videojelet is fogadni és digitalizálni, csak a visszairás nem megy ebben a formátumban.

Összegzés • Összefoglalásul elmondhatjuk, hogy a számítógépet szerető videoamatőr elérhető árú (mintegy 70 ezer forintos) rendszerhez jut a Pinnacle „vágóstúdióival”, így feloldozhatja több éve felgyülemlett kazettáit. A számítástechnikában jártasabb és sok részletet szerkeszteni kívánó felhasználó válassza a DC10 PLUS-t, aki pedig egyszerűbb szerkezetet szeretne, és nincs szüksége sok vágópontra, az érje be a Studio 400-zal.

Lambert Miklós

Fürge és
Barátságos

CD-írók Amerikából!



Smart and
Friendly[™]
a profiknak!

Az amerikai fogyasztók értékelik a "market-smart" és "user-friendly" megoldásokat, melyek nem ismernek megalkuvást a minőség és megbízhatóság között.

Most Ön is megismerheti az USA-ban méltán népszerű termékeket. Bemutatja Önnek a

CD-R CENTER

E-mail: cdcenter@mail.matav.hu
1134 Budapest, Lehel út 25.
Telefon/fax: 359-6821

IDEJE ÚJRA ÍRNI A
JÖVŐT



CRW416

Keresse a disztribútornál!



1051 Budapest, Vörösmarty tér 1.
Tel.: 266-1717 Fax: 266-1292
e-mail: storage@mail.matav.hu



Minden,
ami
számítás-
technika

- Pentium számítógépek három év garanciával
- Portocom, Compaq, Toshiba NOTEBOOK számítógépek
- EPSON nyomtatók
- HP, Canon plotterek, nyomtatók
- Nyomásérzékeny digitálzó táblák
- UMAX, EPSON, GENIUS szkennerek
- OLYMPUS, EPSON digitális kamerák
- SAMSUNG monitorok
- ELSA profi videokártyák
- DTP rendszerek
- multimédia eszközök
- GSM adatátvitel
- Internet-szolgáltatás
- Web-tervezés, tartalomszolgáltatás
- ISDN kapcsolat
- routerek és hálózati konfigurálás
- szerviz, karbantartás, gépbővítés

Qwerty Computer szaküzlet:
1111 Budapest, Bartók B. út 14. Tel.: 466-9377
Fax: 385-2687 Nyitva: hétköznap 10-18 óráig

Epson - Olympus szaküzlet:
1111 Budapest, Bartók B. út 9. Tel.: 466-5419
Nyitva: hétköznap 10-18 óráig

Qwerty Mammút szaküzlet:
1022 Budapest, Lovóház u. 2-4 1026. Tel./Fax: 345-8255
Nyitva: hétköznap 10-21 óráig, hétfőn 10-18 óráig

ITT VÁRJUK!

QWERTY
COMPUTER
ALAPITVA 1984-BEN



Motorola cd930

Ezüst- tojás

A hetente, naponta megjelenő új GSM-telefonfajtákat az alapszolgáltatásokat tekintve nem sokban különböztetik meg egymástól. Mindegyiknél alapvető követelmény a jó hangminőség, az egyszerű kezelhetőség, a kis méret és súly, valamint a hosszú beszélgetési és készenléti idő. A sok új telefont a **többlétszolgáltatások** különböztetik meg egymástól, ezek alapján lehet eldönteni, melyik a számunkra legmegfelelőbb.

Amikor a *Motorola cd930*-as típust kiemeltük a dobozából, az első benyomásunk az volt, hogy szép. A nagyméretű tojásra emlékeztető, ezüstszerű készülékház, a gondos ergonomiai tervezésnek köszönhetően, remekül simul használója tenyerébe. Az akkumulátorral együtt is csupán **145 gramm** telefonhoz alaptartozék az **övszívesz**, így biztonságosan tudjuk magunkkal hordozni akkor is, ha nincs szabad zsebünk vagy táskánk.

Vizsgálódásunk során főleg arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen tulajdonságokban tér el a *cd930*-as a többi mobiltól.

Kezdjük rögtön az akkumulátorral! Az **1000 mAh**-ás *Li-Ion* áramforrás körülbelül **4 óra beszélgetési és 4,5 nap készenléti** ideje miatt nem kell gyakran az elektromos hálózat után néznünk. Külön vásárolható még ennél is erősebb akkumulátor, amellyel akár **10 órán** keresztül is beszélgethetünk.

Bármilyen kicsi is egy telefon, roppant lényeges, hogy a kijelzője jól olvasható, a nyomógombjai könnyen kezelhetők legyenek. A *cd930*-asnak négy soros, foszforeszkáló érzetű keltő, grafikus LCD kijelzője van, amelyen a karakterek szinte kiemelkednek, háromdimenziós hatást keltenek. A gombok megfelelő tá-



A **Quick Access** lenyomásával azonnal elérhetjük a leggyakrabban használt utasításokat (felső kép)
A forma és a funkció egymásra talált a *cd930*-ban (balra)
Csak egyetlen gombnyomás, és indul a hangfelvétel (jobbra)

volságra helyezkednek el ahhoz, hogy még egy kissé durvább kéz se hibázza el a számokat. A leggyakrabban alkalmazott utasítások eléréséhez használhatjuk a **Quick Access Menu** gombot. Ilyenkor mindössze két gombnyomással elérhetjük az általunk kiválasztott kilenc funkciót. Ezek egyébként **kis grafikus ikonként** is megjelennek a kijelzőn.

Az üzleti kommunikációt segítő **többlétszolgáltatás** a **hívásvárakoztatás, hívástartás, a hívásátadás vagy a konferenciabeszélgetés**. Ez utóbbival egyszerre akár **öt partner** is összekapcsolhatunk, akik tetszés szerint beszélgethetnek egymással, de közben magánbeszélgetést is folytathatunk bármelyikükkel.

A *cd930*-ba már beépítették a **továbbfejlesztett beszédkódolási (EFR) technológiát**, amely az élőbeszédnek megfelelő hangminőséget teremt a telefonon keresztül. Ehhez persze az is kell, hogy a partnerünknek is hasonló legyen a

Kezdjük egy találos kérdéssel! Mi az: tojás formájú, ezüstsően csillog, időnként megre meg, és megismétli amit mondunk neki? Ezen ismérvek alapján nem sokan gondolnának mobiltelefonra, pedig a *Motorola* új készüléke a hagyományos tulajdonságokat a felsoroltakkal is kiegészíti.



telefonja, és a hálózat is megfelelően. Még további két érdekességre érdemes felfigyelni. Az egyik a **VibraCall** szolgáltatás, amely diszkrétén, rezgéssel figyelmeztet, ha valaki telefonon keres. A „csemetés” átváltható csak rezgésre vagy két rezgés utáni hangos jelzésre.

A másik különlegessége a **VoiceNote**, ami – legfeljebb **háromperces** – hang rögzítését és visszajátszását teszi lehetővé. Mindössze egyetlen gombot kell megnyomni a telefon jobb oldalán, és már diktálhatjuk a legfontosabb megjegyzéseinket, vagy felvehetjük az aktuális telefonbeszélgetést.

A *cd930*-nak csupán egyetlen tulajdonságát nem tudtuk kipróbálni, nevezetesen, hogy ez egy **kétsáv**os telefon. Ha viszont már Magyarországon is megkezdik a szolgáltatást az **1800 MHz**-es sávban, akkor a készülék automatikusan választ az éppen legjobb minőséget nyújtó hálózatok között.

(A *Motorola cd930* kipróbálásához a kapcsolatot és a szolgáltatásokat a *WesTel 900*-tól kaptuk.)

Gyarmati László

MP3 DataBase

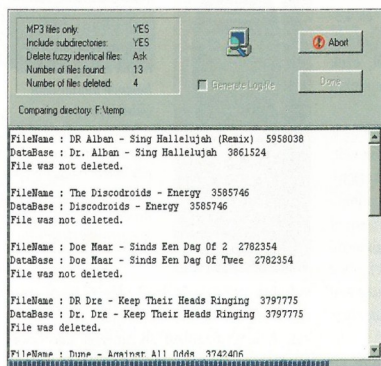
TÜ a szénakazalban

Aki egyszer belekezd az MP3 formátumú zeneszámok gyűjtésébe, az rövid idő múlva már azt sem tudja, hogy melyik számot hol találja, mi a címe. Vagy ami még rosszabb, olyan számokat is letölt az internetről, esetleg átmásol egy lemezről, amelyeket már többször is rögzített. Egy elegáns és ingyenes program gyorsan rendet teremt a káoszban.

Az összehasonlítás a hasonló elnevezésű fájlokra is megtalálja

Az MP3 diadalútja töretlen. Az új technológia az audio-CD-kkel azonos minőségű, de azoknál átlagosan tízszer kisebb fájlokkat eredményez, amelyek könnyen mozgathatók az interneten keresztül, és egy CD-re akár tíz korábbi lemez tartalma is felfér. Az eddigi

egyetlen gond, tehát az, hogy a lejátszáshoz számítógépre van szükség, lassan megoldódik, hiszen egyre több önálló MP3-lejátszó jelenik meg a piacon. Ezekre csak át kell tölteni a számokat a számítógépről, és aztán bárhol meghallgathatjuk.

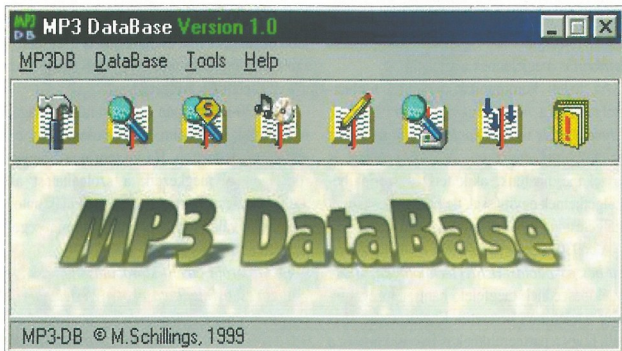


Persze ahhoz, hogy a gyűjteményünkben hamar kikereshessük azt, amit hallgatni szeretnénk az autóban vagy kocogás közben, komoly nyilvántartásra van szükségünk. Ez már a kezdeteknél is nagy feladatot sejtet, ám a legtöbbben csak akkor kapnak észbe, amikor már több száz fájl sorozikba a merevlemezükön, vagy amikor megpróbálják ezekből összeállítani az első CD-ROM-jukat.

Az MP3 DataBase nevű freeware programot eredetileg saját használatra készítette a szerzője, de olyan jól sikerült, hogy nyilvánossá tette, így ma már bárki letöltheti az internetről (schilli.findhere.com). A programmal egy adatbázist hozhatunk létre, amelybe automatikusan összegyűjtjük az MP3-as állományok adatait, és amiből aztán könnyen kikereshetjük, hogy hol található az éppen lejátszani vagy átöltetni kívánt szám. Az alapszolgáltatásokon kívül számos kényelmi funkciót is rejt a program. Lássuk, hogy miket!

Beállítások • Mielőtt elkezdjük feltölteni az adatbázist, megváltoztathatunk néhány alapértelmezett paraméteret. Megadhatjuk, hogy az állományok keresésénél csak az MP3 kiter-

Az utasítások kiválasztását beszédes ikonok segítik



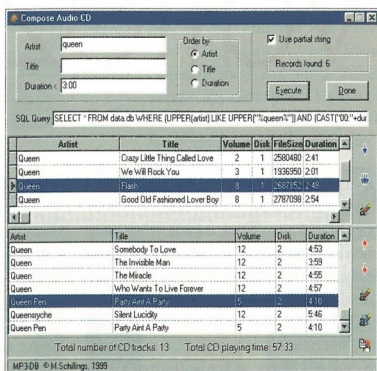
jesztéseket vegye figyelembe, és hogy a megadott könyvtár alkönyvtáraiban is keresen. Az automatikus keresésnél előfordulhat, hogy nem az MP3-nél megszokott, szabványos fájlnevével látták el a számot (előadó-cím). Ekkor meghatározhatjuk, hogy az alapértelmezett *unknown* helyett, mit írjon az előadó helyére. Gyakran előfordul, hogy ugyanannak a zeneszámnak kicsit eltérő fájlnevet adnak.

Lehet, hogy csak a kis- és nagybetűkben különböznek a nevek, de lehet komolyabb is az eltérés. A program ilyenkor a beépített *fuzzy logikával* összehasonlítja az állományneveket, és a beállított százalékos egyezsének megfelelően iféli két zeneszám címét azonosnak. A beállítások között változtatható meg az is, hogy a beépített MP3-lejátszó helyett valamelyik külső programot használjuk, ha bele szeretnénk hallgatni egy-egy számba.

Az adatbázis feltöltése • Az adatbázisba egyenként beírhatjuk az MP3-as fájljaink adatait, érdeme-sebb azonban az *Import* utasítást választani. Ekkor csak meg kell adnunk annak a könyvtárnak a nevét, ahonnan össze akarjuk gyűjteni az állományokat. Mivel valószínűleg több merevlemezen, CD-ROM-on található a kérdéses zeneszámok, a gyűjtés elindítása előtt be kell írni egy követ-és egy lemezcímkét, amely alapján később azonosítani tudjuk, hogy hol is keressük a fájlokat. Ezután a program végignézi a megadott könyvtárat (beállításától függően az alkönyvtárral együtt), és az adatbázisba beírja a megtalált fájlok adatait: név, méret, időtartam, bitráta, mintavételi frekvencia és ID3 bejegyzések. Az importálás nagyon gyors, egy teljes CD-ROM-ról például 30 másodperc alatt képes importálni akár több száz nevet is.

Keresések • Az MP3 DataBase többféle keresést kínál. A *gyorskereséssel* csak el kell kezdeni beírni a szám címét, és a listában azonnal megjelennek azok az állományok, amelyeknek a neve ugyanígy kezdődik. Kerestethetünk így előadókra, számok címére vagy

mindkettőre. A *szuperkeresés* már jóval árnyaltabb lehetőségeket rejt. Külön-külön adhatjuk meg, hogy mivel kezdődjön az előadó neve, a szám címe, vagy milyen méretnél nagyobb fájlokra vagyunk kíváncsiak. Akik járatosak az adatbázis-lekérdezésekben, külön mezőben megadhatnak egy szabványos *SQL stringet*, így pontosan meghatározhatják, hogy voltaképpen mit is keresnek.



*Kényelmesen válogathatjuk össze, hogy mi kerüljön az audio-CD-re (jelső kép)
Kézzel nehéz feladat lenne több száz fájlnevet felírni a CD-ROM borítójára (alsó kép)*

Audio-CD összeállítás • Az MP3 fájlok legjobbjából sokan készítenek összeállításokat hagyományos kompaktlemezre. A számok kiválogatásához is segítségül hívhatjuk a programot. A *szuperkeresésnél* a már megismert módszerekkel választhatjuk ki, hogy milyen számok kerüljenek az összeállításba. A kiválasztott fájlok sorrendjét megváltoztathatjuk, törölhetünk közülük vagy továbbiakkal egészíthetjük ki a sort. Az ablak alján mindig láthatjuk, hogy hány szerzeményt választottunk ki, és mennyi ezeknek az együttes időtartama. Az összeállítás fájlistáját kiríthatjuk egyszerű szövegfájlba, vagy készíthetünk belőle *playlist* állományt a *WinAmp* számára.

Adatbázis-szerkesztés • MP3 adatbázisunk minden mezőjét megváltoztathatjuk, szerkeszthetjük. Így például kijavíthatjuk azokat az állományneveket, amelyeknél a program nem tudja automatikusan létrehozni a helyes előadónevet és számcímet. Ha nem tudjuk pontosan megállapítani a fájl nevéből, és hogy mit rejt, csupán egyetlen kattintás, és a beépített (vagy egy külső) MP3-lejátszó már meg is szólaltatja. Ugyancsak a *Szerkesztés* menüpont használatával törölhetünk ki rekordokat az adatbázisból.

Összehasonlítás • Mielőtt új számokat adnánk az adatbázishoz, érdemes elindítani az *Összehasonlítás* utasítást, ez ugyanis ellenőrzi, hogy szerepelnek-e már ezek a számok a nyilvántartásunkban. Itt jut igazán szerephez a fuzzy logikájú összehasonlítás, amely akkor is megtalálja az állományokat, ha nem pontos a névgyűjtés. Az azonos vagy hasonló állományokról egy listát kapunk, amely tartalmazza a pontos méretet is, így könnyebben el tudjuk dönteni, hogy ugyanarról a számról van-e szó. Ez az összehasonlítás sokat segít abban, hogy ne kerüljenek ugyanazok a fájlok többször az adatbázisba.

Címkenyomatás • Amikor már sok MP3 számunk van, érdemes CD-ROM-ra írni a fájlokat a merevlemezünk tehermentesítésére. Egy-egy CD tartalmát meglehetősen nehéz kézzel ráírni a borítóra, hiszen több száz, hosszú fájlnevről van szó. A programba beépített *CD-Inlay Printer* ezt a feladatot is leveszi a vállunkról. Csak meg kell adni, hogy melyik kötetről (CD-ről) van szó, és máris elkészül a szabványos CD-tokba illeszkedő lista. Ez akár többoldalas is lehet; ilyen esetben csak össze kell hajtogatni a megfelelő méretekre.

Az MP3 DataBase program bizonyára sok MP3 gyűjtő régi álmát váltja valóra, rendszerezi a sok-sok zeneszámot, és megkönnyíti a keresést, amikor több ezer szerzemény között kell megtalálni azt a bizonyos tőt.

Gyarmati László

Macromedia Director 7 ShockWave Internet Studio

A multimédia színváltója

Az internet mind nagyobb részt kér a multimédia világából. Szerzőnk egy új, a háló és a multimédia házasságából született programot mutat be.

A multimédia megszületése óta a képeket, hangokat, szövegeket, videókat interaktívan kezelő programok tucatja jelent meg, amelyek segítségével immár bárki számára könnyedén elkészíthetővé vált egy multimédiás alkotás. *De mit is nevezünk multimédiás műnek?* A legtöbben olyan alkotást említenek, amelyben az interaktivitása a főszerep. Így, sokak számára, akár a beillesztett képekkel kiegészített Word dokumentum vagy egy PowerPoint prezentáció is aktív multimédia alkalmazásnak tűnhet, hiszen ezek szabadon bejáráhatók, s felfedezhetők. Mindez azonban inkább csak a hőskorra, a kilencvenes évek elejére emlékeztet. Azóta az egyre változó igények és az internet megjelenése átalakította, és egyben kibővítette a multimédia lehetőségeit. A Macromedia cég legújabb multimédiás alkalmazáscsomagjában már az internet és a multimédia házasságáról beszélhetünk.

Tendenciák • A multimédia a legtöbb felhasználó számára CD-ROM formájában elérhető alkalmazásokat jelent, amelyekben egyre több interaktív felület, egyre látványosabban, egyre több mozgással kapcsolódik össze. A látvány mindenütt átvette az uralkodó szerepet. Egy multimédia alkalmazásban megjelenő vizuális elemeket a szövegek, a feliratok, a szimbólumok, a fotók, a vektorgrafikus képek, a háromdimenziós renderelt ábrák, a különböző nyomógombok és videók alkotják.

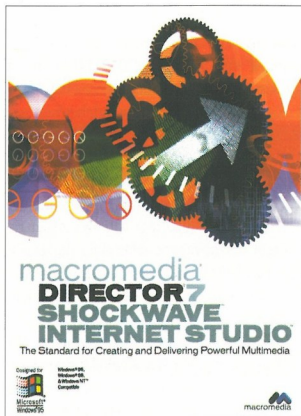
A fejlesztők felismerték, hogy a képi elemeknek nagyobb hatásuk, mint a pusztán szavaknak. A képekkel gyorsabban kommunikálhatunk, mint a szavakkal, hiszen az előbbiekből azonnal hatnak, míg a szöveg csak

szóról szóra és sorról sorra fejthető meg. S az is tény, hogy a vizuális élményre sokkal könnyebben emlékeznek a felhasználók. A vizualitás ereje döntő sikereket hozhat az alkotók számára. Ez az erő származhat a játékos-ságból, a mozgalmasságból, az ötletességéből.

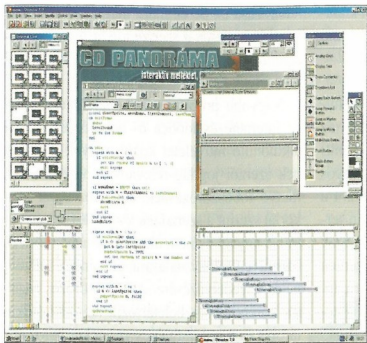
A Macromedia Director a megjelenésétől kezdve alapvetően *időalapú szoftver*, amely a rajzfilmekhez hasonlóan képkockákból épül fel. Kezeléséhez a színpad (stage), a rendező (score) és a szereplők (cast) hármására van szükség. A színpad gyakorlatilag a képernyő, a szereplők a különböző multimédia elemek, amelyekből a rendező elkészíti a forgatókönyvet, egy képkockánként kialakított táblázatot.

A Director az 5-ös verziójáig elsősorban a CD-ROM-okra készített fejlesztéseket részesíti előnyben. A többiekkel szembeni fölényét éppen a *látványos vizuális elemek elkészíthetősége* teremtette meg.

Az internet terjedésével azonban egyre többen igényelték a *multimédiás alkalmazások hálózatos megjelenítését*. Számolni kellett azonban az internet jelenlegi szerény adatátviteli sebességével; a CD-ROM alkalmazások nagyméretű és jó minőségű képei nehézkesen voltak letölthetők a hálózatról. A fejlesztők első reakciója az volt, hogy az alkalmazásaikat a jóval egyszerűbb s olcsóbb *html szerkesztőkkel* készítették. A Macromediának – ha versenyben kívánt maradni – lépnie kellett, és valami újat kellett ajánlania. Ekkor került a piacra a *Shockwave*, amellyel a Directornál korábban megszokott látványos megjelenést lehetett lefordítani a hálózat számára.



A Director 7 Shockwave Internet Studio doboza, amelyben a kiegészítő programok is helyet kaptak



1. A kezelőfelület alapvetően nem változott. Az új Library palettáról egyetlen modulattal hívhatunk be különböző, eddig programozást igénylő műveleteket.
2. A FireWorks áttekinthető kezelőfelülete. A beépített effektekkel gyorsan készíthetünk aktív felületeket, amelyekhez akár URL címeket is rendelhetünk.
3. A hangidőtárasra a SoundForge XP 4.0-ás verziója használható.

A Shockwave-et – a mögötte álló jelentős CD-ROM-os fejlesztőtáborak köszönhetően – sikerült internetes multimédia szabvánnyá alakítani.

Mint a legtöbb multimédiás fejlesztőrendszerrel, a Directornál is előre elkészített modellek segítik a felhasználókat. A speciális feladatokhoz azonban már programozási nyelvet kell használni. Ez az úgynevezett Lingo, amely a Director számára készített objektumorientált programozási nyelv.

Az újabb problémát ez a nyelv jelentette, hiszen a konkurencia programjai – igaz sokkal szerényebb szolgáltatások mellett – kikerültek a programozási nyelvek használatát, s ismétet. A Directorban erre válaszként létrehozták a *behaviorokat*, vagyis a viselkedési mintákat, amelyekből választva, komoly programozási ismeretek nélkül is készíthetők interaktív multimédiás alkalmazások.

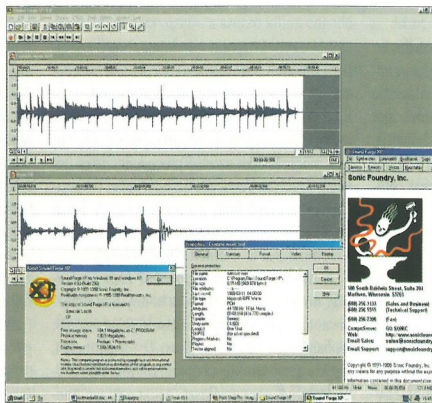
A hetedik • A világon több mint 250 ezer fejlesztő által használt program

legújabb, 7-es verziója már nem önálló termék. A Macromedia is belépett a *többfunkciós csomagokat* kínáló népes táborába. A korábbi *Multimedia Studio*, amelyben a Director mellett egy önálló képfeldolgozó program, egy háromdimenziós modellező és egy audioszerkesztő is helyet kapott, alapvető változáson ment keresztül az internetes alkalmazások erősítésére. A új *Director 7.0 Shockwave Internet Studio* csomagjában – amelyet a *Trans-Europe Kft.*-től kaptunk tesztelésre – a megszokott *SoundForge XP* hangszerkesztő 4.0-ás verziója, a

FireWorks internetes grafikus program és természetesen a *Director 7.0* található.

A kísérőprogramok között újdonság a *FireWorks*, amely az összes hálózatos képformátumot kezeli, a BMP-től kezdve az animált GIF-ekig. Elbödögöl a vektorgrafikus képekkel is, és a *PhotoShop*hoz hasonló rétegekben kezeli az állományokat. Beépített effektusai révén könnyedén készíthetők vele különböző látványos gombok, interaktív felületek.

A Director új verziójában készült alkalmazások az ígéretek szerint kisebb méretűek lesznek, gyorsabbak és stabilabban futtathatók, s a Lingo leíró nyelv szintaxisa is tovább egyszerűsödik. A nyitottság jele a külvilág



felé, hogy a Director már kezeli a webes színpaletákat, s képes importálni PowerPointben készült prezentációkat, a *Macromedia FLASH*-ben készült animációkat, s a *QuickTime Virtual Reality* állományokkal is elbödögöl.

A Shockwave alapértelmezésé vált a Directoron belül, amelynek eredményeként a beépített html böngészőben azonnal megtekinthetjük az elkészült anyagot. Az új *Multuser Server* alkalmazással a hálózaton lévőkhöz egyszerűen férhetek hozzá az elkészített anyagokhoz, így már a Directorban is készíthetnek többszemélyes játékok s alkalmazások.

A szövegkezelés újdonsága, hogy az anyagban felhasználhat különböző fontokat képes elmenteni a végleges állományba anélkül, hogy a kiválasztott fontot telepíteni kellene a felhasználó gépjére. A *PhotoShop*ban az úgynevezett *alfa csatornával* készült képeket is felhasználhatjuk, amelyek segítségével könnyedén maszkolhatjuk szereplőinket. Érdekesség az *animált színes kurzorok használata* is. A Director támogatja a *Windows ActiveX* kontrollját, és az elkészített multimédia anyagokat pedig *html formátumban* és *Java scriptként* is elmenthetjük.

Szincsik László

Az internettel foglalkozó publikációk szinte kizárólag az új eszköz társadalmi, gazdasági és kulturális hatásával, technikai feltételek rendszerével foglalkoznak, miközben a jogi környezet vizsgálatára alig találunk példát. Mi most erre teszünk kísérletet. Írásunknak külön aktualitást ad az új szerzői jogi törvény közeljövőben várható országgyűlési elfogadása.

működők sokasága vesz részt a tartalom kialakításában és annak továbbításában a fogyasztó képernyőjére.

A szerzői jog és az internet • A jog e bizonytalanságok ellenére sem „közömbös” az internet iránt. A világhálón terjesztett (közölt) gyermekpornó például éppígy tiltott és súlyos jogkövetkezmenyeket von maga után, mint a nyomtatott formában vagy videokazettán terjesztett pedofília. A személyhez fűződő jogok (például a jó hírnév védelme) értelemszerűen vonatkoznak az interneten közölt adatokra, információkra is, tehát a polgári jog és a büntetőjog előírásai alól az internet sem vonhatja ki magát. (Minderre a közelmúltban számos példát olvashattunk a sajtóban.) A szabadság lényegében az internet felületén lévő adatokhoz való hozzáféréseben, a lehivtató adatállomány lététől nyilvánul meg.

A legfőbb probléma az internet és a szerzői jog „intézménye” közötti konfliktus: az előbbi alapelve a szabad információáramlás, míg az

határozása is, de ez mára megoldódni látszik: *konfliktus esetén a szerzői jog tartalmát annak az államnak a joga szerint kell megítélni, ahol a védelmet kéri.*

Nagyobb probléma annak eldöntése, hogy az internetezés időben és helyben egymástól elkülönülő műveletei közül melyek minősülnek szerzői jogilag releváns felhasználásnak, illetve többszörözésnek. A nemzetközi gyakorlat szerint a szerzőnek kizárólagos joga van műve anyagi és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására, és minden felhasználás engedélyezésére. A többszörözés fogalmi körébe pedig beletartozik az elektronikus tárolás és a számítógépes vezetékes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítás is, ám *pusztán a fizikai hozzáférhetőség biztosítása még nem többszörözés.* A nyilvános előadás fogalma is kiegészül a szerzői művek képernyőn való megjelenítésével. A mű megjelenítése – szerzői jogi értelemben vett nyilvánosságra hozatala – ebben az esetben *nem a szolgáltatótól, hanem a művet a számítógép*

Az internet és a szabályozás

Paragrafusok hálójában



A leginkább vitatott kérdés az *internet szerzői jogi megítélése és értelmezése.* A világháló ugyanis a korlátlan szabadságot szimbolizálja, ami azt sugallja, hogy ebben a közegben nem lehet helye a jogi tiltásoknak, előírásoknak. Ezt az érvelést látszik alátámasztani, hogy az internet lényegéből fakadóan a művek – szemben a hagyományos, „materiális” műtovábbítással és felhasználással – *nem anyagi formában* jutnak a nyilvánossághoz. Emellett az internetpiac sokszereplős, ahol nem csupán a szerző és a felhasználó áll egymással szemben, hanem szolgáltatók, közre-

utóbbi egyik központi gondolata, hogy a szellemi tulajdon jogosultjának *kizárólagos engedélyezési joga* van műve többszörözésében és a közönséghez való közvetítésében. Az esetjogra épülő angolszász jogrendekben viszont már megszülettek az első precedensértékű ítéletek, amelyek rendezik az internetes felhasználások szereplőinek a felelősségét. A hazai jogalkotás és a bírói gyakorlat viszont még nem hirdalta át az említett ellentmondást.

A másik probléma a *fogalmi bizonytalanság*, mivel az internetre nem könnyű értelmezni a szerzői jogban szokásos *felhasználás, többszörözés és nyilvánosság* fogalmakat. Ezekre a kérdésekre az új szerzői jogi törvényben találjuk meg a választ. Adott esetben gondot jelenthet az alkalmazott nemzeti jog meg-

képernyőjén megjelenítő végfelhasználótól függ, ami még jobban megnehezíti annak eldöntését, hogy ki felelős az interneten közzétett adathalmaz tartalmáért, illetve ki *köteles fizetni a felhasználásért a szerzőknek.*

Mint említettük, az internet-hozzáférés egy sokszereplős láncolat végeredménye, amelyben a legfontosabb láncszemet a tartalomszolgáltatók, azaz az *on-line szolgáltatók* jelentik, akik előfizetési díj ellenében rendezett adatbázisokat, tematikus válogatásokat kínálnak a fogyasztóknak. A láncolat többi szereplőjéhez (például a szerver-üzemeltetőkhöz) mérten nagyobb felelősségük vitán felüli; Magyarországtól nyugatra már többükkel kötöttek *átalány-felhasználási szerződéseket* a jogtulajdonosok. Nem kétséges viszont, hogy az adato-

kat, műveket a gépi memóriában rögzítő magánművelet vagy céget is felelősség terheli a tartalom jogtisztaságáért.

Mivel az egyedi jogosítás nem tűnik hatékonyknak és célravezetőnek, a törvényalkotás során egy olyan javaslatot is megfogalmaztak, hogy az internetről lehívott, védett mű leltőléséért az audio- és videokazeták magáncélú elektronikus másolásához hasonló, a számítógép és kiegészítői árába beépített *átalány szerzői díjazást* vezessenek be. Bár ezekből az elképzelésekből nem lett semmi, a szerzők és az előadóművészek – közös jogkezelő szervezeteiken keresztül – a jövőben kizárólagos jogot kapnak műveik, előadásaik interaktív (lehívásos) felhasználásának az engedélyezésére.

Szabályozási javaslatok • Ha a fénymásolók, nyomtatók után fizetendő reprográfiai jogdíj bevezetése körüli csatározások nyugvóponttra jutnak, ez év júliusában hatályba léphet a szerzői jogokat újraszabályozó, parlamenti elfogadás előtt álló törvényjavaslat. A tervezet sok támadás érte a tartalompár és a szoftverfelhasználók részéről is, mondván, hogy nem életszerű, túlzottan szerzőpárti és *beszélő viszonyban* sincs a korszerű információhordozó eszközök sajátosságaival. Az internetet például még csak meg sem említik a törvényszövegben!

A szerzői joggal foglalkozó elméleti és gyakorlati jogászok álláspontja szerint viszont – az európai unió felfogással összhangban – az internet nem egy új szerzői jogi kategória vagy forma, amit külön kellene nevesíteni a törvényben, hanem csupán egy új típusú műfelhasználási lehetőség, amelyre a szükséges korrekciókkal, kiegészítésekkel a meglévő jogi keretek is értelmezhetők. Ezeket a kiegészítéseket a tervezetben több helyen elszórtan találjuk meg, ezért sem érdektelen összefoglalunk, kiemelünk a szoftverre, az adattárakra és a számítógépi hálózatok átvitelre vonatkozó főbb szabályozási javaslatokat (a tervezet ugyanis valóban nem használja az internet kifejezést).

A magyar szerzői jog kódexbe már 1983-ban bekerült a számítógépi programok és a hozzájuk tartozó dokumentációk védelme. Egy későbbi (1998-ból származó) kiegészítés a számítástechnikai eszközökkel működtetett adattárak összeállítót a gyűjteményes művek

szerkesztőivel megegyező szerzői jogi védelemben részesítette. A védelem feltétele az adattáraknál is az *egyéni, eredeti jelleg*, amelynek a tartalom összeválogatásában, elrendezésében vagy szerkesztésében kell megnyilvánulnia. A készülő törvény pedig azt deklarálná, hogy az *adattárak gyűjteményes műként akkor is szerzői jogi védelemben részesülhetnek, ha annak részei, összetevői nem állnak, illetve nem állhatnak szerzői jogvédelem alatt.*



Egy európai közösségi irányelv 1996-ban – nem kötelező jelleggel – bevezette a *nem eredeti adattárak külön (nem szerzői jogi) védelmét*: a hagyományos 70 éves védelmi idővel szemben *15 évben rögzítve* ezen adattárak védelmi idejét. Bár történtek kísérletek e jogintézmény beemelésére a törvényjavaslatba, erre – jogharmonizációs kötelezettség hiányában – valószínűleg 2001-ig várni kell. Itt említjük meg, hogy a tervezet – a szerző külön engedélye nélkül, jogos érdekeit nem sérve – biztosítja az adattár tartalmához való hozzáférést és az adattár tartalmának rendeltetésszerű felhasználásához szükséges cselekmények (letöltés, futtatás, módosítás, javítás stb.) elvégzését az adattárak jogszerű felhasználóinak.

A tervezetben – a szoftver speciális felhasználási módozataira tekintettel – külön fejezet foglalkozik a *számítógépi programalkotással*. Általánosságban elmondható, hogy a szoftver szerzőjének vagyoni jogait erőteljes garanciák védik, és a szabad felhasználás törvényben foglalt kategóriái is korlátozottan érvényesülnek, másrésztől pedig a szoftver felhasználóját (a szoftverműpéldányt kereskedelmi forgalomban megszerző vevőt) a szerzői jogban talán szokatlan *fogyasztóvédelmi jogok* illetik

meg. Konkrétan, a szoftver szerzői jogosultjának külön joga, hogy engedélyt adjon a felhasználónak a mű rögzítésére, elektronikus adathordozóra történő átmásolására. Ugyanakkor a szoftver tulajdonjogát jogszerűen megszerző személy (vevő) részére törvényileg kell biztosítani a felhasználás cselekmények gyakorlásának jogát. Eltérő szerződés kötelezettség hiányában tehát a *felhasználót megilleti a jogszerű felhasználás céljával összhangban álló és a rendeltetésszerű programhasználatához szükséges többszörözési és módosítási joga*, a biztonságos másolat készítésének joga, továbbá a program működtetéséhez kapcsolódó használat (betáplálás, futtatás, továbbítás, tárolás, tesztelés stb.) joga is. Bizonyos korlátok között a felhasználó *lehetőseget kap a program feltörésére* (felfejtésére) egy másik programmal történő együttes működtetés megteremtése céljából.

A törvényjavaslat szerint *nem kötelező a szerző felhasználására vonatkozó szerződés írásba foglalása* a szoftver műpéldányának a kereskedelmi forgalomban történő megszerzése esetén. Ezzel szemben egyes képviselői módosító indítványok a hazai fogyasztói védelemben megkövetelnék a szerződések írásba foglalását. Jogi szakértők szerint viszont ez azt eredményezné, hogy az írásba nem foglalt felhasználási szerződések sokasága válna semmissé, következésképpen a szoftver felhasználása jogsértőnek minősülne. Mindezekre tekintettel, várhatóan az eredeti javaslat emelkedik törvényerőre.

Mint említettük, a jogalkotó a korábbi definíciókat, felhasználási kategóriákat bővítette ki a számítógépes átvitelre, így próbálva elszakadni a dologi műpéldányokra épülő szerzői jogi fogalmaktól. Ennek megfelelően a *szervő és az előadóművész engedélyéhez kötött többszörözésnek számít a mű tárolása digitális formában* elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózatokon átvitt művek anyagi formában való előállítás (lehívása) is. Ugyancsak a számítógépes hálózatokon megvalósuló lehívásos (interaktív) műterjesztés tömegméretűvé válásával függ össze az a nemzetközi előírás, amely szerint a műnek a nyilvánosság számára történő közlése akkor is megvalósul, ha a fogyasztó egyedileg dönt és idejéről való hozzáférésről: a lehívás helyéről és időjéről.

Dr. Kiss Zoltán

CD-olvasók a Windows 95/98 alatt

Tipp- parádé



Bármilyen meglepő, gyerekjáték telepíteni a CD-meghajtót a Windows 95 vagy a Windows 98 alá. A Windows 95/98 az első indításakor automatikusan felismeri az újonnan beépített CD-meghajtót, és telepíti azt. Ha ez nem így működne, akkor vagy a PC plug and play BIOS-ának van szüksége frissítésre, vagy a kontroller Windows 95/98 meghajtóját kell frissíteni. Aki nem tud elérni internetes szolgáltatásokat, ahol gyorsan és egyszerűen lehet megkapni ezeket az update-eket, annak a szakkereskedőhöz kell fordulnia. Az átmenetet a következő *szükségmegoldás* könnyítheti meg. Indítsuk el MS-DOS üzemmódban a PC-t, és futtassuk le a CD-meghajtó MS-DOS setupját (használgjuk ehhez a CD-olvasóhoz mellékelt DOS-meghajtókat vagy a kontroller ATAPI-DOS meghajtóját). A Windows 95/98-nak a következő indítások meg kell találnia az olvasót. Ez azért számít szükségmegoldásnak, mivel a *Windows 95/98 a DOS-os CD-meghajtók használatakor erősen lelassul*. Ez (ha így van az áll, hogy rákattintunk az egér jobb oldali gombjával az *Asztal* szimbólumra, majd belépünk a *Tulajdonságokba* és az *Eszközkezelő Teljesítményjellemzőibe*. Ha ott nem az áll, hogy *A rendszer optimálisan konfigurálva*, hanem hogy *A Windows 95/98 MS-DOS meghajtókat használ...*, akkor a gépünk lelassul, új meghajtókra van szükség.

Egy ATAPI CD-olvasó Windows 95/98 alatti telepítésekor ugyanazt érvényes, mint a többi hardvernél. Mindegy, hogy plug and play vagy sem, ha egy CD-olvasót a Windows 95/98 felismer, akkor ez csak a *Windows környezetre érvényes*. Csak MS-DOS üzemmódban a CD-meghajtó csupán akkor működik, ha ott a DOS meghajtót is telepítették. A DOS CD-meghajtó installációt a DOS üzemmódban kell elvégezni, függetlenül a CD-olvasó

Windows 95 alatti telepítésétől. Az előző bekezdésben leírt fékezhető akkor nem lép fel, ha a Windows 95/98 CD-meghajtót is installáltuk. Az MS-DOS-os CD-meghajtót a Windows 95/98 ilyenkor csak az MS-DOS üzemmódban használja.

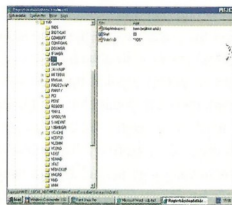
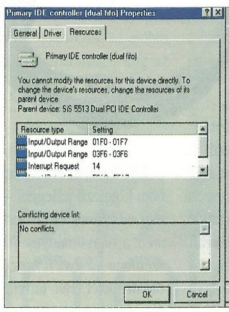
A DOS-os CD-meghajtók nem szerkeszthetők be az automatikus Windows 95/98 setup során. A Windows a saját *univerzális ATAPI meghajtóit* (vagy a SCSI-kontroller meghajtóit) használja. Ezek a Windows-ATAPI meghajtók a Windows és az MS-DOS parancssor esetében elérhetővé teszik a CD-olvasót. De ha a Windowst MS-DOS üzemmódban indítjuk el, akkor a CD-olvasó eltűnik.

Segíteni ekkor csak a *DOS-meghajtók utólagos kézi installálásával lehet*. A legjobb, ha ehhez azt az installálólemezt használjuk, amelyet a CD-meghajtóhoz mellékeltek, vagy letöltjük az internetről a DOS-meghajtó setup-programját a CD-olvasó gyártójától.

Bizonyos, nem Intel IC-készletű alaplapoknál előfordulhat, hogy az IDE-kontroller nem működik megfelelően. Ez abból látható, hogy az *Eszközkezelőben* hibásként van megjelölve, és nem lehet hozzáférni a CD-olvasóhoz.

Ebben az esetben először azt kell ellenőrizni, hogy nem erőforrás-konfliktusról van-e szó. A kiindulási pont mindig az *Eszközkezelő*. Ellenőrizzük az erőforrások listájában, hogy a két IDE port valamelyikénél nem jellez-e hibát.

Nemrég jelent meg kiadónk gondozásában a PC-tuningolás '99 című könyv, amely ezernyi trükkel, ötlettel segíti a számítógéppel dolgozók munkáját, de azok is kapnak megszívlelendő tanácsokat, akik CD-olvasóval vagy íróval dolgoznak. Az alábbiakban ezekből a tippekből közlünk cseppnyi ízelítőt.



1. A CD-olvasó meghajtókra és az MSCDEX-re is szükség van
2. Így érjük el az I/O alrendszer a Registryben

Ha nincs erőforrás-konfliktus, ám a CD-olvasó nem működik, akkor se csüggedjünk. A DOS-os CD-meghajtókkal való kísérletegetés semmit sem ér, ráadásul idegesítő és teljesítményt fogyaszt! Az ügyért a Microsoft-féle ESDI_506.pdr miniportmeghajtó a felelős.

Lépünk be a regisztrációs adatbázisba, azaz a *Registrybe*, és ellenőrizzük, hogy a Windows az *IOS.VXD (I/O-alrendszer vezérlés)* modulban nem kapcsolta-e ki véletlenül az IDE-kontrollert. A lényeges a *HKEY_LOCAL_MACHINE\System\CurrentControlSet\Services\VsxDOS* sor. Ellenőrizzük itt a *NoIDE* beállítást.

Ha a *NoIDE*-nél 01 áll, akkor változtassuk 00-ra. A Windows újraindítása után a változtatás aktíválódik, az *Eszközkezelőben* el kell tűnnyük a sárga felkiáltójelnek, és a CD-olvasónak működnie kell.

Bestseller Németországban. Több mint 250 000 eladott példány.

NICKLES



PC- tuningolás '99

Hogy a maximumot ingyen
hozhassa ki a PC-ből.
Több mint ezer tipp, trükk és ötlet.

Computer
PANORAMA

Franzisz'

**Hogy a maximumot ingyen
hozhassa ki a PC-ből.**

**Több mint ezer tipp, trükk
és ötlet közel 600 oldalon.**

- a tuningolás alapfogalmai
- a legújabb processzorok
- Windows 95/98 gyorsan és könnyen
- a hardver megfelelő konfigurálása
- amit a CD-olvasóról és -íróról tudni kell
- grafika, videó, 3D
- a BIOS titkai
- tények a merevlemezekről:
telepítés és optimalizálás

MEGJELENT!

**Megrendelhető és megvásárolható a kiadónál,
vagy keresse a könyvesboltokban.**

Computer Panorama Kiadói Kft., 1091 Budapest, Üllői út 25.
Telefon: 218-3011, fax: 217-2646, e-mail: c.panorama@cpanorama.hu

Ady és Mikszáth digitálisan

ÚJ IDŐK

új dal(nok)ai

A magyar kultúra digitális feldolgozása nem túlzottan hálás feladat ma, a különböző színpompás multimédiás játékok, interaktív kalandozások korában. Vajon egy átlagos CD-ROM vásárló mit választ szívesebben: egy interaktív, látványban bővelkedő kalandjátékot vagy Ady összes művét digitális feldolgozásban?

A kulturális CD-ROM-ok pár száztól legfeljebb ezres példányszámig terjedő eladási statisztikai sejtetik a bevezetőben feltett kérdésre a választ. Persze felmerülhet az is, vajon szükség van-e egyáltalán e művek digitális megjelenítésére, hiszen a könyv olvasását, „illatát”, hangulatát egyetlen CD sem pótolja. A válasz mégis igen, hiszen így olyan *átfogó forrás-gyűjteményt* kaphatunk kézhez, amelynek anyagát más módon egybegyűjteni szinte reménytelen feladat.

Éppen ezért dicséretes az *Arcanum Adatbázis Kft.* törekvése, hogy a magyar irodalom gyöngyszemeit *digitális formában* reprodukálja, és mindenki számára elérhetővé tegye. Ennek első próbálkozása az 1998-ban megjelent *Verstár 98' CD-ROM*, amely 50 klasszikus magyar költő

összes versét tartalmazza. A legnagyobb magyar írók és költők életművét feldolgozó *Arcanum Digitéka* sorozat az idén két patinás darabbal gyarapodott, az *Ady Endre és Mikszáth Kálmán* összes művét bemutató CD-ROM-okkal.

Ady Endre összes művei CD-ROM • A CD-ROM alapjául az *Akadémiai Kiadó Ady Endre összes prózai művei* című tizenegy kötetes kritikai kiadása, valamint az *Osiris* kiadó *Ady Endre összes versei* című kötetét szolgált. A prózai művek kritikai kiadása 1955 és 1982 között jelent meg, amelynek első két kötetét 1990-ben, illetve 1997-ben átdolgozva újra kiadták. Ezek adták a CD-ROM anyagát is. A kötetekben szereplő jegyzetapparátust értelemserűen nem dolgozták fel, hiszen nagy részük ma már elérhetetlen. A cikkek és tanul-

CD-ROM-on 1300 vers, 4000 oldal publicisztika és 20 órányi hanganyag található.

Minden vers címe mellett található egy kis ikon, s ha erre kattintunk, *Galkó Balázs* színművész tolmácsolásában hallhatjuk a kívánt költeményt. Akinek kedve van, az természetesen folyamatosan is hallgathatja a teljes hanganyagot.

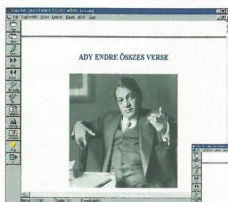
Mikszáth Kálmán összes művei • A Mikszáth CD-ROM alapjául az *Akadémiai Kiadó 1956-ban* elindított és még ma sem teljesen befejezett, 86 kötetes kritikai kiadása szolgált, amely az író regényeit, nagyobb elbeszéléseit (1-23. kötet), levelezését (24-26. kötet), elbeszéléseit (27-50. kötet), cikkeit és karcolatait (51-86. kötet) tartalmazza. A kritikai kiadásban megtalálható tekintélyes mennyiségű jegyzet viszont nem került a lemezre.

A CD-ROM-on helyet kapott még egy – külön programmal kezelhető – *Mikszáth-bibliográfia* is. Ez a 3500 tételes gyűjtemény a Mikszáthról szóló és a műveire vonatkozó írások adatait tartalmazza.

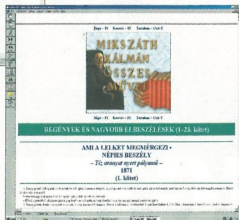
Mindkét CD-ROM a kiadótól már megszkott *FolioViews* programmal készült. Az adatbázisok *teljeskörű keresési lehetőségeket* kínálnak a versekben, a regényekben, illetve a publicisztikában is. Egyszerűen rákereshetünk bármely szóra, szótőredékre, vers- vagy prózarészletre. A meglévő adatbázisokat személyre szabhatjuk, saját megjegyzésekkel láthatjuk el, könyvjelzőket helyezhetünk el bennük, amelyeket természetesen elmenthetünk a merevlemezünkre. A CD-ROM-okon található anyagokat kinyomathatjuk, vagy át is emelhetjük egy szövegszerkesztőbe.

A CD-ROM-ok Windows 3.1, 95, 98 és NT rendszer alatt futnak, s megelőzzenek egy 486-os számítógéppel, 4 Mb-át RAM-mal, kétszeres sebességű CD-ROM-mal és 16 bites hangkártyával.

Dr. Nagy Gábor



Az *Ady Endre összes művei CD-ROM főmenüje* (bal oldali kép)
A *Mikszáth Kálmán életművét bemutató CD-ROM főmenüje* (alsó kép)



mányok viszont a megjelenésük sorrendjében, a felhasznált forrás kötet szerkezetét követve szerepelnek az adatbázisban. A versek rendezése pedig a megjelent kötetek sorrendjét és szerkezetét tükrözi. A tartalomjegyzék végén találjuk a kötetben meg nem jelent verseket. A

English Plus KALANDOS nyelvtanfolyam

Se szeri, se száma a nyelvtanítói CD-knek, amelyekből bárki megtanulhat angolul, németül vagy más idegen nyelven. Kérdés persze, hogy milyen szinten. A Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány egy minden igényt kielégítő terméket ajánl azoknak, akik az átlagosnál jobban szeretnék megtanulni angolul.

A nyelvtani részben a „szárz” szabályokkal találkozhatunk



A program szolgáltatásaival virtuális túrán ismerkedhetünk meg közelebbről

Az *English Plus* néven megjelentetett multimédia angol nyelvtanítói program a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány hálózatán keresztül gyakorlatilag bárhol megvehető az országban. A programot az *Edusoft Ltd.* fejlesztette, a világszerte jól ismert *Berlitz* kiadóval közösen. A teljes oktatóprogram 11 lemezt foglal magában, amelyek önállóan is „életképesek”, azaz mindegy, melyikkel kezdjük a tanulást. Jelentős könnyebbség ez azoknak, akik már túl vannak a kezdeti botladozásokon, és haladó szinten szeretnék bekapcsolódní a nyelvtanulásba.

Az egylemez nyelvtanítói CD-khez szokott felhasználóknak nyilván meglepőbb mint ezer órát tartalmaz, és részletesen bemutatja az angol nyelv szerkezetét, valamint körülbelül 3000 lexikai tételt. A 11 CD-t kitéve oktatónagynak négy szintre tagolódik: 1 CD a nulla szintről indulóknak szól, 3 a kezdőknek,

ugyancsak 3 a középhaladóknak, míg 4 a haladóknak. Végigjárva az egész „tanfolyamot”, túrhetően megtanulhatunk angolul.

A felhasználó maga döntheti el, hogy mit és hogyan akar tanulni: kiválaszthatja az őt leginkább érdeklő tevékenységet vagy nyelvi készséget, egy meghatározott leckét vagy konkrét modult, sőt játszva is folytathatja a tanulást a kalandjátékok segítségével. A program labirintusában lehetetlen eltévedni, hiszen bárhol útbaigazítást kaphatunk az *úteljőzötábla* jóvoltából.

Mind a 11 lemezt (modult) külön kell telepíteni. A rendszerrel szemben támasztott követelmények rendkívül szerények: 4 Mb-át RAM, SVGA felbontás 256 színnel, hangkártya és Windows 3.1 vagy 95/98. És persze gondoskodnunk kell még egy mikrofonról és egy fejhallgatóról is. A felesleges modulokat, az *Uninstall* funkcióval bármikor leszedhetjük.

Indítás után választhatunk magunknak egy jelszót, valamint egy nyelvet (angolt vagy magyart) a keretprogram számára. A program funkcióját a *Tour* ikonra kattintva tekinthetjük meg, hogy némi fogalmunk legyen az itt használatos eszközökről.

A főmenü – multimédiás szokás szerint – egy emeletes polc, amelynek felső szintjén találjuk az úgynevezett alapkészségeket: az olvasást (*Reading*), a szövegértést (*Listening*), az írást (*Writing*) és a beszédet (*Speaking*). Az alsó polcon szerepel a nyelvtan (*Language*) és a szókincs (*Vocabulary*).

A nyelvtanulás legszórakoztatóbb módja azonban mégiscsak a kalandjáték (*Adventure*), amelyben a felhasználó a természetes párbeszéd formájában alkalmazhatja a tanultakat. Minden epizód ugyanarra a kaptafára készült: egy angol nyelvetületen lévő városban meg kell találni egy elrejtett tárgyat.

Bányai Ferenc

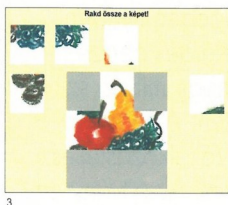
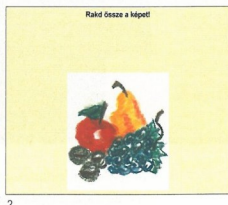


A tudás vára

Óvodás labirintus



1. A térkép megmutatja, hol tartunk
- 2-3. A kirakós játékot emlékezetből kell megoldani
4. Az egér kezelését is gyakorolhatjuk a feladatokkal



ACD Multimédia A tudás vára lemeze Óvodapedagógusok és tanítók tapasztalata alapján készült, iskola-előkészítő játék.

A tudás várában a királylányt kell kimenteni a sárkány fogságából. Ehhez a gyerekeknek különböző feladatokat kell megoldaniuk, és egy labirintusban kell tájékozódniuk, hogy eljuthassanak a titkos szobához. A sárkányt persze jobb elkerülni.

Szerencsére ebben a készítőik is segítenek, mert figyelmeztetik a játékosokat, ha rossz ajtón akarnának bemenni. Az *útvészlő térkép*e bármikor segít, megmutatja, hol tartunk és hol van a királylány. Az ajtókon csak akkor lehet bejutni, ha a feladatot helyesen oldjuk meg. A lemez segít megismerni a *kisebb-nagyobb*, *több-kevesebb* és az *ugyanannyi* fogalmát, bemutatja az egyes *évszakokra*, *nap-szakokra*, *állatokra*, *növényekre*, *közlekedési eszközökre* jellemző képeket, gyakoroltatja a *térbéli tájékozódást*.



Mindehhez sorrendbe kell tenni (számosság, nagyság, kövérség-soványosság, magasság, szélesség, hosszúság szerint), összetartozókat kell párba állítani, kakukktojásokat kell keresni. A feladatokon keresztül a kicsik megismerhetik az *évszakokat*, a *növényt*, a *virág* és a *gyümölcs közötti különbséget*, a *vadon* és a *ház körül élő állatokat*, a *madarakat*, a *rovarokat*, a *négylábúakat*. A *közlekedési eszközök*

Az iskolákban már természetes, hogy a gyerekek játszva kezelik a számítógépet, ám ma már egyre több óvodában is előfordul ez. Ehhez azonban az szükséges, hogy olyan programokat is találjunk az üzletekben, amelyek ennek a korosztálynak szólnak, egyszerű legyen a kezelésük, könnyen érthető feladatokat, játékokat kínálnak, és a szórakozás mellett kicsit tanítsanak is.

nél a személy- és teherszállító, légi- és vízi járműveket. *Memória- és kirakósjátékokkal* is lehet próbálkozni. Az utóbbinál emlékezetből is össze kell tudni illeszteni a kiválasztott képet. A feladatokat egy mesélő ismerteti, így az sem baj, ha valaki még nem tud olvasni. Barangolás közben az óvodai énekanyag dalait is hallhatjuk (Ennek a kislánynak, Zsip-zsup, Aki nem lép egyszerre...).

A falon levő fegyvereknek is van szerepük, a program beállítására szolgálnak. Az egyes feladattípusok kikapcsolhatók, így elkerülhetők a nem kívánt kudarcélmények. Mi is összeállíthatunk kérdéseket, így mindazt gyakorolni lehet, ami nehezebben megy.

A program Windows 3.x alatt is futtatható, s a 16 bites változat 386DX processzorral, 4 Mb-ot RAM-mal is elindul. A grafika szép, egyszerű képekkel kíséri a játékot, ami bármikor abbahagyható a megfelelő gomb megnyomásával.

Nagy Emese

Quake Manga bőrbő bújtatva – röviden így jellemezhetnénk a Monolith nemrégiben megjelent, s valószínűleg sokakat lázba hozó játékát, a Shogót.

A pontosság kedvéért persze meg kell említenünk, hogy a mű teljes neve *Shogo – Mobile Armored Division*, s ez egyben a játék egyedi jellegzetességére is utal. Itt ugyanis nem csupán egy szuperfegyverekkel felvértezett utcai harcos bőrébe bújhatunk, hanem alkalomadtán a rajzfilmekből megismert óriásrobotok nem mindennapi helyzetét is megismerhetjük.

A fordulatokban bővelkedő történet a jövőben játszódik, egy olyan bolygón, ahol egy, az emberiség számára nélkülözhetetlen erőforrást állítanak elő. A kezdetben jelentéktelennek számító bányászkolónia az idő múlásával ringbe száll függetlenségének kiharcolásáért, ezt azonban, érthető okokból, nem nézi jó szemmel a központi hatalom. Az események végül fegyveres konfliktushoz vezetnek, a játékos feladata pedig, a helyszínrre küldött csatacirkáló egyik akciósztjezőkét, a lázadás leverése.

A Shogóban mindent hősin szemszögéből látunk, de ahogy azt már korábban is említettük, a birodalmi fegyverezéssel kihasználva néha hihetetlen átalakulásokra képes óriásrobotokból kell irtanunk az elment. A dolog érdekessége, hogy nem ritkán ugyanazon a helyszínen – ugyanabban a városrészben – harcol-



hatunk robotbőrben, ahol néhány pályával azelőtt még gyalogosként bújáltunk az autók mögött. Földről nézve persze minden nagyon aprónak tűnik, így helyenként egészen erősnek érezhetjük magunkat, ahogy átgyalogolunk a bolygó védői által emelt „nevuséges” barikádokon – vagy esetleg magukon a védőkön.

A nézőpontváltás mellett a játék másik érdekessége, hogy a rövidebb küldetésekre bontott központi szál bizonyos pontokon elágazik, és ekkor a játékosnak kell döntenie, hogy melyik úton halad tovább. A történet befejezése alapvetően függ ezektől a döntésektől, olyannyira, hogy a pozitív hős a játék végére akár főgonosz is válhat. A sztori legfontosabb fordulópontjait egyébként a



program saját grafikai rendszerével készített animációkon keresztül ismerhetjük meg, így bőven lesz alkalmunk megcsodálni a Mangák jól ismert stílusjegyeit.

Túlzás lenne azt állítani, hogy az eltérő nézőpontok miatt két játékot kapnánk ugyanabban a bobozban, mégis üdítő színfoltnak számít a program ezzel az ötlettel. Bár a Shogo messze nem éri el a jelenleg legjobbnak számító *Half Life* színvonalát, mégis hosszú időre kellemes elfoglaltságot nyújthat a kategória kedvelőinek.

Lám Gábor

Shogo – Mobile Armored Division

Legyünk tényleg főgonoszok





Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy sárkány. Egyetlen feje volt, de nem vadkörtézgetett, mint Süssü, a gyerekek kedvence, hanem falukat égetett fel forró leheletével. Az egyik falu félnótás lakosai a következő módon kommentálták a ténykedését: „A repülő csirke nagyon mérges!”, vagy „Szétlapítom az ujjaimmal!”

A hamuvá égett falut látva, négyen indultak után a sárkány nyomában, az *Íjász*, a *Harcos*, a *Lovag*, és a *Varázsló*. A két utóbbi történetesen hölgy. Pár perces gyaloglás után elértek a sárkány tornyai alá, és a várkapun belépve dermesztő sötétség vette őket körül.

És itt lépünk be a *Monolith Get Medieval* című játékába, ahol az egyik szereplőt irányítva *negyven helyszínen* küzdhetjük végig magunkat, és a végén eljuthatunk a vártoronyban hogy elbeszélgezzünk a sárkánnyal a faluégések okáról. Addig is rengeteg szörnyel, pókkal, vérszívó denevérral és egyéb, konkrétan nem azonosítható, de mindenképpen rosszindulatú teremtményekkel találkozhatunk.

Utunkon, többek között, varázsitálok, kincsek, fegyverek és kulcsok segítenek. A kulccsal jelölt ajtókat és a ládákat az utóbbival

lehet kinyitni, de találhatunk *álkulcsot* is, s ha ezt bizonyos időn belül felhasználjuk, akár melyik ajtót kinyithatjuk. További, nem lebecsülendő segítséget nyújt *A Hang*. Megmondja, melyik ajtó hogyan nyitható (például bizonyos távolságból), valamint kommentálja az eseményeket, bár nem túl lelkesen. A szintek végén mindig vár ránk egy nagyobb ellenfél, amelyet csak hosszabb lövöldözéssel teríthetünk le. Ugyanis mindegyik karakter tud lövöldözni (még a Lovag és a Harcos is) és persze varázsolni, amivel ártatlan egerekké változtathatja ellenfeleit. Érdekes karakter a *tolvaj*. Ha feltűnik és hozzánk ér, ellop tőlünk egy kis pénzt, azaz gyengül a fegyverünk.

A játék különlegessége, hogy szinkronizáltak, ami – az angol nyelvű bevezető videót (Intró) elnézve – jól sikerült, bár nem mindezt sikerült tökéletesen visszaadni az eredeti jelentést.

A játékot akár négyen is játszhatják egyetlen számítógépen, ha van elég játékezerlő. Optimális esetben ketten játszanak a billentyűzetről és ketten egy-egy gamepaddal, de ha egy távolabbi barátunkkal szeretnénk játszani, akkor azt az interneten keresztül is megtehetjük. A viszonylag szerény gépigényű játék a kisebb, lövöldözős mulatságokra vágyó korosztálynak is kellemes kikapcsolódást nyújthat, különösen, ha közben nemcsak a rombolás, hanem a könnyed hangvétel is elszórakoztat.

A játékról a www.lith.com és a www.getmedieval.com címről tölthetők le további információk.

Köhler Zsolt



A sárkány TORNyai

Get Medieval

Audio-CD-k

A JAZZ jegyében

Ez jazz

Szokatlan és bátor tette szánta el magát a magyarországi **EMI**: nemrégiben megjelentették a fenti című albumot, amely tizenhat felvételen keresztül igyekszik megmutatni, milyen zenét jelöl a sokaknak ma is talányos angol szócska: *jazz*. Szokatlan ez a válogatás, mert – a hasonló gyűjteményekkel szemben – vélhetően nem a műfaj iránt felületesen érdeklődő nagyközönségnek, hanem elsősorban a jazz-szel csak most ismerkedőknek szól. Vagyis nemcsak gyönyörködtet, hanem pedagógiai célokat is szolgál. Műfaja szerint „bevezetés”, de nem feltétlenül a *legek* segítségével.

Az összeállítók voltak olyan merészek, hogy egy mai *acid jazz* darabbal kezdjék a bemutatást (*US3: Cantaloup*), majd egy régi jazz/pop sláger átíratásával folytassák a sort (*Beautiful South: Dream A Little Dream*). A CD anyagának nagy része énekes darab, amely a kezdő hallgatóra nagyobb hatást gyakorol az elvontabb, instrumentális számoknál.

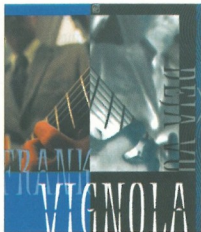
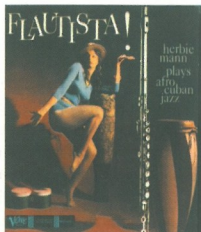
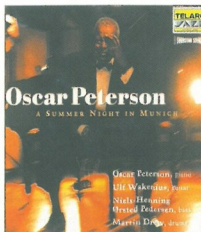
A CD végén még egy merész ség: magyar zárószám a *Cotton Club Singerstől*. Ne kérdezzük, miért épp ezek a számok szerepelnek itt! Hagyjuk, hogy elringsason, vagy épp felrázzon az őrült válogatás szeressük meg rajta keresztül a jazzt! (*EMI-Quint*)

Oscar Peterson:
A Summer Night in
Munich

A legenda él! Nem tévedés, a modern jazz egyik legnagyobb alakja, akinek számtalan felejthetetlen előadást és albumot köszönhet a rajongók hada, 1999-ben újabb lemezzel jelentkezett a piacon. *Oscar Peterson* tehát ismét hallható, méghozzá egy műncheni koncertlemez! Hogy miért olyan nagy csoda ez? Mert a 90-es évek elején híre kelt, hogy a zongorista komoly betegségben szenved, és valószínűleg többé már nem készít lemezfelvételeket. De mindannyiunk szerencséjére sikerült legyűrnie a kórt, s egy pazar quartett társaságában tért vissza a színpadra a ma (pontosabban augusztus végén) hetvenégy éves mester.

Lehetetlen meghatottság nélkül hallgatni a továbbra is virtuóz technikájú, féltreismerhetetlen bilentésű pianistát és új zenekarát, amelyben a fiatal *Ulf Wakenius* gitározik, egy régi észak-európai zenésztárs, *Niels-Henning Årsted Pedersen* bőgőzök és *Martin Drew* dobol.

A *Peterson*-szerzeményeket egyetlen feldolgozás, *Ellington Satin Dolljának* izgalmas átírata szakítja meg: ez a játékos szám *Peterson* egyik kedves reptórdarabja volt már pályája kezdeti korszakában is! (*Telarc – Karsay*)



Herbie Mann: Flautista!

Az eredetileg kerek 40 (!) esztendeje, 1959 júniusában felvett lemez alcíme: *Herbie Mann Plays Afro-Cuban Jazz*. Kevés lemez létezik, amelyen egy észak-amerikai művész ilyen mesterien ötvözné az afrikai és a latin ritmusokat és hangulatokat. Minden együtt van itt, ami *Herbie Mann* jobb munkáit zónvóza tette: a virtuóz fuvalójáték a végtelenül egyszerű, de sohasem kommersz dallamok ellenpontozza; több számban szólószerephez jut *Mann* egyik kedvenc kísérőhangszere, a vibrafon is (*Johnny Rae*), mely későb-

bi, jazz-rockos korszakában is fontos szerepet kapott (*Memphis Underground*, 1968). Aki már ismeri és megszerette *Mann* zenéjét, annak egyértelműen az album *Come On, Mule* című száma ajánlható mint igazi érdekesség: itt *Herbie Mann* leteszi fuvalóját, s basszusklarinéton folytatja a játékot. (*Verve - Universal*)

Frank Vignola: Déjà vu

„Már láttam” – mondja a jelképes francia cím, amelyet köztudottan az első percben azonosíthatatlan, ám mégis ismerősnek tűnő jelenségekkel kapcsolatban emle-

getnek. Frank Vignola új lemezén a lélektani fogalom új jelentéssel gazdagodik: tizenöt számon keresztül azt bizonygatja (hitelt érdemlően), mennyire alkalmasak a mindenkori rock-örökzöldek arra, hogy modern, mai hangszerelésű jazz-gyöngyszemet faragjanak belőlük. Nem akarunk hinni a fülünknek, amikor felcsendül az első szám, s kicsit ismerős valahonnan: persze, ez a *White Room*, eredetije a *Wheels of Fire* című klasszikus *Cream*-albumon szólalt meg. Szinte teljesen új szám lett belőle, de úgy, hogy *Clapton*ék se háborodhassanak fel az utódok tiszteltelensége miatt.

Vignola új vért csepegtet a régi számokba, s a többek között Frank Zappa együttesében edződtött Vinnie Colaiuta remek dobkísérete gondoskodik a feldolgozások hibátlan ritmusáról. Olyan jazz-album ez, melyet rock- és jazz-kedvelőknek egyaránt lehet ajánlani. (Concord - Karsay)

McCoy Tyner: And the Latin All-Stars

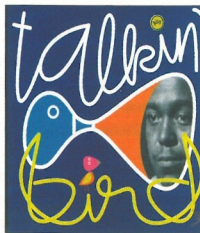
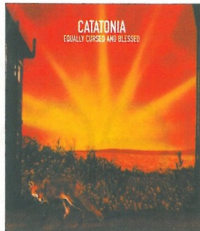
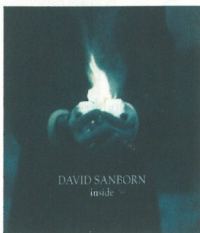
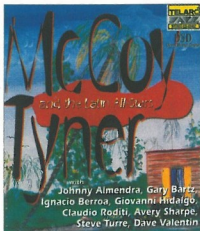
Ami ezen a zenei csemegén hallható, az nem más, mint napjaink egyik legjelentősebb zongoristája, a hol briliáns technikájáért, hol kifinomult stílusáért, más-
kor meg épp nyers, szabad improvizálásaiért magasztalt McCoy Tyner találkozása a világszerte mind népszerűbbé váló afro-kubai ritmikán alapuló muzikával. Tyner nem most először tesz kirándulást a latin zene világába: 1981-ben már közreadott egy, sokáig csak bakelitlemezen forgalmazott gyűjteményt (*La leyenda de la hora*), mely világosan jelezte, az egykori avantgarde zenész az évek múlásával egyre több vonzerőt talált a temperamentumos közép- és dél-amerikai tánczenében. Most, közel húsz évvel

később, jónéhány elegáns trió-, duó- és szólólemez, s egy-két big band-felvétel közzététele után Tyner nonettjével, azaz kilenctagú csapatával visszatért a latinokhoz.

Az album egyik csúcspontja minden bizonnyal az *Afro Blue* tizenkét perces változata. Ez a szám az afro-kubai ritmika remekműve, jazz-alapdarab, melyet a latin zene egyik császára, Mongo Santamaria ütőhangszeres művész írt. Tyner valaha „főnökével”, a néhai John Coltrane-nel játszotta el ezt a darabot. A másik legvárásosabb pillanat a lemezen talán a *Blue Bossa*, egy másik latin alapmű, mely valósággal új életre kel Tyner valóban csupa sztárból álló zenekarának előadásában. (Telarc - Karsay)

Catonia: Equally Cursed and Blessed

Először 1995-ben hallatott magáról ez az angol társulás, és rögtön több szempontból is felhívta magára a figyelmet: nemcsak, hogy sokkal tehetségesebbnek mutatkozott legtöbb riválisánál, hanem sikerült megnyernie munkatársul a neves producert, Stephen Streetet (aki a jelen gyűjteményen már nem szerepel). A zenekar frontembere Mark Roberts gitáros, ő – a régen bevált recept szerint – klasszikus popzenét (értsd: 70-es évek első fele) kever modern, alternatív felfogással. Mégsem az ő nevét érdemes elsősorban megjegyeznünk, hanem Cerys Matthews énekesnőt, aki nem egyszerűen egy szöszeke előadó a sok közül. Bármit tud csinálni a hangjával: a *Karaoke Queen*-ben például a női vokál egy hatvanas évekbeli Hollies-vagy Tremeloes-sláger hangulatát idézi, miközben az alapritmus mindenestül a mai rohanó világot tükrözi. A vonósokkal kiegészített



zenei háttér, s egyben az énekesnő különös tehetsége az album kezdőszámában, a lemez egyik slágerében, a *Dead from the Waist Down*-ban figyelhető meg a legjobban. (Blanco Y Negro - Warner)

David Sanborn: Inside

Hihetetlen vagy sem, a tegnap(elő)tt egyik legnagyobb felfedezettje, a vállaltan könnyed hangvételű jazz, az ún. *fúziós* zenét játszó David Sanborn, aki mellesleg a világ egyik legjelentősebb élő altzaxofonos, már a 15. szólólemezénél tart. S nem is akármilyen zeneanyag került az új korongra: a szaxofonos (és egykori rádiós jazz-DJ!), szakítva a muzikusok számára sok szempontból nagy lelki terhet jelentő általános gyakorlattal, nem bérelt stúdióban, hanem otthon, saját hangberendezései segítségével rögzítette a számok nagy részét. Az új lemez előmunkálataiban jelentős szerepet kapott basszusgi-

táros/komponista Marcus Miller is, aki annyira változtat bármit, amihez nyúl. Modernizálták például az egykori Aretha Franklin-slágert, a *Daydreaming*-et, amelyen most a jazz-megasztár Cassandra Wilson énekét hallhatjuk. És a sor a legkülönfélébb remeklésekkel folytatható: a címadó szám éteri finomsága okán említendő; a *Trance*, ha lehet, még érdekesebb vállalkozás, melyen az eredeti előadó, Dr. John énekhangjának sample-jei hallhatók. A lemez legtöbb hallgatója azonban megjósolhatóan az *Ain't No Sunshine*-t fogja a CD slágerdarabjának tartani. (Elektra - Warner)

Charlie Parker: Talkin' Bird

Sokan azt mondják, a modern jazz története Charlie Parkerrel kezdődik. A negyvenes évek jazz-muzsikájának – túlzás nélkül állítható – legnagyobb megújítója ő. A folyton gyötörődő, önpusztító, s a kortársak nagy része számára

Audio-CD-k

érthetetlen zenei nyelvet beszélő művészek közé tartozott. Állítólag már tizenöt évesen kábitözerezett. Csupán harmincöt esztendő, amikor meghal. Parker és Gillespie nagy találmánya a bebop, ez a többnyire gyorsütemű triolákban előrehaladó zene, mely erősen diszonzánsnak hatott a swing mesterei és közönsége számára a háború utáni években.

A CD a Gillespie-vel közösen felvett *Bloomido*-val kezdődik, majd a *KC Blues* következik Miles Davis-szel (akit Parker indított el New York-i pályáján). Az *Okiedoke Parkert* kevésbé ismert oldaláról mutatja be: *Machito* híres zenekarának kísérletében afrikai zenét játszik. (Verve - Universal)

Cassandra Wilson: Traveling Miles

Egy új *Cassandra Wilson* lemez megjelenése több mint egyszerű esemény a jazz történetében; egy-egy újabb lemezét *mindenkinek* ismernie kell, aki arra vállalkozik, hogy követi a mai jazz mozgásirányait és izlésmódosulásait. *Wilson* kisasszony minden produkciója meghatározó jelentőségű, s ebben a zenéjéért rajongók, az elismerően, de ki mértén bílniök és az elutasítók mind egyetértenek. Korábbi lemezein az énekesnő megmutatta, hogy egy páratlan stílusú, összetéveszthetetlen hangú művész hogyan merülhet alá régi és kortárs folk-, és blues-zenékben, hogy a maga egyéni jazz-felfogásához igazítsa őket. Most még mélyebbre ásott a múltban: annak a jazz-muzsikusként állított albumjainak emléket, akik már néhány éves korában hallgattak, hiszen apja lemezei között ott volt a *Sketches of Spain*. Miles Davis egyik legkedvesebb korai vállalkozása. Hogy

Wilsonhoz mennyire közel áll *Davis* zenéje, azt semmi se bizonyíthatja ékebben, mint hogy sikerült elkészítenie eddigi legváltozatosabb hangszerelt, legizgalmasabb albumát. 1999 tavaszának alighanem legfontosabb és legjobban sikerült jazz-produkciója ez! (*Blue Note* - *EMI-Quint*)

Robert Cray Band: Take Your Shoes Off

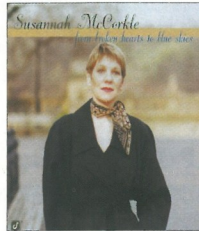
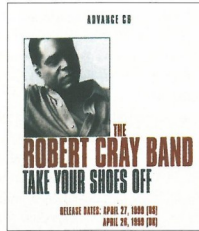
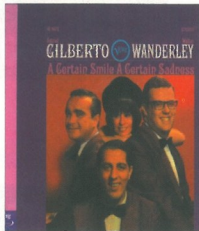
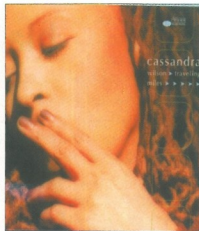
Ha egyszerűsíteni akarunk, azt mondhatjuk, *Robert Cray* napjaink talán legnagyobb középszerűenációs blues-csillaga.

Cray huszonöt éves pályáján nem sokat módosított eredeti zenei elképzelésin: dalaiban ma is a jellegzetes énekhang és a gitár játssza a főszerepet. *Cray* már a 80-as évek második felében kivívta a legnagyobb blues-mesterek csodálatát: *Eric Clapton* előbb feldolgozta egy számát, majd később írt egy új dalt a gitáros-énekesessel, akit a zenekarába is meghívott vendégzerepelni.

Az új CD-n *Cray* szokásos quartettjét halljuk minden számban; őket egészíti ki egy kilenc tagból álló „rezsbanda”. De nemcsak azok fogják élvezni a lemezt, akik a hagyományos *Cray*-hangzást kedvelik, hanem azok is, akik a szép lassú számokat részesítik előnyben (*Rykodisc* - *MusicDome*)

Astrud Gilberto/ Walter Wanderley: A Certain Smile A Certain Sadness

Astrud Gilbertónak az lett a sorsa, hogy néhány jól ismert albumát minden jobb lemezboltban megvásárolhattuk, híres dalait még a rádió is gyakran a műsorára tűzte, viszont egyes kevésbé is-



mert lemezeit elfelejtették. Ilyen ez az itt szereplő érdekes próbálkozás is: az énekesnő kísérő orgonista/zongorista *Walter Wanderley* szintén Brazíliából indult, s a hatvanas években nem egy lemezt jegyzett, többek között a patinás *Verve* kiadónál. Zenéjében keverednek az amerikai Hammond-orgonista stíluslemek (*Jimmy Smith* és mások nyomán) a brazil attitűddel. A számok kifinomultak és fülbemászóak, mégsem éreztük úgy, hogy az egykori „Tánczenei kottél” archívumából válogatták össze a őket. Ahhoz mindegyik túlságosan igényesen hangszerelt. (*Verve* - *Universal*)

Susannah McCorkle: From Broken Heart to Blue Skies

A kritikus ezúttal nem tudja megállni, hogy ne árulja el: egyik kedvenc énekesnőjéről van szó. *Miss McCorkle* a 70-es évek elején jelent meg a zenei piacon, s azóta töretlen pályáján – immár közel

húsz lemezen – ajándékozta meg hallgatóit a népszerű amerikai dalművészet (1925-1955) remekeivel, de az is előfordul, hogy a modernebb zeneszerzők mesterműveit tolmácsolja. A mostani lemez mintha nem a zeneszerzők előtti hódolatra, hanem inkább az érzelmi gazdagságra helyezné a hangsúlyt. *McCorkle* a dühös indulatoktól a csendes tépelődésig, a túlárado szerelemtől az ábrándozásig minden érméit és lelki „eseményt” bemutat itt, ami saját életünkben is ismerős lehet. A *Something to Live For*, az egykori *Duke Ellington*-sláger azokhoz szól, akik vesztettek már el nagy szerelmet az életükben (vajon hány millióan lehetnek?!). A *Nuages*-t valaha a belga gitárvirtuóz, *Django Reinhardt* játszotta; most franciául és angolul szólal meg az énekesnő saját szövegével. Felhangzik egy kevésbé ismert, korai *Ray Charles*-melódia is a korongon, a *Losing Hand*, 1953-ból. (*Concord* - *Karsay*)

Máté J. György

Ablak-Zsiráf

Ezer és ezer kisiskolás ismerkedett a világgal a kötet segítségével, amely nemcsak az anyanyelvi oktatásban vált hasznos kézikönyvvé, hanem a környezeti órákon is kiváló segédeszköznek bizonyult. A több mint 1200 címűszo felületi mindazt az ismeretanyagot, amelyet el kell sajátítaniuk a 7-10 éves gyerekeknek. A CD-ROM változatban a könyv megújult, és természetesen a multimedia lehetőségeivel gazdagodott. Animációk, fotók, videobejártások, memória és logikai játékok teszik élvezetesebbé a gyermekek első könyvét.

Forrás: *CD Multimédia* (www.cdmultimedia.hu)



Multimedia Fusion

Az interaktív, multimédiás számítógépes anyag elkészítése önálló szakma. Legalábbis eddig az volt, de az IMSI cég új programjával bárki különösebb előképzettség nélkül is elkészítheti bemutatóját, számítógépes oktatóprogramját, mozgó ábrákkal tarkított weboldalait, tanítási segédletét, multimédiás játékokat vagy képernyővédőjét. Az objektumorientált fejlesztőfelületen programfejlesztői ismeret nélkül is gyorsan létrehozhatjuk professzionális alkotásainkat. Az elkészült anyagok lejátszásához nincs szükség semmilyen segédprogramra.

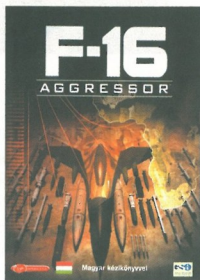
Forrás: *CD Multimédia* (www.cdmultimedia.hu)



F-16 Aggressor

Az F16 új etalon teremt a repülőgépszimulátorok között. A program felhasználója minden korábbiánál hitelesebben, a legutolsó részletre is kiterjedő pontossággal élheti át a harci gép pilótájának minden napjait. A programot az Amerikai Egyesült Államok Légierjeje és Haditengerészete hosszasan tesztelte, de nem tartottak szükségesnek semmilyen változtatást vagy kiegészítést. Éppen ellenkezőleg, mindkét szervezet, nemzetbiztonsági okokból, az élethű megjelenítés enyhítése mellett kardoskodott. A könnyebb kezelést magyar nyelvű kézikönyv segíti.

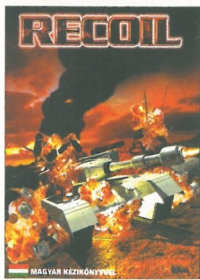
Forrás: *Ecobit* (www.ecobit.hu)



Recoil

A feladat egyszerű: a programmal egy nagy tankot kell irányítanunk, egy gigászi, Battle Force típusú tankot. A játékot szemlélhetjük a vezető fülkéből, de kívülről is láthatjuk a mozgásukat. Ha pedig a helyzet úgy kívánja, jöhetnek a számítógép kínálta átváltozások. Lehet a járművünkbelől légpármás szárazföldi eszköz, ha lopakodni akarunk, kétélű rohamkocsi, ha vízbe kerülünk, mi több, akár tengeraltatójárót is varázsolhatunk belőle. A játék hálózati változatában akár harminckét ellenféllel is felvehetjük a küzdelmet. A programhoz magyar nyelvű kézikönyv is tartozik.

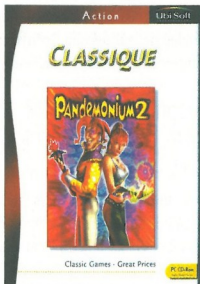
Forrás: *Ecobit* (www.ecobit.hu)



Pandemonium 2

A UbiSoft *Classique* sorozatában megjelent programban mesebeli figurákkal küzdhetünk a gonosz királynő ellen. Az akciójáték felújított változatában a háromdimenziós grafikát 3Dfx kártyára optimalizálták, így a képek még szebbek, a mozgások még gyorsabbak. Ráadásul a programot új mozgásokkal is kiegészítették, így talán nagyobb az esélyünk a győzelemre.

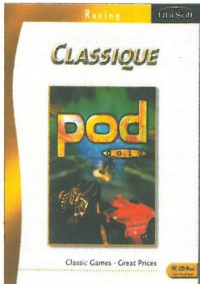
Forrás: *Ecobit* (www.ecobit.hu)



Pod Gold

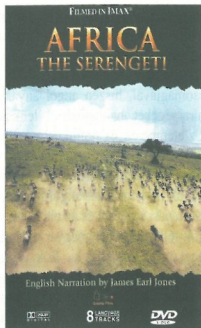
Szintén a UbiSoft *Classique* kiadásában jelent meg újra a háromdimenziós autóversenyes klasszikus darabja, amely annak idején az első volt az MMX processzorral futó játékok között. Tizenhat autós és harminckét pályás közül válogathatunk, és szó szerint tűzön-vízen át próbálhatjuk legyőzni, a pályáról leszorítani vetélytársainkat. Ha hálózaton játszunk, akár nyolcan is kapcsolódhatnak egy-egy futamhoz. A másodpercenkénti 60 képkocka még 300 mérföldes sebességnél is folyamatos képet ad. A hatást növeli a Dolby Surround hang.

Forrás: *Ecobit* (www.ecobit.hu)



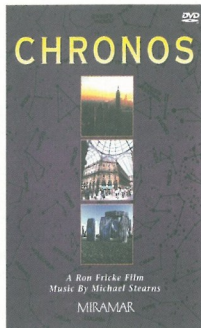
Africa The Serengeti DVD

Az IMAX kiadó gyönyörűen fényképezett természetfilmeiről híres. Az Afrika leghíresebb természetvédelmi területét bemutató DVD-videót tülése képei és kristálytisza hangja alapján még bemutató célokra is használhatjuk. Tizenhárom fejezetben ismerkedhetünk meg a Serengeti élővilágával és az ottani őslakosok életével. Láthatjuk, hogyan alakul a táplálkozási lánc, hogyan vándorolnak az állatok, hogyan vadásznak az állatvilág királyai, az oroszlánok. Az 5.1 csatornás Dolby Digital hang nyolc nyelven tartalmazza a magyarázó szöveget. Forrás: [CDROMline \(www.cdromline.com\)](http://www.cdromline.com)



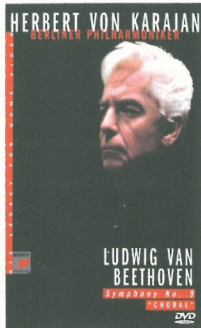
Chronos DVD

Az idő mindig is az emberi élet titokzatos dimenziója volt. Hol túlságosan lassan, hol túlságosan gyorsan telik. Ezen a DVD-videón a megsokszorozott eltéréseknél láthatjuk az idő múlását. A felvételeken néhány perc alatt órák, napszakok telnek el. A természet és az emberi építőművészet legszebb alkotásain keresztül ismerkedhetünk meg az idő rejtellyeivel. Az egyiptomi piramisok, a Grand Canyon, Pompei romjai, a párizsi metró úgy tűnik elénk, ahogy emberi szem még nem látta. A csodálatos felvételekhez csak zenei aláfestést hallhatunk. Forrás: [CDROMline \(www.cdromline.com\)](http://www.cdromline.com)



Beethoven Symphony N. 9. DVD

A Sony Music adta ki DVD-videón Herbert von Karajan és a Berlini Filharmonikusok 1983-as előadásában Beethoven Choral szimfóniáját. A digitális hanghoz most már képek is társulnak, amelyek még jobban kiemelik az egyes hangszereket. A lemezen kétszatornás és 5.1 csatornás változatban is szerepel a hanganyag. Persze a készítő a DVD további lehetőségeit is kihasználta: angol, német, francia nyelvű felirat közül választhatunk az énekek alatt, elolvashatjuk a zenemű történetét, a zeneszerző és az előadók életrajzát. Forrás: [Serco \(www.serco.hu\)](http://www.serco.hu)



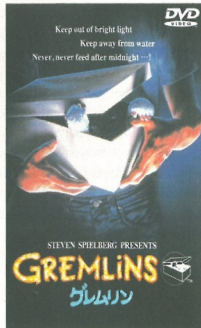
Goldfinger DVD

A 007-es ügynök mára fogalomná vált, csakúgy, mint a „Nevem Bond, James Bond” bemutatkozás. Ez a film még a sorozat klasszikus darabjainak egyike. A szuperkém szerepében Sean Connery láthatjuk, a film rendezője Guy Hamilton. Az angol nyelvű lemezen angol és japán feliratot találhatunk. Az eredeti, 35 éves kópiát digitálisan feljavították, így a kép és a Lucasfilm THX hangja is jobb, mint valaha. Forrás: [Serco \(www.serco.hu\)](http://www.serco.hu)



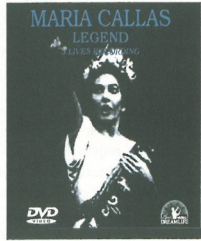
Gremlins (Szörnyecskek) DVD

Ne tegyük ki őket erős fénynek, ne érje őket víz és soha ne adjunk nekik enni éjfél után. Ezt a három egyszerű szabályt nem nehéz betartani, de családoknak a rendező Steven Spielbergben, ha rövid idő alatt nem állna minden a feje tetejére. A kezdetben aranyos kis szörnyekből vérszomjas, agresszív szörnyek kerekednek. Persze a sok rossz tulajdonságú állatkát rólunk, emberekről mintázták a film készítői. A DVD-videó angol nyelvű, amire angol vagy japán felirat választható. Forrás: [Ecobit \(www.ecobit.hu\)](http://www.ecobit.hu)



Maria Callas Legend DVD

A felejthetetlen énekesnő eddig még ki nem adott felvételei közül három került erre a DVD-re. Az 1958 és 1965 között készült élő, tehát nem stúdióban készült felvételeken Massenet, Bellini és Puccini áriákat hallhatunk. A mindössze 38 perces lemez természetesen fekete-fehér, gyakran karcos, homályos filmet tartalmaz, azonban a csodálatos énekhang mindenképp kárpótol. A Dreamlife kiadványa nem tartalmaz területi kódot. Forrás: [Ecobit \(www.ecobit.hu\)](http://www.ecobit.hu)



LangMaster TOEFL PAKK

A TOEFL (Test of English as a Foreign Language) nemzetközileg elismert angol nyelvvizsga, amely a nem angol anyanyelvűek nyelvhelyességi szintjét méri. A kétféle oktatóprogram tartalmazza az előkészítő kurzust és a gyakorló teszteket. Az anyagban teljes szintfelmérő teszteket, hét teljes gyakorló tesztet, minden gyakorló feladathoz 68 ellenőrzési pontot és ellenőrző teszteket találhatunk. A szorgalmi feladatok szöveghallgatási, nyelvtani és szókinccsbővítő részekből állnak. A tesztek megoldásai a helyes válaszokon kívül magyarázatokat is tartalmaznak.

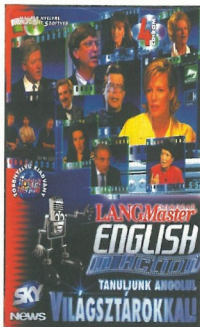
Forrás: Automex (www.automex.hu)



LangMaster English in Action

Egy idegen nyelvet legjobban az eredeti nyelvi környezetben lehet megtanulni. Résztben ezt helyettesíthetjük a LangMaster négy CD-ROM-ból álló csomagjával, hiszen angol anyanyelvű hírességeket hallhatunk a lemezeken. Üzletemberek és politikusok, világhírű írók, filmszínészek, valamint popsztárok interjúit, videofelvételeit láthatjuk, hallhatjuk. A lemezeket angol-magyar szótár, tanári segédlet és az elhangzó anyagok teljes angol és magyar nyelvű szövegkönyve egészíti ki. Sok gyakorlás után idegen nyelvű filmeket, tévécsatornákon is kipróbálhatjuk a tudásunkat.

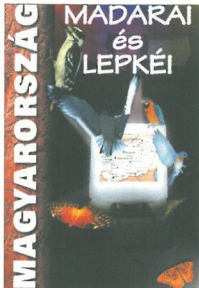
Forrás: Automex (www.automex.hu)



Magyarország madarai és lepkéi

A világorökségünk: a természet sorozat első darabján Magyarország 170 madár- és 828 lepkefajtajának ismertetése szerepel a századelő tudományos alapműveinek felhasználásával. Ehhez dr. Balogh János, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állattudományi Tanseke vezetőjének előszava és 45 perces ismertetője társul. A 600 oldalas szöveges leírást 75 madárhangbejátszás és több mint 700 ábra egészíti ki. Ezekből részletesen megismerhetjük a hazánkban honos, részben már kihalt állatokat.

Forrás: Automex (www.automex.hu)



Target English

Haladó szintű, interaktív multimédiás nyelvtanító CD-ROM. A szerzők, az Idegennyelvi Továbbképző Intézet munkatársai, a tananyag elkészítése során szem előtt tartották a fiatal korosztály sajátos érdeklődési körét mindenképpen a nyelvtanításhoz való felkészülést. A lemezen könyvterjedelmű tananyag, az összes szöveg fordítása mondatonként, másfél órnyi hanganyag, több száz interaktív lexikai és nyelvtani gyakorlat, nyelvtani összefoglaló, gyorszórtár funkció található. Mindehhez tíz teljes nyelvtanítási típusú tesztértékelés társul.

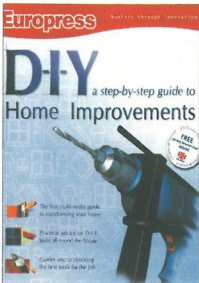
Forrás: CD Mutimédia (www.cdmulti.media.hu)



Ötthoni barkácsolás

Az első multimédiás útmutató az otthonunk kialakításáról. Praktikus tanácsok a ház körüli munkákhoz, sajnos csak angol nyelven. Díszítések, elektromos- és vízszerezési munkák, felújítások, eszközválasztások. Videorészletekkel és képekkel bemutatott lépések. Biztonsági tanácsok, hogyan számítsuk ki a szükséges anyagmennyiséget, ötletek a profi munkához. Belső- és kerttervezési útmutatók.

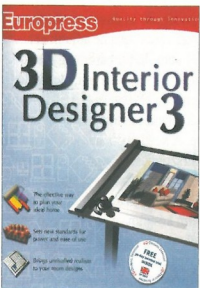
Forrás: CD Mutimédia (www.cdmulti.media.hu)



Lakberendezés - 3D-ben

Tervezzük újra otthonunkat! Két- és háromdimenziós látásból is megnézhetjük munkánk eredményét. Rengeteg szín és nagy bútorválaszték segítségével próbálkozhatunk. Meghallgathatjuk, miként szól majd a hifi-berendezés vagy a zongora az új helyén, hogyan látjuk majd a tévét, milyen lenne egy új világítás. Tetszőleges fal- és padlóburkoló módokkal kísérletezhetünk. Internet-kapcsolattal letölthetjük a legújabb anyagokat.

Forrás: CD Mutimédia (www.cdmulti.media.hu)



Kaszinózzunk!

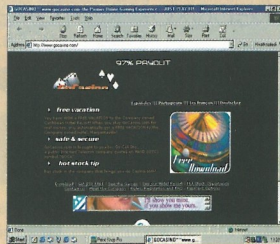
Gazdasági bűncselekmények az interneten

Webhelyek millióinak két éven keresztül letöltése és elemzése alapján állította össze a *Cyveillance* a leggyakoribb internetes bűncselekmények listáját. Ezek a következők: jelvények és képek engedély nélküli használata (visszaélés a márkajelzésekkel), rejtett és látható szövegek megtevesztő használata (például a „szédelőgő feldecserés”), vagyis ha a valóságosnál sokkal jobban tűntetnek fel egy terméket), cégnevek engedély nélküli használata (például a sok Adidas felirattal távol-keleti termék), szoftver-, zene- és videokalkodás, engedély nélküli terjesztés és

kereskedelem (fekete és szürke külkereskedelem); rágalmazás (a konkurencia termékét veszélyesnek nyilvánítani), cégnev használata a konkurencia weboldalán, a konkurens cégjelzések pornográf keretek közé helyezése, cégek kifigurázása (persze névtelenül); hamis információ terjesztése a hírcsatorákban.

Az *International Trademark Association (INTA)* megállapítása szerint a neves cégek átlagosan üzleteik 22 százalékát vesztik el a védett termékek hamisítása miatt, és ezt a veszteséget az internet erősen növeli.

A legsikeresebb *inernetkaszinó* jelenleg a *Go Call* cég *GOCA.COM*-ja (a www.gocasino.com címen lehet játszani és megtudni a játékközpontokat, köztük azt, hogy az új játékosoknak mit kell teljesíteniük a Dominikai Köztársaságban levő *Margaritaville Resort* területére szóló ingyenes nyaralásért). Az *inernetkaszinó* januárban több mint 2 millió dollár bevételre tett szert, ami a szeptemberi indulás óta elért összbevétel felét adta. Ez figyelemre méltó eredmény, amelyhez



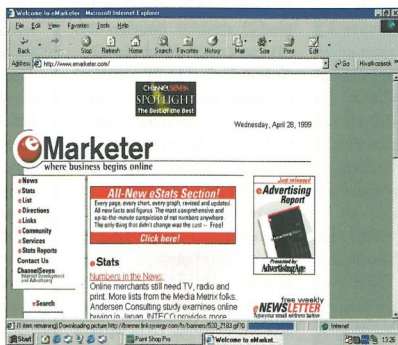
6734 saját webcím elhelyezett reklámjával jutott a *Go Call* (és amely címetek sok kis cég is használja reklámfelületként), azonban ez még mindig semmi a megjósolt jövőhöz képest, mert például a 2002. évre már 25 milliárd dolláros bevételt feltételeznek.

Biztonságosabb letöltés

Az olyan shareware programok, mint például a *CuteFTP*, a *NetVampire* vagy a *GetRight* népszerűségét kihasználva hozta forgalomba és árusítja az *IOLo Technologies* (www.iolo.com) kereskedelmi programját, a *Download Assistant 1.5-öt*, amely a többrészes vagy megszakadt letöltésnél automatikusan folytatja a

letöltést, míhelyt az újra lehetséges, majd összerakja a darabokat, függetlenül attól, hogy milyen keresőprogramot használunk. A szoftvercsomag külön előnye, hogy *viruskerekesztőt* is tartalmaz, amellyel már a letöltés során automatikusan elvéggezhető a beérkező állományok azonnali vírusellenőrzése.

Billiónyi üzenet



A *Fortune* magazin kérésére végzett széles körű vizsgálatot a piacutatással foglalkozó *eMarketer* (www.eMarketer.com). Azt találták, hogy az elmúlt évben az Egyesült Államok e-mail

forgalma 3,4 billió (azaz 3400 milliárd!) üzenet volt, míg a mi expresszlevelünknek megfelelő „elsőosztályú leveleiből” 107 milliárdot küldtek. Vagyis a napi e-mail átlag 9,4 milliárd levél, ami átlagosan mintegy 26 levél elküldését jelenti fejenként, a cse-

csemőket is a levelezők közé számítva. Persze ez nem azt jelenti, hogy minden amerikai levelezik, hanem csak 81 millió, akik viszont átlagosan 90 levelet „forgalmaznak” naponta.

Jukeboxok konkurenciája

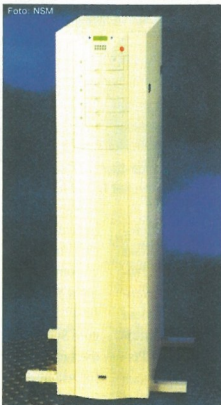
A virtuális CD-szerverek új utat nyitottak az archiválás technológiájában. A DVD-RAM íróknak köszönhetően a jukebox technológiának még bőven van jövője, hiszen a DVD-RAM-jukeboxok akár 1,6 Tb-ajt háttérkapacitást kínálnak.

Bár a mikrofilm és papíralapú archiválás felett jócskán eljárt az idő, az óriási tárolt adatmennyiségek miatt mégsem számíthatunk arra, hogy teljesen eltűnnek az életünkben. A digitalizálási technikák felhasználásával az adatok többnyire CD-lemezre kerülnek át, amelyeket hálózati CD-olvasók, CD-tornyokon vagy CD-jukebox rendszereken keresztül lehet használatba venni.

A CD-jukeboxok hálózati hasznosításában komoly akadály (volt) a viszonylag hosszú várakozási idő, amíg a rendszer a kívánt CD-lemezt beemelte a CD-olvasóba, és az indexlisták alapján beolvasta a kívánt információt. A sebesség jelentősen növelhető az indexadatok merevlemezre való átmeneti tárolásával. Így a jukeboxokba a CD-olvasók mellé merevlemez is került, ami lehetővé tette a merevlemez sebességének nagyságrendjébe eső adatátvitelt a rendszereken is.

A német szabadalmi hivatal stuttgarter információk központjában három ilyen virtuális CD-szervert is üzembe állítottak 1999 márciusában, amelyek együttesen mintegy 600 CD-lemez használatát teszik lehetővé. Korábban egy 100 lemezes CD-jukeboxsal dolgoztak, most hatszoros kapacitás áll rendelkezésükre.

Eredetileg egy 600 lemezes jukebox beszerzését tervezték, de



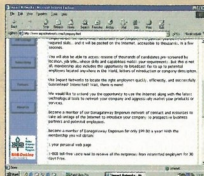
DVD jukeboxok akár 1,6 Terabájt kapacitással

a magas költségek visszarazotolták az illetékeseket a megmondatlan beszerzésektől. Jelenleg a három készülék mindegyikében 18 Gb-ajtos SCSI merevlemezek gondoskodnak az összesen 600 CD lemez megfelelő eléréséről.

A fentiek figyelembe vételével nyugodtan kijelenthetjük, hogy a virtuális CD-szerverek komoly konkurenciái lehetnek a jukeboxoknak. A következő lépés az adatarchiválási kapacitások hasonló léptékű növelése. E téren a hagyományos CD-írók alkalmazása már nem számít használható megoldásnak, ezért inkább az újabb, nagyobb kapacitású médiák felé fordultak. És itt lép be a képmbe a DVD-RAM technológia. A lemezenkénti 5,2 Gigabájtos kapacitás már egy lépéssel közelebb áll a valós igényekhez, hiszen ez mintegy nyolcszorosa a hagyományos CD-lemezekre rögzíthető adatmennyiségnek.

Találkahely az interneten

A Danagateway egyrészt az informatikai vállalatoknak próbál segíteni a megfelelő alkalmazottak felkutatásában, másrészt a tehetséges informatikusokat is segíti a képességeiknek, képzettségüknek és elkötelezettségüknek megfelelő informatikai vállalat megtalálásában. Az ingyenes **impact networks.com** weboldalon a szokásos álláshirdetéseiknél részletesebb anyagot közölhetnek a cégek (és közölnek is, hiszen a fórum ingyenes), az álláskeresők pedig pontosabban adhatják meg, mit is akarnak, mire képesek. Még az önéletrajzukat is szétküldhetik 25 példányban ingyenesen vagy 250 példányban 25 dollárért.



Ugyancsak a Danagateway kezdte működtetni a **danagateway.com** webcímen megtalálható, **Danagateway Emporium** elnevezésű szolgáltatást, amelyet a vállalkozók **internetes találkozóhelyének** szánnak, és amely máris havi 100 ezer megkeresést regisztrál. Az adott címre 30 napig ingyenesen lehet elhelyezni a cég jelvényét, tevékenységének a leírását, webcímét.

IBM Thinkpad 570

Az 560-as sorozat utódjának szárnja az IBM a Thinkpad család legújabb tagjait. A moduláris koncepciót továbbvívó noteszgépek ésszerű, és gazdaságos alternatívát kínálnak az utazó üzletembereknek, akiknek egy teljes értékű hordozható számítógépre van szükségük, de nem akarnak nagy súlyt cipelni. Maga a számítógép igen takarékosan van megépítve. Mindösszesen 1,8 kg-ot nyom, és az Ultrabase-nek nevezett kiegészítő egységével együtt is alig 3,1 kiló. A 2,8 cm vastag (vagy inkább vékony), a noteszgép alál helyezendő Ultrabase tartalmazza a kivehető háttértárat, mivel ezekre nincs mindig szükség. Ugyancsak ebben az egységben kapott helyet egy kiegészítő akkumulátor, amellyel kétszeresé-

re növelhető a Thinkpad 570 amúgy is tekintélyt parancsoló 3,5 órás üzemideje.

A kínálatban sokféle cserélhető háttértárral kínálják az IBM új noteszgépcsaládjának modelljeit. A floppy meghajtó mellett tetszés szerint 100 Mb-ajtos ZIP meghajtót, CD-ROM-olvasót, vagy 120 Mb-ajtos LS120 drive-ot is kínálnak. E hagyományos háttértáron kívül a kínálatban DVD-lejátszó is szerepel.

A számítógépet kétféle (12,1"-os S-VGA és 13,3"-os XGA) folyadékkristályos TFT monitorral kínálják. A processzor 333 vagy 366 MHz-es Pentium II, és az alapkiépítésben egy 4 Gb-ajtos merevlemez és 64 Mb-ajtos SDRAM memória szerepel.

A videorendszert az MPEG-lejátszásra is felkészítették.

Hurrá, nyaralunk!

A www.roughguides.com/travel címen megtalálható *Rough Guide to Travel* olyan weboldalt hozott létre a *Headland Digital Media* cég adatbázisán, amelyre bármelyik utazási szolgáltató vállalkozás felhelyezheti utazási információit. Sőt, az utazni vágyók maguk is kiválthatják úticéljukat, elintézhetik helyfoglalásaikat, megvehetik a jegyüket, megismerhetik a „last minute” utakat.

PC-card régebbi notesz- gépekhez

A németországi Neunkirchenben működő *IME GmbH*, a régebbi, ma is megbízhatóan üzemelő noteszgépek felhasználóira gondolva dobta piacra cardbus jellegű, PC-Card Type-II bővítőkártyán kialakított USB portját. Az elérhető adatátviteli sebesség 12 Mbit/s. A kis kártya lehetővé teszi, hogy USB csatlakozóval rendelkező nyomtatót, modemet, szkenert vagy egyéb perifériát



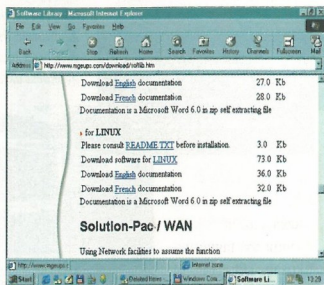
kapcsoljunk noteszgépinköz. Egyszerre akár kettőt is, illetve, megfelelő USB portreplikátor használata esetén, akár többet is. E kis készülékkel lehetővé válik

külső perifériák alkalmi üzembe helyezése a gép újraindítása nélkül. Egy lépéssel közeleb juthatunk tehát a valódi plug and play technológiához. A 32 bites cardbus kártya áramellátását a billentyűzetsatlakozó megcsapolásával valósították meg. A kártya Windows 98-hoz készült, mivel a Windows 95 és az NT nem támogatja natív módon az USB perifériák használatát. A készülék ára 185 márká, további információk a www.ime.de címen kaphatók.

Szünetmentes Linux

A *szünetmentes áramforrások* fő alkalmazási területe a különféle szerverfeladatokat ellátó számítógépek kiszolgálása. A gyártók többsége nem csupán arról gondoskodik, hogy áramkimaradás esetén is legyen a folyamatos áramellátás, hanem olyan jelzési lehetőséget is teremt soros, USB vagy egyéb kábellel összekötve a számítógépet a szünetmentes áramforrással), amelynek segítségével a számítógép, illetve a felhasználó és a rendszergazda felkészülhet a szükséges intézkedésekre.

A piacon ma már minden nagyobb szünetmentes áramforrástokat gyártó cég forgalmaz olyan eszközöket, amelyek aktívan vehetnek részt a számítógép működésének menedzselésében. E termékek azonban – a nagyszámú gépekhez fejlesztett high-end készülékek kivételével – Windows



NT- vagy Novell-alapú segéd-szoftverekkel kerültek a piacra. Az *MGE UPS Systems* kínálatában található *Personal Solution-Pac for Linux* azonban kilép e keretek közül. Ez különösen azért fontos, mert a webszerverek jelentős része *Linux platformon* működik.

A *Personal Solution-Pac (PSP)* linuxos változata *automatikus szervervezérlést* tesz lehetővé. Beállítható, hogy a négyes áthidalási idő letelte előtt intézkedhessünk a futó programok leállításáról. Ajánlatos a névleges áthidalási idő felét beállítani, mert így még két egymás utáni áram-

szünet túlélésére is nagyobb az esély.

Egy parancsfájlban keresztül közheljük a szervergépen futó Linux-szal, hogy milyen utasításokat akarunk végrehajtani a lezárás előtt. Még arra is van mód, hogy akár napokkal előre beprogramozzuk egy leállást és újraindítást.

Mivel szerverről van szó, a hozzá kapcsolódó felhasználókat is értesíteni kell a leállás előtt, hogy ők is lezárhassák a futó alkalmazásaikat, szerverünkön használt fájljaikat. Mindezt természetesen naplózással, hogy az események bármikor újra végigkövethetők legyenek.

A *Personal Solution-Pac for Linux* nem igényel speciális eszközöket. Csupán arra van szükség, hogy a menedzselendő szünetmentes áramforrás rendelkezzen egy szabványos RS232-es soros porttal. Ez, az LE sorozat kivételével, a Pulsar UPS-családra igaz, ám nagyobb UPS-eknél (*Comet, Galaxy PW*) opcionális *RS232-U-Talk* kártyára van szükség.

A szoftver a *Solution-Pac CD-ROM E2* verzióján kapott helyet, de letölthető az *MGE* weblapjáról is.

(www.mgeups.com/download/softlib.htm).

Naprakész információk

A *Sony* által alapított *InfoBeat* és a *Raging Bull ingyenes pénzügyi e-mail-újság*ot jelent meg az interneten, *Bulk Talk Daily* néven, amelyre a www.infobeat.com/cb/cgi/cbmerc.cgi címen lehet előfizetni. Az *InfoBeat* pénzügyi, sport, időjárás, hőjelentési, apróhirdetési e-mail-lapjait több mint kétfélmillióan olvassák, mivel azok olyan információforrásokra támaszkodnak, mint a *Reuter*, az *AP*, a *CBS Marketwatch* vagy a *Tribune Media Service*. Az újságban aktuális tőzsdei analízis, piac-elemzést, pénzügyi kommentárokat, valós idejű tőzsdei árfolyamokat találhatnak az érdeklődők.

Virtuális szabóság

A nemrégiben megtartott **Buda-pesti Divatnapokon** az **Assyst** magyarországi igazgatónöje elmondta, hogy német anyacégük-höz hasonlóan, ők is meg kívánják szerezni a **piacvezető pozíciót** a hazai szabász-varró ipar CAD/CAM területén. Az 1985-ös alapítása óta minden évben növekvő forgalmú cég tavaly több mint 45 millió márkás forgalmat könyvelhetett el. A legnagyobb európai ruhaipari cégek is használják rendszereiket, és az elmúlt évben is számos bevétő hódítottak el a konkurenciától.

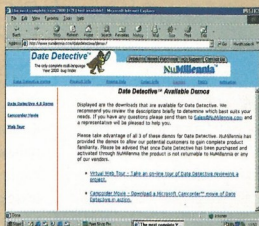
Az **assyGRAPH** program az idén mutatkozott be először Magyarországon. Jellemzői a Unix alatt működő raszteres és vektoros grafika egyidejű használata, a teljes tervezési folyamat minden lépcsőjének megvalósítása egyetlen programban (a skiccrajzolástól és a színezéstől kezdve a képek beolvasásáig és megszerkesztéséig), a katalógus egyszerű átszerkeszthetősége a Windows programoknál megszokott módon, vektorfontok és ezek egyszerű átalakítása, behelyezhetősége a raszteres rajzokba, valamint a 3D szimuláció.

A már korábban meglévő, az előfeltételeket is megteremtő **assyFORM** program most már **html formátumot** is nyújt, és intranet/internet környezetben is használható, így a vásárlók, a termékmenedzserek, az eladási

részeknek alkalmazottai a világ bármely pontjáról hozzáférhetnek a központi adatbázishoz. Amiért pedig a hír a különszámunkba került: ugyancsak új a **GoWeb (Garment Order via the World Wide Web)**, egy speciális **internetbolt**, ahol nem csupán a szabványos kollekcióból lehet rendelni, de egyéni kívánások (például a zseb, a gallér, a szín, a hossz, a szélesség) megadásával is, tehát valójában egy **virtuális szabóság**ról van szó.

Soknyelvű Y2K hibakereső

A Windows programokat fejlesztő **NuMillennia Technology's** sikerterméke a **Date Detective 4.0**, egy **soknyelvű Y2K hibakereső**, amely jelenleg **Visual Basic, C/C++, dBase, Delphi, FoxPro, Paradox, Clipper, Java, PowerBuilder, SQL, Ada, COBOL, Perl, Pascal** és **Fortran** nyelveken létezik forráskódban. Az **Auto-Replace** technológiának köszönhetően a szoftver nemcsak megtalálja, hanem ki is javítja



a hibákat. A program **Windows 95/98** vagy **NT** alatt futtatható. A 15 napig, nyelvenként 1000 sorig használható demó a **www.NuMillennia.com/datedetective/demos/** címről letölthető.

Blaupunkt Skyline

A **Blaupunkt** új **Skyline** autórádió-családjában két-két – CD- vagy kazettás lejátszóval ellátott – készülékből lehet választani. A **London RDM 169** és a **Frankfurt RCM 169** titánézüstmetál előlappal készül, és **TIM (Traffic Memo)** digitális közlekedési memóriát is tartalmaz. A krómézüstmetál **San Francisco RDM 169** és **Atlanta RCM 169** csúcsmoდეlek emellett olyan kifinomult hangzásszolgáltatókat is nyújtanak, mint az **önbemérő hétésváros equalizer** és a **DNC** dinamikus menetzajmaszkolás (**Dynamic Noise Covering**). A softkey-vel történő vezérlés lényegesen leegyszerűsíti a kezelést. A készülékek a felhasználónak csak a hangforrás és a menü alapján logikus kezelési opciókat ajánlják fel. A rádiók kijelzőjén a kezelést segítő animációk is megjeleníthetők. Ez lehet például grafika vagy mozgó szimbólum. A **Frankfurt** és a **London** autórádió új **TIM** modulja akár négy közlekedési hír digitális tárolá-

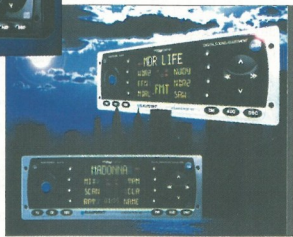


sát és lejátszását is lehetővé teszi. A készülék a rádió kikapcsolása után automatikusan két órán át rögzíti a híreket. Ez az időérték szükség esetén egyetlen gombnyomással 24 órára növelhető.

Az **Atlanta** és a **San Francisco** készülékekben a **DSA önbemérő equalizer** az adott jármű akusztikájához illeszti a hangzást. Három különféle equalizerérték állítható be két csatornára és hét frekvenciatartományra, mégpedig automatikusan vagy manuálisan. Az éppen használt hangzástörbe a pontmátrixjelzést jelenik meg. Az új készülékeken a dinamikus menetzajmaszkolást is javította a **Blaupunkt**. Érzékenysége a hangprocesszor

A **Tokyo** típus klasszikus fekete előlappal jól illik minden autótípus-hoz (bal oldali kép)

Az **Atlanta önbemérő** rendszere pontosan igazítja a hangzást a gépkocsi akusztikájához (alsó kép)



szolgáltatásaként továbbra is több fokozatban állítható, de dinamika-kompresszióval is kiegészítették.

A **Skyline** sorozat négy csúcsmoდეletté kivétel nélkül ellátott változó sub- és felüláteresztő szűrővel a járműspecifikus hangzásszűrő rendszer optimális illesztéséhez.


Az **RC 08** kormánykerék-távírányított minden **Skyline** moდეllhez külön is megrendelhető, de a **San Francisco** és az **Atlanta** készülékeknel az alapfelszereléshez tartozik.

Tervezzük együtt!

M I C R O G R A F X
DESIGNER
M I C R O G R A F X
**PICTURE
PUBLISHER**

ABC FlowCharter3.0

SNAPGRAFEX



MICROGRAFEX
Az igazán teljeskörű grafikai programcsalád.
DESIGNER 6.0 rajzolni...
PICTURE PUBLISHER 6.0 - retusálni...
ABC FLOWCHARTER 3.0 - a lefutást láthatóvá tenni...
SNAPGRAFEX - az üzleti grafikaé...
**PROFESSZIONÁLIS PROGRAMOK AZ AMATŐR
FELHASZNÁLÓKNAK (is)...**
TOPWARE CAD 32 - tárgyorientált CAD mindenkinek...
POWER CAD - funkcionális segédesszköz a tervezésben...

DESIGNER 6.0 4.995 Ft
PICTURE PUBLISHER 6.0 4.995 Ft
ABC FLOWCHARTER 3.0 2.995 Ft
SNAPGRAFEX 2.995 Ft
TOPWARE CAD 32 4.995 Ft
POWER CAD 4.995 Ft

Farmalviz: Az árak az ÁFA t-és a pistakalkulációt
tartalmazák.
TRAFELDOM - Hungária Kft. a
TopWare
INTERMARKETING
3200 Gyöngyös, Jéka u. 7.
Levélcíme: 3200 Gyöngyös, Pf.: 310
Telefon/Fax: 37/915-805
E-mail: thb@intermarket.hu

16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36

File Edit View Format Tools Change Object Window Help

100% X 22.00 cm Y -1.0 cm

Start | Micrografex Designer ...

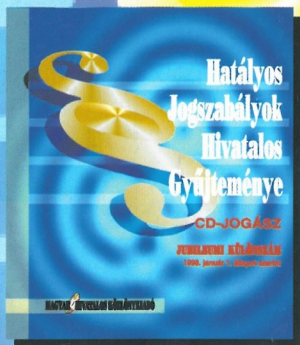
10.85



CD-JOGÁSZ

A magyar jogszabályok hivatalos hatályos szövege

• A CD-JOGÁSZ szolgáltatásként valósul meg. A CD lemezek rendszeres küldésén kívül ügyfelünk részletes kézikönyvet és „forró drót” szolgáltatást kap. Az újabb programváltozatok legalább egy évig ingyenesek. A CD-JOGÁSZ előfizetője automatikusan lehetőséget kap arra, hogy a Magyar Hivatalos Közlönykiadó on-line szolgáltatásait kedvezményesen vegye igénybe.



Rendszerünk megvásárlásával és használatával a hivatalos jogszabály szövegek kezelését tanulja meg! A CD-JOGÁSZ változatához havi 2000 Ft értékben on line hozzáférést biztosítunk. Az on line szolgáltatás önállóan is igénybe vehető.



MAGYAR HIVATALOS KÖZLÖNYKIADÓ: 1085 Bp., Somogyi Béla u.6., Tel.:06-80-200-723, 266-5095, Fax: 266-8906